

KIRKKONUMMEN KUNNAN LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS

Hyvinvointikertomus 2017 – 2021 ja hyvinvointisuunnitelma 2022 – 2025

(hyväksytty kunnanvaltuustossa 20.6.2022)

Sisällysluettelo

OSA I HYVINVOINTIKERTOMUS 2017 – 2021

1	Kunnan väestöstä, sen hyvinvoinnista ja hyvinvoinnin edistämisestä	2
1.1	Väestö, talous ja elinvoima	2
1.2	Lapset, nuoret ja lapsiperheet.....	11
1.3	Kouluikäiset lapset ja nuoret.....	15
1.4	Nuoret ja nuoret aikuiset	26
1.5	Työikäiset.....	30
1.6	Ikäihmiset.....	33
2	Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2017 – 2021	35
3	Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	37

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA 2022 - 2025

4	Kuntastrategia 2022 – 2023	39
5	Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat	39
6	Hyvinvointisuunnitelma 2022 - 2025	40

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

7	Suunnitelman laatijat	45
8	Suunnitelman hyväksyminen.....	45

LIITE Hyvinvointi-indikaattorilista

OSA I HYVINVOINTIKERTOMUS 2017 – 2021

Kunnassa valmistellaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa. Hyvinvointikertomuksessa kuvataan hyvinvoinnin ja terveyden tilaa sekä niiden edistämistä Kirkkonummen kunnassa. Hyvinvointikertomuksessa tiivistetään eri alojen asiantuntijoiden näkemykset ja yhteiset tavoitteet.

Kunnanjohtaja on asettanut vuoden 2018 lopussa kuntaan terveyden edistämisen työryhmän. Tammi-kuussa 2022 kunnanjohtajan johtoryhmässä nimettiin laajan hyvinvointikertomuksen valmisteluun seuraavat henkilöt:

Leila Kurki, opetustoimen johtaja
Arja Liinavuori, palvelujohtaja, terveyspalvelut
Katja Linnakylä, vapaa-aikatoimen johtaja
Tuula Malmi-Suominen, vs. palvelujohtaja, työikäisten palvelut
Seppo Mäkinen, kaavoitusarkkitehti
Hannele Repo, erityisasiantuntija
Kristina Stenius, henkilöstöjohtaja
Katri Vepsä, vik. direktör för svenskspråkig småbarnspedagogik och utbildning
Anu Vesiluoma, varhaiskasvatuksen johtaja

Susanna Järvenpää, elinkeino- ja markkinointikoordinaattori (siht. 31.3.2022 asti)
Susanna Hyvärinen, kuntakehityspäällikkö (pj.)

Ryhmä on kokoontunut keväällä 2022 yhteensä neljä kertaa hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelun merkeissä. Kokousten välissä asioita on käsitelty myös palvelualueiden johtoryhmissä.

Tämä käsillä oleva asiakirja on terveydenhuoltolain 12§:n edellyttämä laaja hyvinvointikertomus.

Dokumentti jakaantuu kahteen osaan hyvinvointikertomukseen ja hyvinvointisuunnitelmaan. Hyvinvointikertomuksessa tarkastellaan Kirkkonummen väestön, talouden ja elinvoiman kehitystä indikaattoritietojen valossa ja arvioidaan valittuja painopisteitä, tavoitteita ja toimenpiteitä. Tarkasteluajanjaksona ovat pääosin vuodet 2017-2020/2021 niiltä osin kuin sähköisessä hyvinvointikertomuksessa on ollut indikaattoritietoja Sotkanetistä ja Tilastokeskuksesta saatavilla. Tarkastelussa vertaillaan Kirkkonummen kehitystä pääasiassa koko maan ja Uudenmaan keskimääräiseen tilanteeseen sekä mukaan on otettu myös uutena Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tilanne.

Hyvinvointisuunnitelma on tehty vuosille 2022-2025.

Dokumentin lopussa on liitteenä hyvinvointi-indikaattori -lista.

1 Kunnan väestöstä, sen hyvinvoinnista ja hyvinvoinnin edistämisestä

1.1 Väestö, talous ja elinvoima

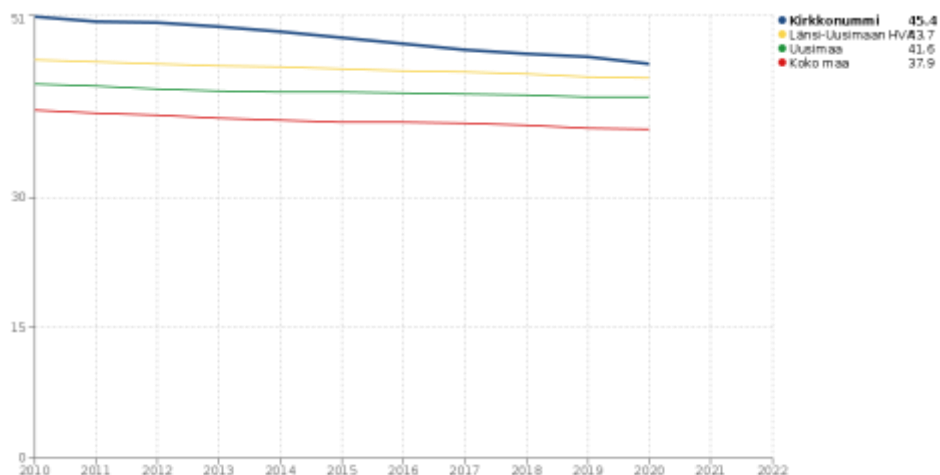
Tässä tarkastellaan väestökehitystä ikäryhmittäin (lapset, nuoret, työikäiset, ikääntyneet) sekä erityisesti lapsiperheiden, lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilanteen kehitystä. Lisäksi tarkastellaan yleisesti indikaattorein kuntataloutta ja kunnan elinvoimaa.

Väestö

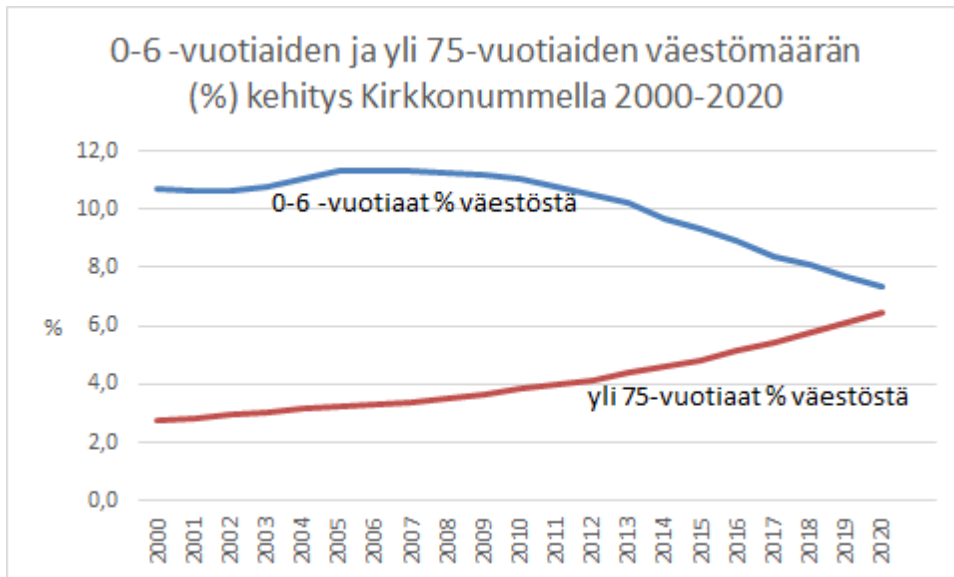
Kuva 1. Kuntien välinen nettomuutto/ 1000 asukasta vuosina 2010 - 2020

Kirkkonummelaisia oli Tilastokeskuksen ennakkotiedon (27.1.2022) mukaan vuoden 2021 lopussa 40 441. Kirkkonummen nettomuutto kääntyi kasvuun vuonna 2018. Kunnan väestö on kasvanut tasaisesti ja väestönkasvu oli prosentin tasolla vuonna 2021.

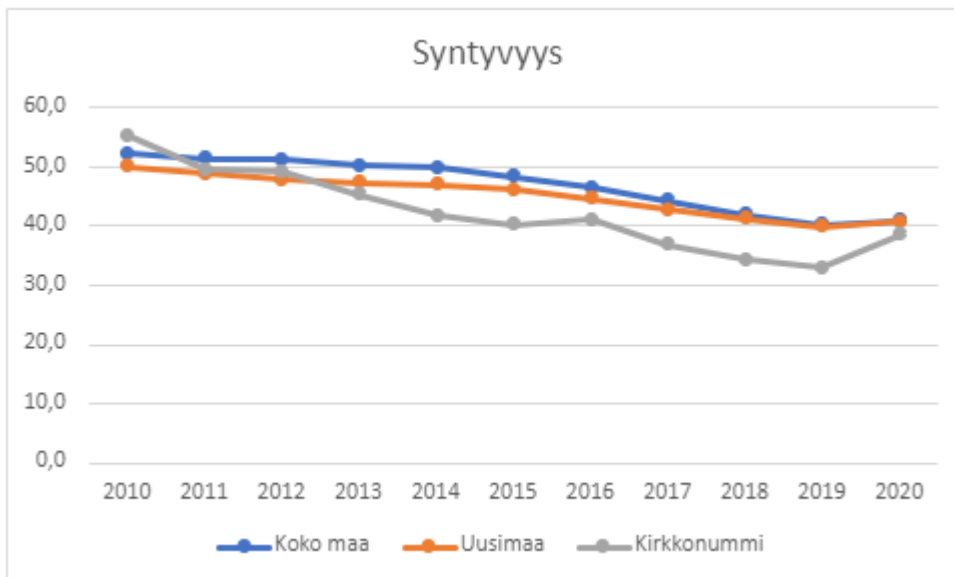

Kuva 2. Lapsiperheet, % perheistä vuosina 2010 - 2020.

Kunnan väestölle on viime vuodet ollut tunnusomaista lasten suhteellisen suuri määrä ja ikäihmisten pieni osuus väestöstä. Tämä on kuitenkin muuttumassa. Lapsiperheiden osuus perheistä on laskenut hieman vuodesta 2017. Kirkkonummelaisista perheistä lapsiperheitä oli 45,4 % vuonna 2020, joka on enemmän kuin Länsi-Uudellamaalla, Uudellamaalla tai koko maassa keskimäärin. Kirkkonummella yhden vanhemman perheitä lapsiperheitä oli 20,2 %, mikä on jonkin verran koko maan, Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kuntien keskimääräistä tasoa vähemmän.

Kuva 3. Alle kouluikäisten ja yli 75-vuotiaiden väestömäärän kehitys Kirkkonummelle, osuus väestöstä (%). (Tilastokeskus)

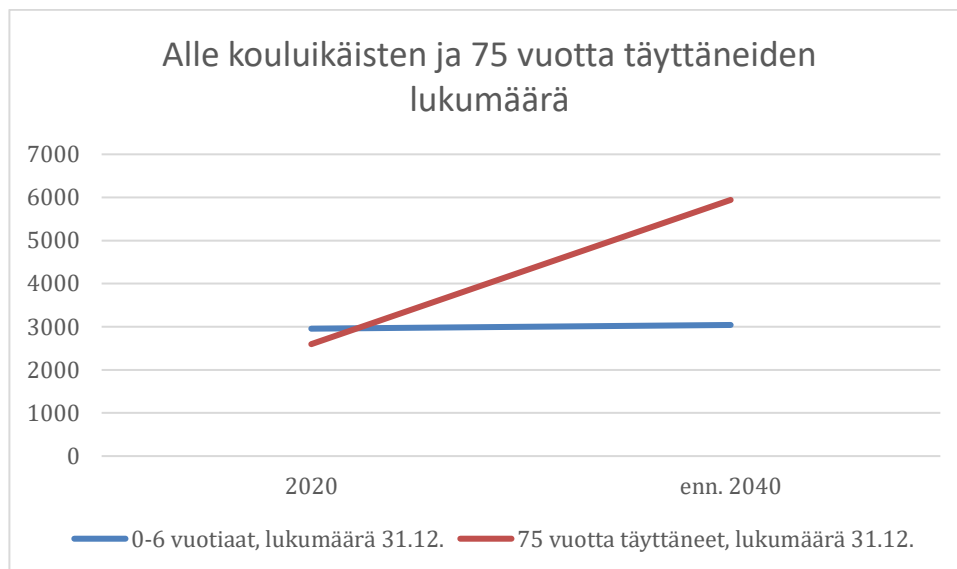

Kuva 4. Syntyvyys (Yleinen hedelmällisyysluku, Sotkanet. Indikaattori ilmaisee vuoden aikana elävänä syntyneiden lasten lukumäärän tuhatta 15 - 49-vuotiasta naista kohti. Väestötietona käytetään keskiväkilukua.)

Kirkkonummella alle kouluikäisten 0-6 -vuotiaiden osuus väestöstä on laskenut 8,4%:sta 7,4 %:iin vuodesta 2017 vuoteen 2020. Syntyvyys on kuitenkin vuonna 2020 kääntynyt nousuun. Kirkkonummella alle kouluikäisten osuus väestöstä on kuitenkin suurempi kuin maassa keskimäärin. Koko maassa alle kouluikäisiä väestöstä oli 6,6 % vuonna 2020. Kouluikäisten 7-15 -vuotiaiden osuus väestöstä on pysynyt 13 %:ssa vuosina 2017-2020. Kouluikäisten osuus on Kirkkonummella jonkin verran

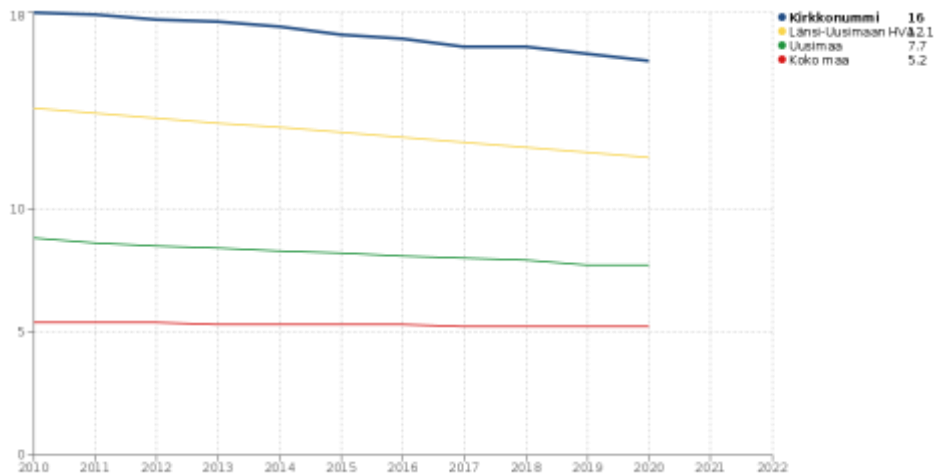
koko maata korkeampi (koko maa 10,1 % 2020). Myös 16-24 -vuotiaiden osuus väestöstä on Kirkkonummella pysynyt tasaisena tarkasteluajanjaksona. Vuonna 2020 16-24 -vuotiaita nuoria ja nuoria aikuisia oli Kirkkonummella 9,6 %, joka on vain hieman koko maan keskiarvoa pienempi (koko maa 9,9 %). Ikäluokan 25-64 -vuotiaat osuus väestöstä on myös pysynyt tasaisena eli 53 %:ssa vuosina 2017-2020. Ikäluokan osuus on hieman korkeampi kuin maassa keskimäärin vuonna 2020 (koko maa 50,8 %).

Vanhemmissa ikäluokissa on ollut pienoista kasvua vuosina 2017-2020. Ikäluokan 65-74 -vuotiaat osuus on pysytellyt 10 %:ssa, joka on jonkin verran alle koko maan tason (12,8 % vuonna 2020). 75-84 -vuotiaiden osuus on pienoisesti noussut 4,3 prosentista 5,1 prosenttiin. Koko maassa vuonna 2020 75-84 -vuotiaiden osuus väestöstä oli 7,1 %. Myös yli 85-vuotiaiden osuudessa on tapahtunut Kirkkonummella pientä kasvua, 1,1 prosentista 1,4 prosenttiin. Koko maassa yli 85-vuotiaita oli vuonna 2020 2,8 % väestöstä.

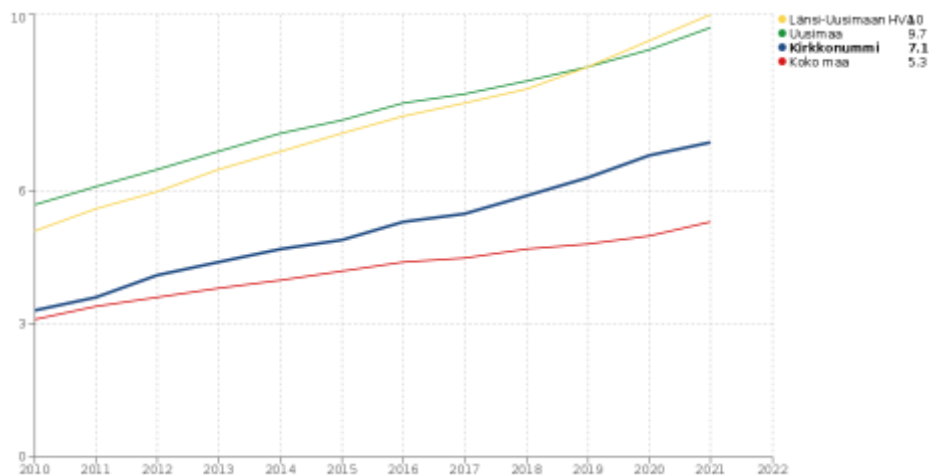
Kuva 5. 0-6 -vuotiaat ja 75 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste vuosille 2020-2040 (Tilastokeskus)

Seuraavien parinkymmenen vuoden aikana ikäihmisten osuus kasvaa ja heidän lukumääränsä enemmän kuin kaksinkertaistuu.

Kuva 6. Ruotsinkielinen väestö, % väestöstä vuosina 2010-2020 (31.12.)

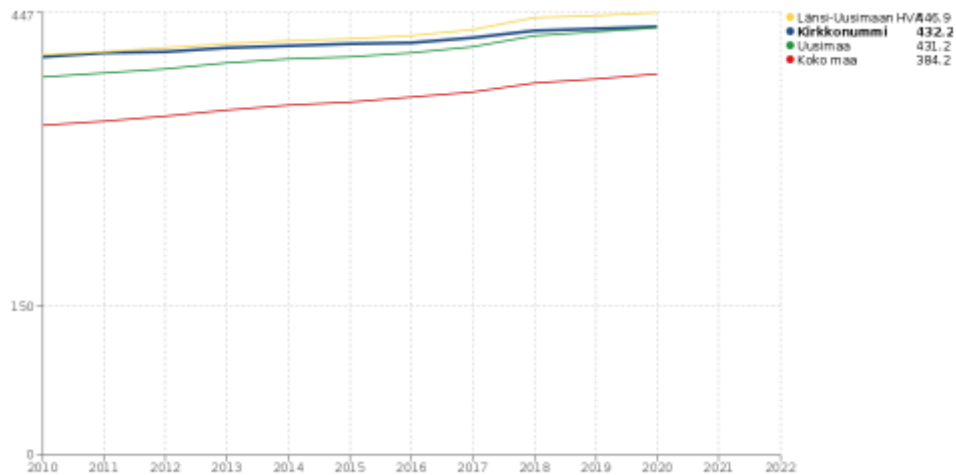
Kirkkonummi on kaksikielinen kunta. Ruotsinkielisen väestön osuus on Kirkkonummella suurempi kuin Uudellamaalla keskimäärin. Ruotsinkielisten osuus väestöstä on hieman laskenut vuosina 2017–2020. Kirkkonummella oli ruotsinkielisiä väestöstä 16 %.

Kuva 7. Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä vuosina 2010-2021.

Ulkomaan kansalaisten osuus väestössä koko maassa on kasvanut viime vuosina. Ulkomaan kansalaisia väestöstä oli Kirkkonummella 7,1 % vuonna 2021, mikä on hieman korkeampi osuus kuin maassa keskimäärin (koko maa 5,3 %). Kirkkonummi kansainvälistyy. Muita kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvien määrä on hieman yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa.

Varhaiskasvatuspalveluissa monikulttuurisuusaste oli vuoden 2021 lopussa 17 %. Eri kieliä varhaiskasvatuksessa on jo 40.

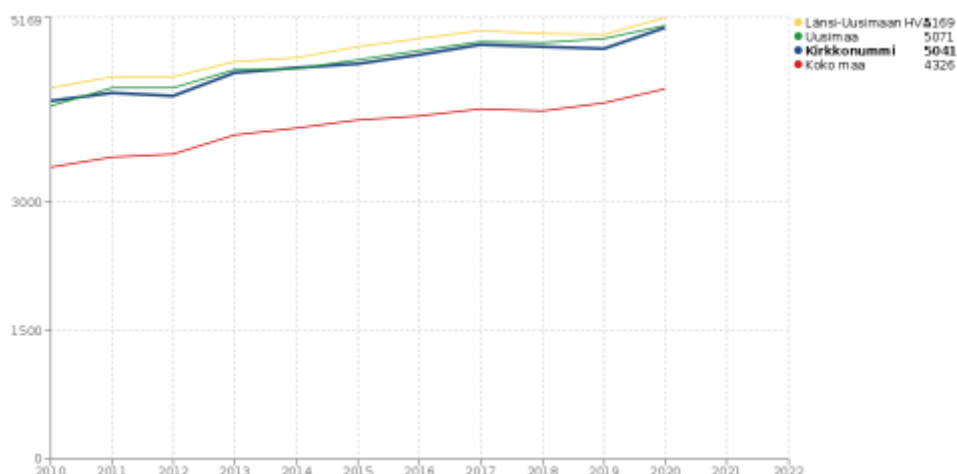

Kuva 8. Koulutustasomittain (ind. 180). Indikaattori ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettua korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti

Kirkkonummen väestö on keskimääräistä paremmin koulutettua ja hyvin toimeentulevaa. Koulutustasomittain on Kirkkonummella korkeampi kuin Suomessa tai Uudellamaalla keskimäärin, mutta hieman alhaisempi kuin Länsi-Uudellamaalla. Kirkkonummella oli korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä 39,6 % vuonna 2020, mikä on enemmän kuin koko maassa keskimäärin (koko maa 32,6 %).

Vuonna 2019 Kirkkonummella oli työpaikkoja 10 995 ja työssäkäyviä 18 770. Asuinkunnassaan työssäkäyvien osuus on 32,0 % (koko maa 65,2 %) eli lähes 70 % kirkkonummelaisista käy töissä kunnan ulkopuolella, ensisijaisesti pääkaupunkiseudulla. Työllisyysaste oli Kirkkonummella koko maata ja Uusimaata korkeampi 78,6 (koko maa 72,1, Uusimaa 75,25). Kunnan työpaikkaomavaraisuus oli 58,6 ja taloudellinen huoltosuhde 110,9 (koko maa 132,8).

Talous

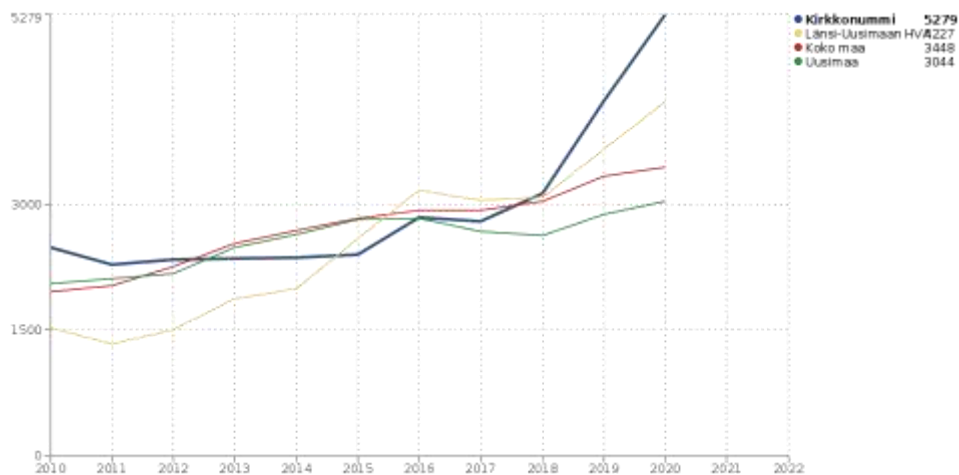

Kuva 9. Verotulot euroa/ asukas vuosina 2010–2020.

Kirkkonummen verotulot asukasta kohden ovat nousseet hieman viime vuosina, kuten muuallakin, ja ovat muun Uudenmaan tasolla, koko maan keskimääräistä korkeammalla.

Kunnallisveroprosentista leikataan kaikilta kunnilta 12,64 % nykyisestä eli Kirkkonummella 19,75 %:sta hyvinvointialueuudistuksen johdosta vuonna 2023. Myös yhteisöveroja leikataan.

Kirkkonummella on viime vuosina toteutettu palveluverkoston rakennusinvestointeja (Jokirinteen oppimiskeskus, Kirjastotalo Fyyri, Hyvinvointikeskus). Kirkkonummella kaavoitetaan ja rakennetaan uusia asuntoalueita ja suunnitteilla on uusia rakennusinvestointeja mm. suomen- ja ruotsinkielinen lukiokampuskokonaisuus Kirkkonummen keskustaan. Investoinnit kasvattavat poistoja ja lainanottoa, jota uhkaa korkotason nousu. Haasteita Kirkkonummen kunnan talouden tasapainottamisessa siis riittää lähivuosina.

Kuva 10. Lainakanta euroa/ asukas vuosina 2010-2020.

Kirkkonummen lainakanta on noussut vuodesta 2017 ja se on muuta maata keskimääräistä selvästi korkeampi. Lähivuosien tulosten pitäminen ylijäämäisinä on valtava haaste.

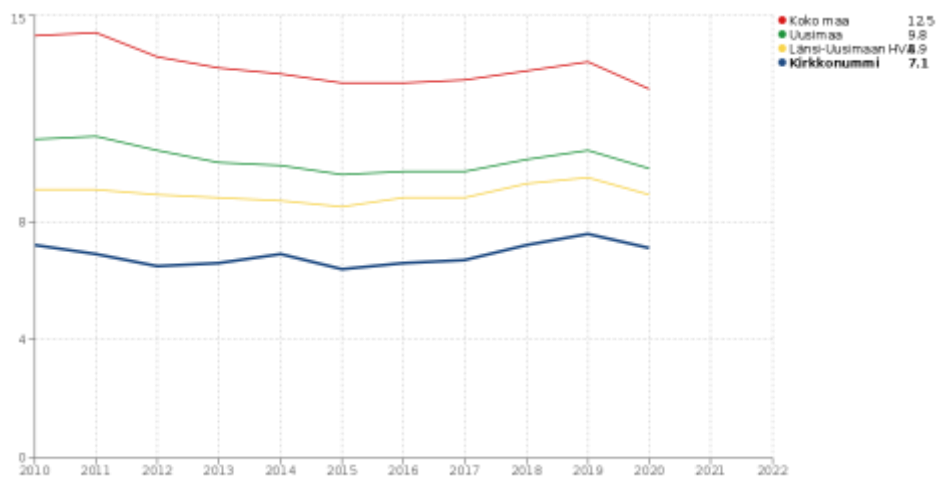
Kunnan taloustilannetta on kuvattu talousarviossa. Koronatilanne on vaikuttanut kunnan talouteen positiivisesti valtionkorvausten johdosta. Kustannuksia ovat lisänneet lähinnä koronatutkimukset, tartunnanjäljitys ja rokottaminen. Apotti-hankeella, hoitajamitoituksen ja oppivelvollisuuden laajentamisella on ollut myös vaikutuksia kustannusten lisääntymiseen. Koronatilanne heikensi työllisyystilannetta ja nosti KELAlle maksettavaa kuntaosuuslaskua. Työllisyystilanteessa ollaan palautumassa korona edeltävälle tasolle.

Sosiaali- ja terveystalouden siirtyminen hyvinvointialueille tuo omat haasteensa kuntatalouteen sekä muutospaineen kunnan uudelleen organisoitumiseen kuntaan jäävien ja kunnassa olevien muiden palveluiden osalta. Sote-uudistuksella on merkittävät vaikutukset kuntien toimintaan ja talouteen vuodesta 2023 alkaen. Vuonna 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille. Kuntatalouden näkökulmasta uudistuksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti käyttötalouteen eli käyttötalouden toimintakate puoliintuu. Myös tulo- ja verot ja valtionosuudet puoliintuvat. Verotuloissa alenema ei näy täysimääräisesti vielä vuonna 2023 verojen kertymärytmin takia. Koko maan tasolla kuntien tuloja ja kustannuksia siirtyy yhtä paljon, mutta kuntakohtaisesti sote-uudistuksessa on voittajia ja häviäjiä. Vaikutuksia tasataan osittain valtionosuusjärjestelmään sisällytettävillä tasauselementeillä. Hallituksen esityksessä on tunnistettu kunnille aiheutuvan vähintään 50 milj. euron kertakustannuksia ICT-järjestelmien ja tiedonhallinnan

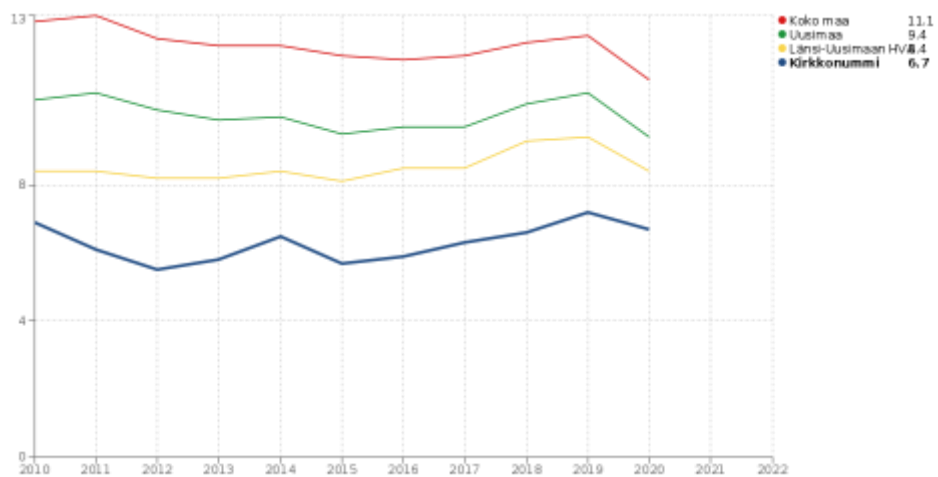
muutoksista. Laajemmin kunnille aiheutuvia muutuskustannuksia arvioidaan kevään 2022 kehysriehessä, jolloin käytettävissä on tietoja mm. sopimus- ja henkilöstösiirtojen määrästä ja laajuudesta.

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) ja valtiovarainministeriön (VM) johdolla on syksyllä 2021 käynnistynyt TE 2024- uudistus työllisyys- ja elinkeinopalveluiden järjestämisvastuun siirtämiseksi valtiolta kunnille. Uudistuksella tulee olemaan moninaisia talous-, henkilöstö- ja kuntalaisille tarjottaviin palveluihin kohdistuvia vaikutuksia tulevina vuosina. Suunnitelmien mukaan uudistus käynnistyy vuoden 2024 lopulla.

Elinvoima

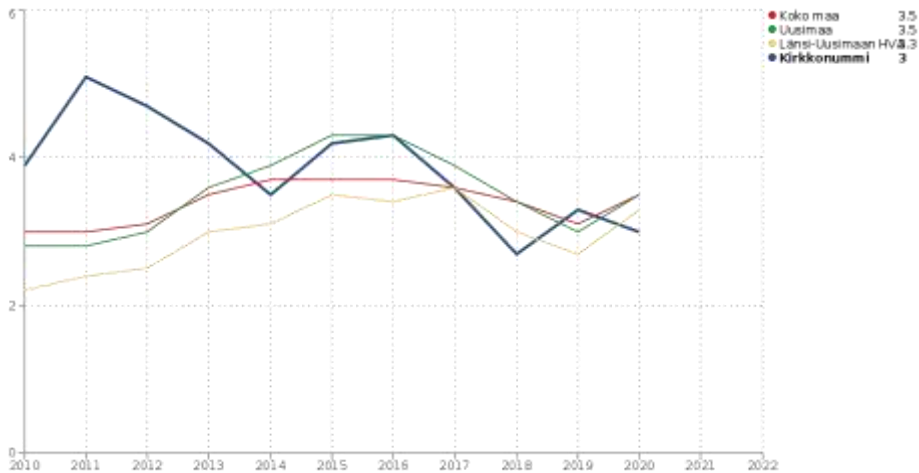

Kuva 11. Kunnan yleinen pienituloisuusaste vuosina 2010-2020.

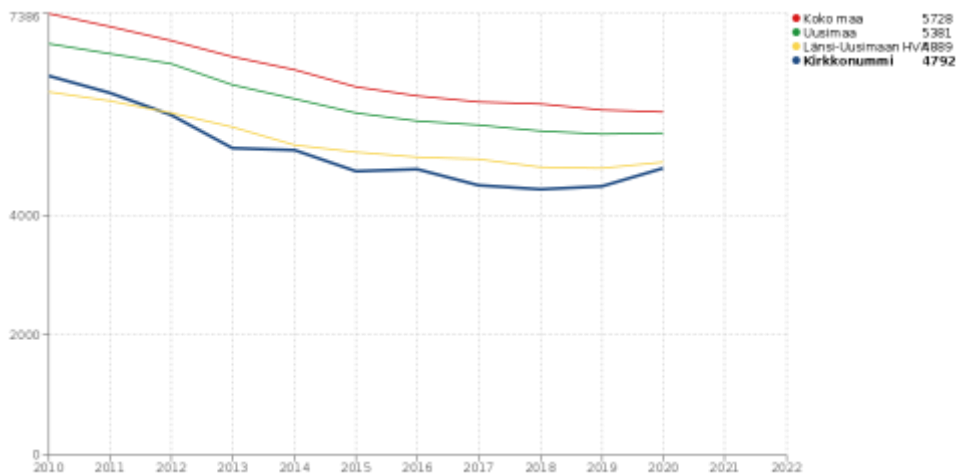
Kuva 12. Lasten pienituloisuusaste vuosina 2010 - 2020.

Kunnan yleinen pienituloisuusaste ja lasten pienituloisuusaste ovat keskimääräistä alhaisemmat muuhun maahan, Uusimaahan ja Länsi-Uusimaahan verrattuna. Viime vuosina kunnan yleinen pienituloisuusaste ja lasten pienituloisuusaste ovat hieman nousseet koko maassa, mutta kääntyivät myös Kirkkonummella laskuun muun maan ja Uudenmaan tavoin vuonna 2019. Lasten pienituloisuusaste ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaiden henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä.

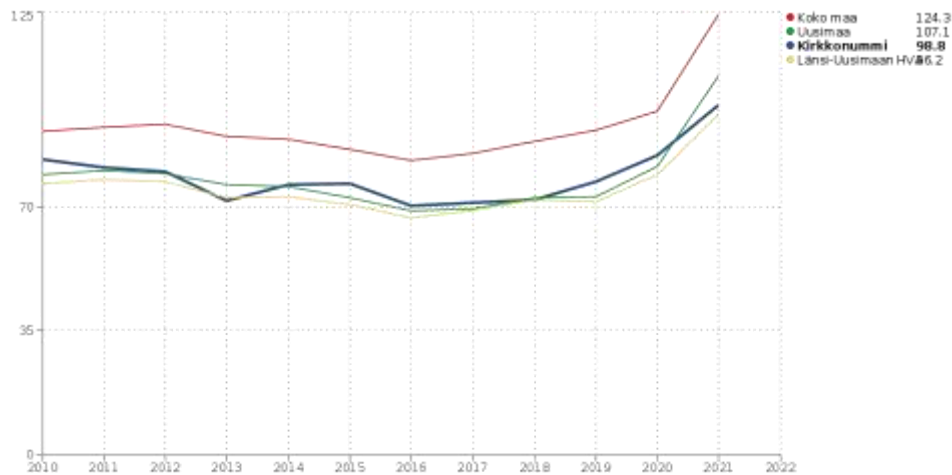

Kuva 13. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 – 24 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkään saaneiden nuorten määrät ovat vaihdelleet viime vuosina. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden nuorten osuus 18-24 –vuotiaista nousi vuonna 2018 ja osuus oli vuonna 2019 muuta maata hieman korkeampi. Nuorten pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavien osuus kääntyi kuitenkin vuonna 2019 laskuun ja oli vuonna 2020 muuta maata alhaisemmalla tasolla, kolmessa prosentissa (koko maa 3,5 %). Muualla toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien nuorten osuus samaan aikaan kasvoi.

Kuva 14. Menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 0 - 80 vuotta / 100 000 asukasta. Indikaattori ilmaisee ennen 80 ikävuotta tapahtuneiden kuolemien takia menetettyjen elinvuosien lukumäärää väestössä 100 000 asukasta kohti. Yläkäräajan valinta perustuu siihen, että suomalaisten elinajanodote on noin 80 vuotta.

Kuva 15. Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Menetettyjen elinvuosien määrä (PYLL-indeksi) on viime vuosina ollut Kirkkonummella alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin. Sairauspäivärahaa saaneiden aikuisten osuus on noussut viime vuosina koko maassa. Kirkkonummella päivärahaa saaneiden osuus on koko maan ja Uuttamaata keskimääräistä matalampi vuonna 2021.

Poliisin tietoon tulleiden rikostilastojen mukaan Kirkkonummi näyttää olevan varsin turvallinen paikka asua ja elää. Aiempaan kehitykseen verrattuna liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne-rikkomukset sekä rattijuopumustapausten määrä 1000 asukasta kohti ovat olleet koko maan keskimääräistä alhaisemmalla tasolla. Huumausainerikosten määrä on Kirkkonummella kasvamaan päin, kuten koko Suomessa. Kirkkonummella huumausainerikoksia on kuitenkin muuta maata vähemmän 1000 asukasta kohden tarkasteltuna. Samoin omaisuus- ja väkivaltarikoksia on tapahtunut Kirkkonummella vähemmän kuin muualla Uudellamaalla ja koko Suomessa keskimäärin. Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten määrä on noussut vuodesta 2018 koko maassa.

1.2 Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Suurin osa lapsista, nuorista ja lapsiperheistä Kirkkonummella voi hyvin. Monen lapsen elämässä on kuitenkin kuormittavia tekijöitä, jotka aiheuttavat lisätuen tarvetta. Kuormittavia tekijöitä ovat mm. vanhempien jaksaminen, yksinäisyys, vanhempien erotilanteet ja lasten käyttäytymisen haasteet.

Neuvolan matalan kynnyksen palveluja tarjoavat terveydenhoitajien lisäksi kaksi perheohjaajaa ja yksi psykologi. Asiakkaat käyttävät neuvolapalveluja hyvin ja työntekijöiden vaihtuvuus on melko vähäistä, joten perhe tuntee oman työntekijänsä.

Neuvolassa on järjestetty *Vahvuutta vanhemmuuteen* -ryhmiä ensimmäisen lapsensa saaneiden perheille. Perheryhmän keskeisin tavoite on vahvistaa vanhemman mentalisaatiokykyä eli hänen kykyään pohtia sekä omia että vauvan ajatuksia ja tunteita sekä niiden vaikutusta käyttäytymiseen. Ryhmässä vanhemmat saavat toisiltaan myös vertaistukea. Ihmeelliset vuodet -vanhempainryhmä on niin ikään kokoontunut neuvolan ja perhesosiaalityön yhteistyönä.

Perheneuvola palvelee matalankynnyksen palveluna molemmilla kotimaisilla kielillä, sekä tulkkiavusteisesti muun kielisiä. Perheneuvolan asiakasryhmä laajeni vuoden 2021 alusta alkaen koskemaan alle 16-vuotiaita lapsia ja nuoria. Perheneuvola tarjoaa neuvontaa, tukea, tutkimusta ja terapeuttista työskentelyä ihmissuhteisiin, perhe-elämään ja lasten / nuorten kasvatukseen, tunne-elämään sekä kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Perheneuvola tarjoaa avioliittolain mukaista perheasioiden

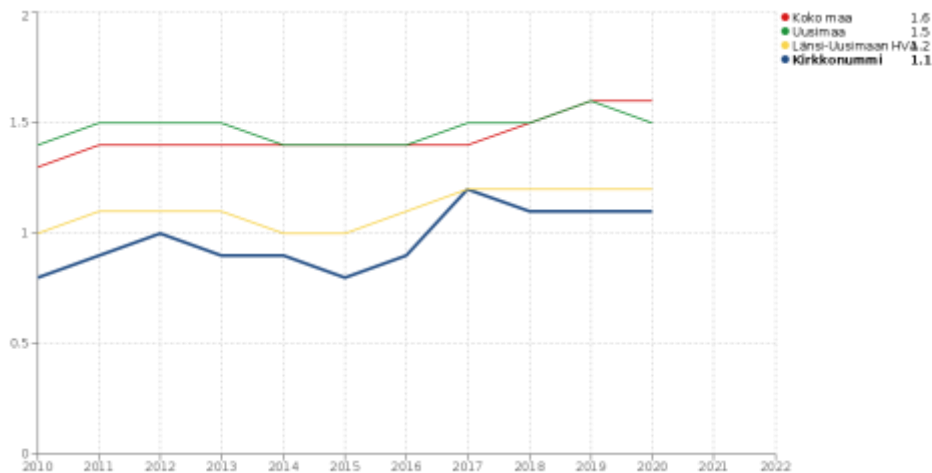
sovittelua. Perheneuvola antaa myös konsultaatioapua lasten, perheiden ja nuorten kanssa työskenteleville työntekijöille.

Puheterapian tutkimuksiin ja hoitoon ohjaututaan terveydenhuollon läheteellä (esim. neuvolan, kouluterveydenhuollon tai lääkärin tekemä lähete). Puheterapia on lääkinällistä kuntoutusta. Puheterapeutit tutkivat ja kuntouttavat kielen, puheen, äänen sekä syömisen ja nielemisen häiriöitä. Ruotsinkieliset saavat palvelun omalla äidinkielellään. Puheterapiassa on nähtävissä vieraskielisten asiakkaiden määrän kasvua, ja heitä palvellaan tulkkiavusteisesti.

Lapsiperheiden kotipalvelu tukee yksittäisiä lapsiperheitä (alle 12 v.) tarjoamalla apua lasten hoitoon ja kodinhoitoon. Kotipalvelun tarjoama palvelu on ennaltaehkäisevää, matalankynnyksen konkreettista apua ja tukea lapsiperheille. Lasten viikoittaista ryhmähoitoa on järjestetty Masalassa ja vuoden 2022 alusta Veikkolassa.

Kirkkonummelaisten lasten suun terveys on hyvä, ja sitä voidaan pitää yllä hyvällä suun omahoidolla sekä säännöllisesti annettavalla neuvonnalla ja ohjauksella sekä oikea-aikaisella ja riittävällä hoidolla. Yli 30 muun kunnan tai kuntayhtymän vertailutietojen perusteella lasten hampaiden reikiintyminen on Kirkkonummella kaikissa ikäluokissa vähäisempää kuin monessa muussa vertailuissa mukana olleissa kunnissa. Kouluterveyskyselyn perusteella kirkkonummelaiset koululaiset myös huolehtivat hampaistaan hyvin harjaamalla niitä suositusten mukaisesti kaksi kertaa päivässä useammin kuin koko maassa yleensä.

Suun terveyttä edistetään kunnassa sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti ensimmäistä lastaan odottavien perheiden terveysneuvontakäynneistä alkaen. Yhteisöllistä terveyskasvatusta suun terveydenhuolto on tehnyt yhteistyössä muiden kunnan toimijoiden, kuten koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa.

Kuva 16. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Kodin ulkopuolisessa sijoituksessa olevien lasten ja nuorten yhteen laskettu määrä on vuonna 2021 pysynyt samalla tasolla aiempaan toimintavuoteen verrattuna. Koko maassa kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17 -vuotiaiden osuus vastaavasta ikäluokasta on viime vuosina jonkin verran noussut. Kirkkonummella vuoden 2021 aikana monen nuoren sijaishuoltopaikkaa on jouduttu vaihtamaan perustason lastensuojelulaitoksesta vaativan erityistason laitoksiin. Lisäksi on ollut erityisen huolenpidon jaksoja. Tämä on nostanut sijaishuollon kustannuksia. On nähtävissä, että lasten ja nuorten oireilu on vakavoitunut. Jälkihuoltoon nuorten määrä on kasvanut johtuen jälkihuolto-oikeuden pidentymisestä 1.1.2020 alkaen 25 ikävuoteen.

Lasten ja nuorten kodin ulkopuolisiin sijoituksiin on useita syitä, mm. seuraavia:

- nuorten päihteiden käyttö, erityisesti kannabiksen käytön kasvu nuorten keskuudessa. Tilastojen mukaan murrosikäisten päihteidenkäyttö on yleisesti vähentynyt, mutta samanaikaisesti on tapahtunut muutosta päihteiden käytön polarisoitumisessa. On siis enemmän nuoria, jotka eivät käytä päihteitä ollenkaan ja päihteitä käyttävien käyttömäärät taas ovat kasvaneet. Kiireellinen sijoitus on yksi sosiaalityön keinoista puuttua nuorten päihteiden käyttöön.
- nuorten väkivaltainen käytös
- psykiatrian palveluiden heikko saatavuus. Diagnoosien puuttuminen vaikuttaa siihen, saavatko lapset apua oikea-aikaisesti. Lastenpsykiatrian lähetemäärien kasvuun on pyritty vaikuttamaan monialaisen palvelutiimin toiminnalla, jonka keskeisenä tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden ja tuen saatavuutta perustasolla yhteistyössä eri toimijoiden kanssa

Vuosien 2021–2022 aikana käynnistettiin valtakunnallinen Ankkuri-toimintamallin mukainen työskentely. Ankkuri-toimintamalli kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen. Työskentely toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, johon kuuluvat poliisi, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimen asiantuntijat. Vuoden 2021 aikana tehtiin monialaista yhteistyötä liittyen nuorten väkivaltaisen käytöksen lisääntymiseen: työryhmä on kokoontunut säännöllisesti ja perhesosiaalityön ensiarviotiimin sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja ovat työskennelleet päihteillä ja rikoksilla oireilevien nuorten kanssa perhekohtaisesti sekä myös alueellisesti yhdessä muiden toimijoiden kanssa. 15.3.2022 solmittiin edellisen vuoden yhteistyön pohjalta virallinen Ankkuri-toiminnan sopimus Länsi-Uudenmaan poliisin ja Kirkkonummen kunnan välille. Tämän jälkeen Ankkuri-toiminnan ohjausryhmä on pitänyt aloituskokouksen 6.4.2022, missä on tehty alustavat suunnitelmat ja prosessikuvaus Kirkkonummen Ankkuri-toiminnasta. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella toimintaa jatketaan näiden suunnitelmien pohjalta.

Varhaiskasvatus lasten hyvinvoinnin edistäjänä ja syrjäytymisen ehkäisijänä

Tutkimusten mukaan laadukas varhaiskasvatus vaikuttaa myönteisesti lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Varhaiskasvatus tasoittaa erilaisista kotitauostoista tulevien lasten oppimiseroja ja vahvistaa näin koulutuksellista tasa-arvoa ja ehkäisee syrjäytymistä. Kirkkonummella varhaiskasvatuksen osallistumisaste on noussut vuosittain koronapandemia-aika poikkeuksena. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta kunnan varhaiskasvatuksen palvelutuotannosta on lähdetty lisäämään kunnanvaltuuston asettaman tavoitteen mukaisesti. Tavoitteena on, että yksityisen palvelutuotannon osuus koko varhaiskasvatuksen palvelutuotannosta on 25-27 %. Kuntalaisten yhdenvertaisuuden lisäämiseksi kunnassa otettiin 1.8.2018 alkaen käyttöön palveluseteli, jonka avulla lapsi voi hakeutua myös yksityiseen lähipäiväkotiin ja saada siellä tarvitsemaansa tukea kasvuunsa ja oppimiseensa.

Varhaiskasvatuksessa tarjottava kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä, tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja niiden monimuotoistumista. Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Kehityksen ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksen työntekijät tekevät yhteistyötä laaja-alaisten varhaiskasvatuksen erityisopettajien, varhaiskasvatuksen psykologien ja

kuraattorien sekä neuvolan terveydenhoitajien ja lasten kuntoutuspalveluiden (toimintaterapeutti, puheterapeutti ja fysioterapeutti) kanssa.

Kirkkonummella kaksikieliset asukaspuistot ovat osa varhaisten ja oikea-aikaisten matalan kynnyksen palveluita, joihin pikkulapsiperheet voivat osallistua lastensa kanssa. Asukaspuistoissa tarjotaan maksuttomat ateriat koulujen loma-aikoina asukaspuistojen asiakasperheiden alle 16-vuotiaille lapsille.

Koronapandemian vaikutuksia varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuspalveluja tarjottiin koko koronapandemia-ajan. Lasten pitkäkestoiset poissaolot varhaiskasvatuksesta kuitenkin lisääntyivät ja erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevien lasten suomen kielen oppiminen hidastui. Poissaolot varhaiskasvatuksesta aiheuttivat vajetta oppimisessa ja kielen kehityksessä sekä lisäsivät tuen tarvetta. Avoin varhaiskasvatus (asukaspuistot, kerhot) olivat myös suljettuina, jolloin lasten tuen tarpeet jäivät huomiotta.

Valtion Covid19-erityisavustuksella varhaiskasvatukseen palkattiin kaksi varhaiskasvatuksen kuraattoria koronatilan aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi. Heidän työpanoksensa kohdistui erityisesti lapsiryhmiin, henkilöstöön ja myös perheisiin, jotka kokivat tarvitsevansa tukea poikkeuksellisessa tilanteessa. Tämä vahvasti yhteisöllinen tuki auttoi lapsia käsittelemään ja lievittämään heidän kokemaansa huolta, pelkoa ja epävarmuutta.

Covid19-avustuksen tavoitteena oli edistää lasten kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä kasvun ja oppimisen toteuttamista varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Valtionavustuksella mahdollistettiin myös varhaiskasvatuksen opettajan (ympäristökasvatus) palkkaaminen, jonka työn lähtökohtana oli ympäristökasvatuksen ja luontopedagogiikan keinoin lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja eheyttävän varhaiskasvatuksen toteuttamisen tukeminen erilaisissa toimintaympäristöissä sekä onnistumisten ja elämysten tarjoaminen lapsille luontoympäristössä.

Valtion Covid21-erityisavustuksen turvin tasoitettiin edelleen poikkeusolojen aiheuttamia vaikutuksia lapsissa ja heidän arjessaan. Erityisesti tavoitteena oli varhaiskasvatuksen edellytysten varmistaminen ja tukea heikommassa asemassa olevien lasten – vieraskielisten ja erityistä tukea tarvitsevien sekä maahanmuuttajataustaisten lasten oppimista, kehitystä ja hyvinvointia. Valtionrahoituksella mahdollistettiin varhaiskasvatuksen opettajien lisäresurssia.

Lisäresurssien tehtävänä oli kehittää työskentelymalleja, joiden avulla vieraskielinen tai erityistä tukea tarvitseva lapsi pystyy kokemaan osallisuutta ja vaikuttamaan ryhmän toimintaan. Lapselle tarjotaan mahdollisuus ilmaista itseään ja tulla kuulluksi esim. eri taidemuotojen kautta, erilaisissa kasvua ja oppimista tukevilla ympäristöissä, osallisuutta tukevien työtapojen avulla. Hankkeen kautta vahvistetaan pedagogisen toiminnan eheyttä ja uutta varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, joka ennaltaehkäisee lasten mahdollisia tuen tarpeita sekä antaa varhaiskasvatuksen henkilöstölle paremmat valmiudet toteuttaa laadukasta, eheyttävää varhaiskasvatusta.

1.3 Kouluikäiset lapset ja nuoret

”Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus eheään, terveeseen ja tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen. Vanhempien, poliittisten päättäjien, palvelujärjestelmien ja niissä toimivien velvollisuutena on huolehtia siitä, että tämä oikeus toteutuu myös käytännössä. Aikuisilla on tähän täydet mahdollisuudet, mikäli tahto on riittävän vahva. Mikään instituutio ei kykene yksin turvaamaan lapselle kasvurauhaa. Mutta yhdessä toimien on täysin mahdollista varmistaa, että jokainen lapsi voi kehittyä täyteen potentiaaliinsa. Aikuisten on kuitenkin ensin opittava, että eheät ja vaikuttavat kasvun ja oppimisen polut rakennetaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa.”

Lapsen aika: Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040-julkaisu (Valtioneuvosto 2019)

Valtioneuvoston (2019) *Lapsen aika: Kohti Kansallista lapsistrategiaa 2040* -raportin (linkki julkaisuun: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161441>) poikkisektoraisessa valmisteluryhmässä tunnistettiin hyvinvoinnin osa-alueita tutkimuksen ja kokemusasiatuntijuuden avulla lapsen, nuoren ja perheiden tulevaisuuden, hyvinvoinnin ja oppimisen, osallisuuden ja turvallisuuden sekä ihmissuhteiden ja terveyden lähtökohdista. Raportissa esitellään kansallinen Lapsen aika -visio ja siitä linjatut tavoitteet, joiden avulla voidaan saavuttaa lapsi- ja perhemyönteinen yhteiskunta 2040. Raportissa käydään läpi vision toteuttamisen keinoja, jotka ovat lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuva hallinto ja päätöksenteko, lapsi- ja perhelähtöinen toimintakulttuuri sekä laadukas vuorovaikutus. Hyvinvoinnin perustana ovat ihmisen perustarpeet (mm. turvallinen elämä ja elinympäristö, pyrkimystä toimia yhdessä muiden kaltaistensa kanssa ja tarve päättää omasta elämästään). Näiden pohjalta julkaisussa on päädytty viiteen keskeiseen teema-alueeseen: ihmissuhteet, oppiminen, turvallisuus, terveys ja osallisuus.

Kuva 17. Lapsen aika -kohti kansallista lapsistrategiaa 2040.

Kouluterveyskysely hyvinvoinnin mittarina

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää sähköisenä kyselynä tietoa lasten ja nuorten elinolosuhteista, kouluolosuhteista, koetusta terveydentilasta ja koulu- sekä opiskeluterveydenhuollosta. Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi. Tietoja on kerätty perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa käyviltä vuodesta 1999 ja ammatillisissa oppilaitoksissa vuodesta 2008 alkaen. Perusopetuksen 4. ja 5. luokkaa käyvät lapset ja heidän huoltajansa ovat mukana vuodesta 2017 alkaen. Perusopetuksen 4. ja 5. vuosiluokan oppilaiden huoltajat ovat vastanneet kyselyyn vuosina 2017 ja 2019.

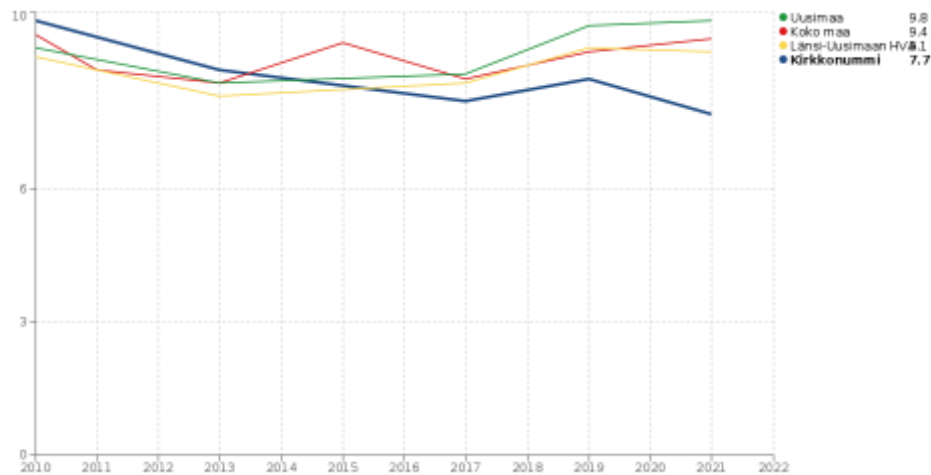
Tutkimus antaa monipuolisen ja laadullisen seurantamateriaalin lapsista ja nuorista 250 erilaisella indikaattorilla seitsemältä seuraavalta eri osa-alueelta:

- hyvinvointi, osallisuus ja vapaa-aika
- terveys ja toimintakyky
- elintavat
- koulunkäynti ja opinnot
- perhe ja elinolot
- kasvuympäristön turvallisuus
- palvelut ja avunsaanti

Kirkkonummen kuntakohtaisissa tuloksissa on **viimeisimmästä kouluterveyskyselyn tuloksista 2021** nostettu ensisijaisesti ne indikaattorit, jotka ovat olleet esillä kansallisessa mediassa ja herättäneet yleistä keskustelua ja huolta:

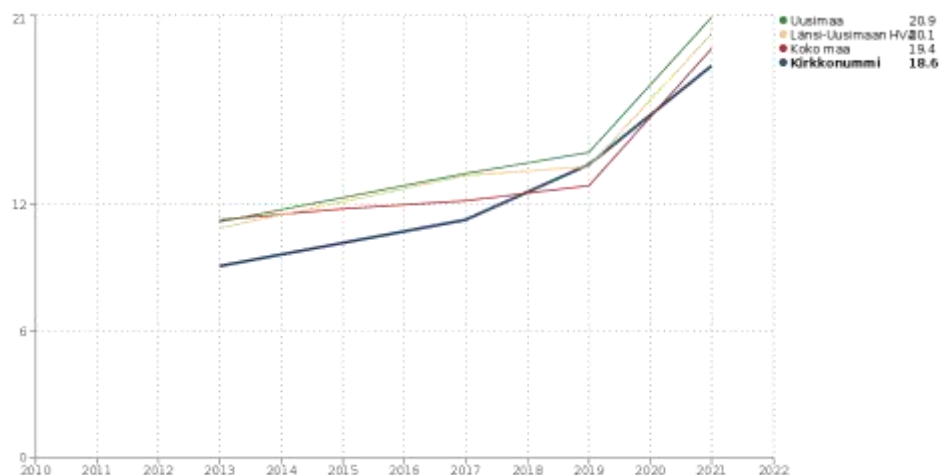
- yksinäisyys
- seksuaalinen häirintä ja väkivalta
- tyttöjen ahdistuneisuus, mielenterveyden ongelmat
- perheiden taloudellinen ahdinko
- kiusaaminen
- poikien tupakointi
- Lukio-opiskelijoiden päihteiden käyttö

Kaikki nämä trendit näkyvät myös kirkkonummelaisten lasten ja nuorten tuloksissa, mutta erityisesti esille nousee lukiokoulutuksen tyttöjen huonovointisuus. Lukion tuloksia tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että tulokset eivät kerro yksinomaan kirkkonummelaisten nuorten tilanteesta, koska lukio-opiskelijoista noin neljäsosa tulee lähikunnista.

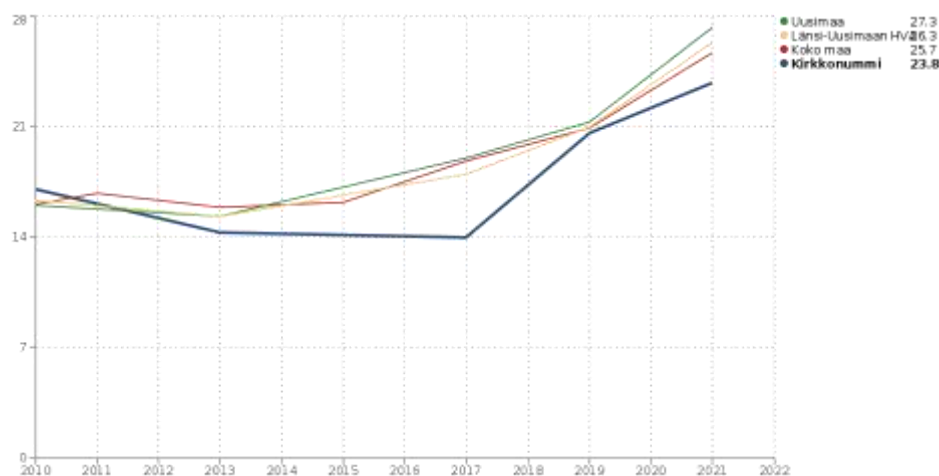

Kuva 18. Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Kouluterveyskyselyssä 2021 kirkkonummelaisista 8. ja 9. luokkalaisista 7,7 % ilmoitti, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää (koko maa 9,4 %). Lukion 1. ja 2. luokkalaisista 10,1 % kertoi olevansa vailla läheistä ystävää (koko maa 8 %).

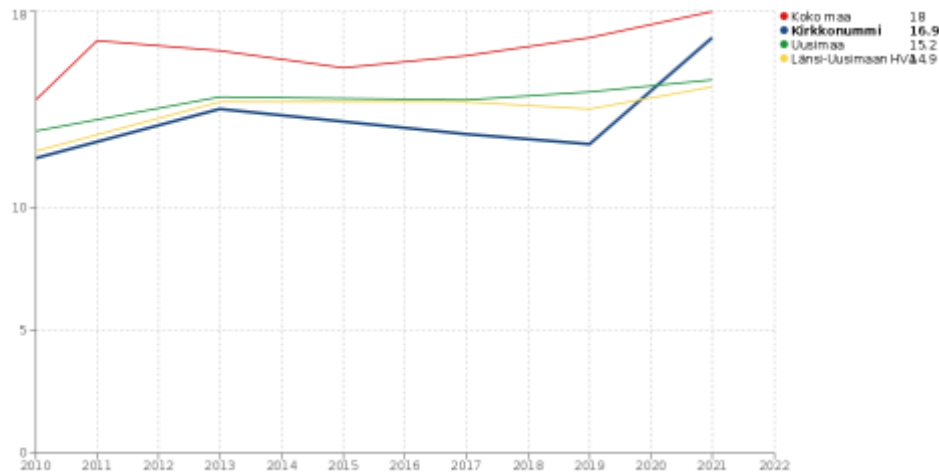

Kuva 19. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

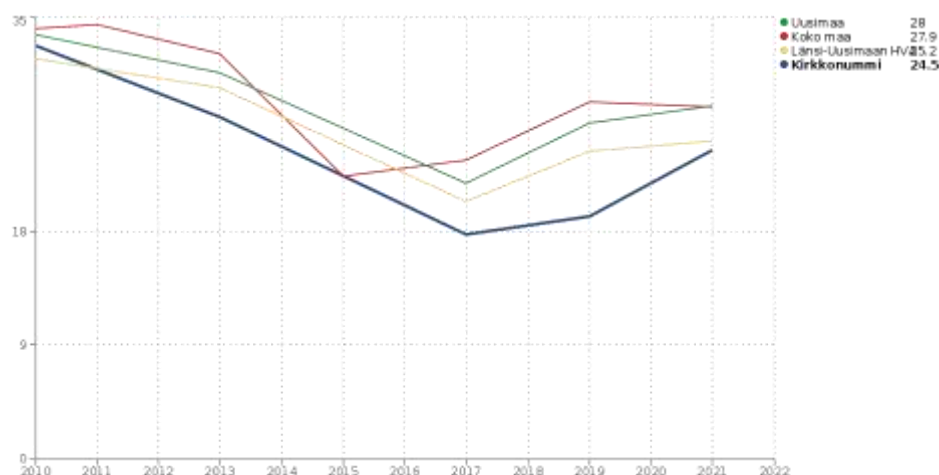

Kuva 20. Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Lähes viidennes koko maassa ja kirkkonummelaisista 8. ja 9. luokkalaisista kertoi kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta. Yli kolmannes koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.

Kuva 21. Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 22. Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Viime vuosina 8. ja 9. luokkalaisissa ylipainoisten osuus on noussut koko maassa. Koko maassa ylipainoisia 8. ja 9. luokkalaisista oli 18,0 %, Kirkkonummella 16,9 % ja Uudellamaalla 15,2 % vuonna 2021. 8. ja 9. luokkalaisten hengästyttävän liikunnan harrastaminen (korkeintaan tunti viikossa) on noussut viime vuosina Kirkkonummella ja Uudellamaalla, koko maan tasolla on ollut pienoista laskua.

Kouluterveyskyselyn 2021 mukaan suuri osa lapsista on tyytyväisiä elämäänsä ja pitää koulunkäynnistä. Tyytyväisyys Kirkkonummella vastaa valtakunnallista tasoa. Nuoremmat oppilaat ovat tyytyväisempiä kuin vanhemmat oppilaat, ja pojat ovat tyytyväisempiä kuin tytöt. Ammattikoululaiset ovat tyytyväisempiä kuin lukiolaiset. Elämään tyytyväisyys on vähentynyt vuonna 2021 verrattuna vuoteen 2019.

Lisätietoja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toteuttamasta kouluterveyskyselystä, linkki: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>

Kyselyn pohjalta nousseisiin epäkohtiin puuttumiseksi on laadittu toimenpidesuunnitelma:

- Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämä edellyttää päihteiden vastaisen työn kehittämistä kouluyhteisössä. Tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa päihteiden kanssa vaikeuksiin joutunut lapsi tai nuori ja puuttua tarkoituksenmukaisin keinoin hänen elämäntilanteeseensa.
- Koulussa käsitellään päihteiden ja tupakkatuotteiden käytön terveydellisiä ja sosiaalisia vaikutuksia sekä riippuvuuden syntymistä ja merkitystä osana normaalia opetusta. Lisäksi järjestetään erillistä päihdevalistusta. Yleinen asennevaikuttaminen sekä itsetunnon ja elämänhallinnan vahvistamiseen tähtäävät keinot ovat keskeisiä päihteiden käyttöä ehkäiseviä toimia. Vanhempainilloissa/koko perheelle tarkoitetuissa tilaisuuksissa annetaan ajankohtaista tietoa päihdeasioista sekä vahvistetaan vanhemmuutta nuorten elämänhallintataitojen kehittämiseksi.
- Alle 18-vuotiaiden päihteiden käyttöön puututaan aina. Kunnassa on laadittu päihdestrategia. Koulujen ja opiskeluhuollon henkilökuntaa koulutetaan päihteiden käytön tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen.
- Tuntemattomien henkilöiden oleskeluun työpäivän aikana koulussa tai koulun alueella puututaan. Oppilaiden poissaoloja seurataan ja niihin puututaan välittömästi. Selittämättömät poissaolot, koulumenestyksen heikkeneminen, sekä käyttäytymisen ja ulkoisen olemuksen muutokset (välinpitämättömyys, passiivisuus tai korostunut vilkkaus, mielialavaihtelut, väsymys, hermostuneisuus) voivat liittyä päihteiden käyttöön.
- Mitä varhaisemmassa vaiheessa puututaan päihteiden käyttöön, sitä suuremmat mahdollisuudet ovat vaikuttaa ja ehkäistä kierteen pahenemisen. Aina epäilyn tai huolen herätessä opiskelija ohjataan terveydenhoitajalle tai asia otetaan esille opiskeluhoitoryhmässä, jossa suunnitellaan jatkotoimenpiteet. Vanhempiin otetaan yhteyttä ja tarvittaessa otetaan yhteyttä verkoston muihin toimijoihin. Avoin ja luottamuksellinen yhteistyö kotien kanssa päihdetilanteissa on tärkeää. Tarvittaessa järjestetään verkostokokouksia ja lapsi tai nuori ohjataan asianmukaiseen hoitoon.

Päihteiden käytön torjumiseksi kaikkien koulujen on tullut syksyn 2019 aikana päivittää koulujen päihdekasvatussuunnitelmat. Nuorten päihteiden käyttöä on kuvattu indikaattorein tarkemmin kapaleessa 1.4. Kunnassa on tehty yhteinen päihteisiin puuttumisen prosessikaavio:

Opetuspalvelut tekevät yhteistyötä kunnan ehkäisevän päihdetyön palvelujen kanssa:

1. Päihdekasvatustunnit 8. –luokkalaisille.
2. Jalkautuminen yläkouluun hyvinvointipäivään
3. Kohdennetusti järjestetty päihdekasvatusta tietyille nuorisojoukkoille (urheilujoukkueet) tai pienelle joukkoille tietyn koulun oppilaita tietyn asian ympärillä
4. Koulutuksia henkilöstölle ajankohtaisiin ilmiöihin liittyen, niiden ymmärtämiseen sekä niiden puheeksi ottamiseen (esim. kannabis)
5. Kirkkonummen mielenterveys- ja päihdepalveluiden tekemä ehkäisevä päihdetyö kohdistuu seuraavana kaksivuotiskautena erityisesti toisen asteen oppilaitoksiin.

6. Mielenterveys- ja päihdepalveluilta ei ole mennyt ohitse tämä toisen asteen nuorten huonovointisuus ja päihdekäytön lisääntyminen.
7. Suunnitelmissa jalkautumista niin Omnian Kirkkonummen toimipisteeseen kuin Porkkalan lukioon ja Kyrkslätt Gymnasiumiin (terveystiedon tunteja, päihdesisällöillä)
8. Jalkautumisten yhteyteen nuorille avointa mahdollisuutta varata keskusteluaikaa koulun tiloissa
9. Mikäli tarvetta ja sitoutuneita osallistujia on, mielenterveys- ja päihdepalveluiden vetämää ryhmätoimintaa on mahdollista järjestää koulukohtaisesti

Koronapandemian vaikutuksia kouluissa ja opetuksessa

Koronaepidemian aiheuttamat poikkeukset olosuhteet ja muutokset koulujen työssä ja opetuksen järjestämisessä ovat muiden yhteiskunnallisten vaikutusten lisäksi aiheuttaneet oppilaille ja opiskelijoille oppimisen vajetta, sosiaalisia pulmia sekä tunne-elämän haasteita. Pandemiatilanteesta on aiheutunut paljon pakollisia muutoksia koulutyön sekä perheiden ja koulun opetushenkilöstön arkeen. Näihin muutoksiin on ollut pakko sopeutua. Erityisesti tuen tarpeisilla oppilailla, mutta myös suurella joukolla yleisopetuksen oppilaita, on ilmennyt suurta tuen tarvetta, joka vaikuttaa koulutyöstä suoriutumiseen. Kotitilanteessa esiintyvä psyykkisen jaksamisen väheneminen on vaikuttanut huoltajien mahdollisuuteen olla lapsen koulutyön tukena, joka taas edelleen on vaikuttanut siihen, että koulussa on tehty erittäin paljon työtä sen eteen, että jokaisen oppilaan tarvitsema tuki toteutuisi mahdollisimman hyvin. Vaikutus on johtanut myös siihen, että entistä enemmän on tehty verkostoyhteistyötä lasten asioiden järjestämiseksi. Toistuvasti vaihtuvat ohjeistukset erilaisissa koronaan liittyvissä asioissa ovat lisänneet sekä oppilaiden että henkilökunnan kokemaa kuormitusta.

Valtion erityisavustuksia *Koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseen esi- ja perusopetuksessa* sekä *Esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen* käytetään koronavirusepidemian pitkittymisen aiheuttaman poikkeuksellisen ajan ja opetusjärjestelyjen oppilaille ja opiskelijoille aiheuttamien vaikutusten tasoittamiseen ja oppilaiden oppimisvajoiden korjaamiseen sekä muun tuen lisätarpeiden hoitamiseen. Erityisavustuksilla palkataan resurssiopettajia ja koulunkäynnin ohjaajia, sitä käytetään lisäresurssituntien antamiseen ja tukiopetukseen, suomi toisena kielenä opetuksen lisäämiseen sekä läksyparkkitoimintaan.

Erityisopetuksen luokissa opiskelevilla lapsilla on ollut erityisen isoja haasteita koulunkäynnissään. Tulevina vuosina on kiinnitettävä erityistä huomiota ja panostettava resursseja syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden tukemiseen ja oppimiserojen tasoittamiseen sekä oppilaiden sitouttamiseen koulu yhteisönsä.

Koulunuorisotyön hanke ja Sitouttavan koulutyön hanke

Erillisten hankkeiden (Koulunuorisotyön hanke ja Sitouttavan koulutyön hanke) turvin on lisäksi ollut mahdollisuus saada yhtenäiskouluille uudenlaisia työntekijöitä tukemaan oppilaita heidän arjessaan ja kuuntelemaan nuoria sekä ehkäisemään poissaoloja ja syrjäytymistä. Koulunuorisotyöntekijät ja kouluvalmentajat ovat saaneet toiminnastaan positiivista palautetta.

Koulunuorisotyö -hanke

Kaikki kimpassa skolessa – Koulunuorisotyötä Kirkkonummella -hanke sai aluehallintovirastolta vuoden 2020 lopussa 120 000 € valtionavustusta, jolla palkattiin kuntaan vuodeksi kolme koulunuorisotyöntekijää. Koulunuorisotyöntekijät toimivat kouluissa opetushenkilöstön kasvatuskumppaneina ja kiinteänä osana koulun työyhteisöä. Koulunuorisotyön tarkoituksena on yhteisöllisyyden ja osallisuuden kasvataminen, kiusaamisen ehkäiseminen sekä kouluviihtyvyyden parantaminen, nuorisotyön menetelmiä hyväksi käyttäen. Koulunuorisotyöntekijät toimivat Jokirinteen, Papinmäen, Nissnikun, Veikkolan,

Winellskan kouluissa, sekä Porkkalan lukiossa ja Kyrkslätt Gymnasiumissa. Palaute koulunuorisotyöstä on ollut yksinomaan myönteistä.

Koulunuorisotyötä jatketaan vuonna 2022 nuorisopalveluiden omalla rahoituksella.

Sitouttavan koulutyön hanke

Lasten ja nuorten kouluun kiinnittymistä vahvistetaan. Kehitämme kouluvalmentajamallia ja toteutamme koulupoissaoloihin välittömän puuttumisen mallia. Koulupudokkuuden ehkäiseminen yhteisöjä ja yksilöitä tukien. Varhainen puuttuminen pudokkuuteen ja syrjäytymiseen. Vahvistaa yhteistyötä huoltajien, perhesosiaalityön ja lastensuojelun kanssa. Jokainen koulupäivä on tärkeä yksittäiselle lapselle ja nuorelle. Perusopetuksen oppilaiden poissaolot ovat lisääntyneet viime aikoina. Siksi olemme mukana kehittämässä opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) koordinoimaa perusopetukseen sitouttavan koulu-yhteistyön mallia, jonka tavoitteena on:

- tukea oppilaiden kiinnittymistä koulunkäyntiin ja ennaltaehkäistä poissaoloja
- vähentää poissaolojen negatiivisia vaikutuksia ja tukea putoamisriskissä olevia oppilaita
- kehittää käytänteitä, jotka yhdenmukaistavat poissaolojen seuranta ja tilastointia

Hankkeen tavoitteena on ennaltaehkäistä ja vähentää koulupoissaoloja sekä luoda myönteistä toimintakulttuuria hyvinvoinnin edistämiseksi sekä huolehtia perusopetuksen opintojen etenemisestä. Tavoitteet ja toimenpiteet kohdennetaan vuosiluokkien 5-9 oppilaisiin. Työskentelyssä edistetään vahvasti sitouttavan työn mallia kouluissa.

Työntekijän ennaltaehkäisevä työskentelytapa tunnistaa varhaiset merkit koulunkäynnin haasteista. Hänen tehtävänä on huolehtia osaltaan kohdennetuista toimenpiteistä oppilaan opintojen edistämiseksi.

Sitouttavan koulutyön hankkeessa yhtenäiskouluihin on palkattu kouluvalmentajia.

Oppilashuolto oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukena

Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto. Koulupsykologien, koulukuraattoreiden, kouluterveydenhoitajien ja opiskelijaterveydenhuollon asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhönkin. Palveluja tarjotaan oppilaille ja opiskelijoille, niin että ne ovat helposti saatavilla. Oppilashuollon palvelut jakaantuvat sivistystoimen ja perusturvan kesken. Sivistystoimi vastaa esiopetuksen, perusopetuksen ja lukio-koulutuksen psykologi- ja kuraattoripalveluista. Perusturva vastaa oppilashuoltoon liittyvistä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluista. Palvelut tuotetaan ensisijaisesti kunnan omana palveluntuotantona. Kunnan omaa palveluntuotantoa täydennetään tarvittaessa ostopalveluna. Palvelut toteutetaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Perusopetuksen ja toisen asteen oppilashuollon psykologien asiakkaana oli vuonna 2021 784 asiakasta ja vastaavasti kuraattorien 759 asiakasta.

Oppilashuollolla tarkoitetaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilaalla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.

Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Keskeistä oppilashuollossa on monialainen yhteistyö. Oppilashuoltotyön keskeiset arvot ovat: lapsen ja nuoren osallisuus,

yhteisöllisyys, varhainen tuki, palveluiden yhdenvertaisuus ja laatu ja monialainen yhteistyö. Työtä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan, sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Oppilas- ja opiskeluhuollon työtä arvioidaan ympäri vuoden kuntatason opiskelijahuollon ohjausryhmässä.

Nepsy-palvelupolun kehittäminen Kirkkonummella

Suomenkielisten koulujen omien pienryhmien lisäksi Kirkkonummella on keskitettyjä pienryhmiä Heikkilän, Kirkkoharjun ja Papinmäen kouluissa, joissa järjestetään oppimista vahvaa erityistä tukea tarvitseville oppilaille. Winellska skolanissa toimii neljä keskitettyä pienryhmää. Tavoitteena on aina kuntouttaa lasta niin, että he voisivat ainakin osittain integroitua yleisopetuksen oppimisryhmiin, mutta tarvittaessa voivat opiskella aina myös pienryhmässä. Kelpoisuusvaatimukset täyttävää ammattihenkilöstöä tarvitaan lisää edelleen.

Vahvaa erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten asioiden mahdollisimman varhaiseen auttamiseen ja ongelmien ennaltaehkäisyyn on lähdetty panostamaan. Moniammatillinen, poikkihallinnollinen yhteistyö on välttämätöntä, jotta päästään mahdollisimman nopeasti kiinni asioiden juurisyihin. Valtakunnallisesti on menossa hankkeita, joiden yhteydessä on mahdollisuus lähteä kehittämään arjen yhteistyötä eri toimijoiden kokoonpanoina.

Nepsy-haasteisten oppilaiden määrä ja tuen tarve kasvaa koko ajan. Koska tuen tarve on jokaisella neurokirjon henkilöillä hyvin yksilöllinen ja ryhmässä toimimisen haasteet voivat olla todella isot, eivät koulujen yleisopetuksen tai erityisopetuksen monimuotoiset opetusryhmät pysty vastaamaan riittävästi tuen tarpeeseen. Näin joudutaan usein tilanteisiin, joissa prosessit pitkälinjaisen avun ja tuen suhteen ovat kyllä käynnissä, mutta arjen toimenpiteet esiopetuksessa ja perusopetuksessa kannattelevat vain hetkellisesti ja luovat kuormittumista. Jotta koulutyön arjesta selvittäisiin, pyritään tilanteisiin toki löytämään ratkaisuja. Kustannuksia näistä 'räätälöidyistä' ratkaisuista kuitenkin kertyy usein paljon suhteessa niistä saatuun tukeen.

Ammattitaitoisten ja kokoaikaisten nepsy-toimijoiden saaminen koulun opetusryhmien arkeen olisi järkevää investointia. Näin opettaja voisi viedä ryhmän opetusta eteenpäin oppisisältöjen mukaisesti ja samalla nepsylapsi saisi häntä tukevaa ja kuntouttavaa ohjausta toimiessaan ryhmän jäsenenä. Nepsy-valmentajan tuella olisi myös mahdollista muunnella nepsylapsen koulupäivän toteuttamista hänen kuormittumisensa mukaisesti. Satsaamalla tällä rakenteella nepsylapsen oppimisen riittävään tukeen mahdollisimman varhain parannetaan oppilaan, hänen perheensä, koko opetusryhmän ja opetushenkilöstön elämänlaatua ja hyvinvointia. Samalla selkiytetään opettajan työtä. Pitkällä tähtäimellä saavutettaisiin säästöä, kun jo varhaisessa vaiheessa päästäisiin ehkäisemään syrjäytymisen kierrettä.

Kunnassa on olemassa paljon neuropsykiatriisiin haasteisiin liittyvää osaamista sekä rakenteita. Sisäisenä kehittämistyönä on edelleen jatkettava jo käynnissä olevaa työtä, jonka tavoitteena on luoda palvelukuvauksia, kehittää kuvauksista toimia rakenteita arkityöhön, vahvistaa henkilöstön osaamista monipuolisesti sekä luoda toimintamalleja, joiden avulla varmistetaan saumaton yhteistoiminta eri palvelualueiden välillä nepsylapsen tukemiseksi:

- Nepsyvalmentajien keskinäistä yhteistyötä ja työnjakoa on tärkeä kehittää. Kouluterveydenhuollon nepsyvalmentajien fokuksena on olla lapsen ja perheen tukena kotona, arjen hallinnassa. Opetustoimen nepsyvalmentajien tarkoituksena on työskennellä oppimisen ja koulun arjen tukemisessa. Kokonaisuuden kannalta olisi huomioitava riittävä nepsyvalmentajaresurssi koulutyön arjessa.
- Kehitysajatuksena on myös perusturvan ja opetuspalveluiden yhteinen nepsy-tiimi, joka keräisi tietoa toiminnasta ja vastaisi nepsylasten sekä perheiden palveluiden kehittämisestä kaikilla osa-alueilla. Osana tiimin toimintaa voisi olla esimerkiksi 'Palveleva puhelin' -toiminto (vertaa 'Pyydä Apua' -nappi), josta saisi asiantuntija-apua nepsyasioissa.
- Kehitettävää on myös autismikirjon piirteisten nepsylasten palvelupolun kehittämisessä osana nepsykokonaisuutta. Autismikirjo-osaamista tarvitaan lisää. Kesällä 2020 kunnassa käynnistettiin kaksi suomenkielistä keskitetyn erityisopetuksen opetusryhmää, jotka vastaavat autismikirjopiirteisten ala- ja yläkoululaisten oppilaiden haasteisiin. Toiminnalla on saavutettu erittäin hyviä tuloksia ja mahdollistettu monen autismikirjon piirteisen oppilaan koulunkäynti. Tarpeen olisi kuitenkin saada myös luokka alkuopetusikäisille autismikirjopiirteisille oppilaille sekä jatkaa yläkoulun ryhmän lisänä toimivaa resurssiopettajuutta kaikkein erityisimpiä opetusjärjestelyjä tarvitsevien oppilaiden tueksi.

MOVE!-mittaukset

Move! -mittauksissa selvitetään oppilaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta, liikkuvuutta, tasapainoa ja motorisia perustaitoja. Näitä taitoja tarvitaan koululaisten arjessa: koulumatkan kävelyyn tai pyöräilyyn, koulu- ja harrastusvälineiden nostamiseen ja kantamiseen, portaiden nousemiseen sekä liikkumiseen erilaisilla alustoilla. Move! -mittausten lähtökohtana on tukea oppilaita fyysisestä toimintakyvystä huolehtimisessa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyvät mittaukset toteutetaan kaikille 5.- ja 8.-luokkalaisille ja ne voidaan tehdä toimintarajoitteisten osalta sovelletusti. Lisätietoa Move! -mittauksista on luettavissa osoitteessa www.oph.fi/fi/move.

Move! -mittaustulokset kertovat kuntatasolla perusopetusikäisten (5.- ja 8.-luokkalaisten) lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn tilasta. Tulosraporttia voidaan hyödyntää esimerkiksi kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydentilan seurannassa sekä moniammatillisen yhteistyön suunnittelussa. Konkreettisia hyödyntämiskohteita ovat mm. kunnan hyvinvointikertomus ja strategioiden seuranta.

Kirkkonummen 5. ja 8.-luokkalaisten lasten ja nuorten Move! -mittausten tulokset vaihtelevat toimintakyvyn mitatuilla eri osa-alueilla verrattuna kansalliseen keskiarvoon ja edellisten vuosien tuloksiin. Yhteenvetona voidaan todeta, että voiman, nopeuden ja liikkumistaitojen eri osa-alueilla kirkkonummelaisten oppilaiden suoritukset ovat keskimäärin hieman kansallista keskitasoa paremmat. Liikkuvuuden osa-alueilla on tuloksissa pientä eroa sukupuolten välillä suhteessa kansalliseen tulokseen, ja tulokset vaihtelevat kansallisen tuloksen molemmin puolin, eli liikkuvuus on joko hieman parempaa tai heikompaa kuin tuloksen keskiarvo.

Oppivelvollisuuden laajentaminen

Oppivelvollisuuslaki tuli voimaan 1.8.2021, minkä seurauksena oppivelvollisuus laajeni 18-ikävuoteen, ja toisen asteen opinnoista tuli maksuttomia laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville nuorille.

Uudistuksen ensisijaisena tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa. Lisäksi tavoitteena on lisätä koulutuksellista tasa-arvoa ja antaa kaikille nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet kouluttautua kykyjensä mukaisesti. Suomi on menestynyt peruskoulutusta koskeissa kansainvälisissä vertailuissa erinomaisesti, mutta eriarvoisuus ja oppimiserot lisääntyvät. Oppivelvollisuuden laajentamisella ja siihen kytkeytyvän toisen asteen koulutuksen maksuttomuuden sekä opinto-ohjauksen ja

oppimisen tuen vahvistamisella pyritään antamaan kaikille nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet suorittaa toisen asteen tutkinto ja saada tarvittavaa tukea opintoihin riippumatta esimerkiksi perheen taloudellisesta tilanteesta. Opiskelijalle maksuttomia ovat oppikirjat ja muut materiaalit sekä opetuksessa tarvittavat työvälineet, -asut ja -aineet. Opetus ja päivittäinen ruokailu ovat jo maksuttomia toisen asteen koulutuksessa.

Uudistuksella on myös laajempaa yhteiskunnallista merkitystä. Suomessa yhteiskuntaan kiinnittyminen on vahvassa yhteydessä yksilön koulutustasoon. Erityisesti vahva yhteys koulutuksella on siihen, miten työelämään kiinnitytään. Koulutustason ja työllisyysasteen nostamisella on merkitystä hyvinvointiin laajemminkin.

Ohjaus ja valvonta

Oppivelvollisuuden korottamisen lisäksi uudessa oppivelvollisuuslaissa säädetään muun muassa perusopetuksen päättävälle hakeutumiselvelvollisuudesta toisen asteen koulutukseen. Perusopetuksen järjestäjällä on velvollisuus ohjata ja valvoa hakeutumista. Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus opinto-ohjauksen lisäksi saada tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Ohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjausta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden. Lisäksi panostetaan koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön.

Kirkkonummi on mukana KUUMA-kuntien yhteisessä oppilaanohjauksen kehittämishankkeessa vuosina 2021-2022, jonka tavoitteena on vahvistaa oppilaanohjausta perusopetuksessa ja nivelvaiheessa siirryttäessä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen. Lisäksi tarkoituksena on vahvistaa koko yläkoulun henkilöstön ohjaustaitoja osana koulujen pedagogista toimintaa.

Toisen asteen koulutuksen ohjausta vahvistetaan yhteistyön tiivistämisellä aineenopetuksen, ryhmänohjauksen, erityisopetuksen ja opinto-ohjauksen välillä. Samalla panostetaan opiskelijoiden saamaan yksilölliseen oppimisen tukeen eri oppiaineissa ja erityisopetuksessa sekä opinto-ohjauksessa. Yhteistyöhön koulun ja opiskelijoiden huoltajien kanssa panostetaan.

Oppivelvollisuuslain perusteella oppivelvollisen asuinkunnalla on viimesijainen vastuu ohjata ja valvoa oppivelvollisuuden suorittamista. Asuinkunnan tehtävänä on selvittää nuoren kokonaistilannetta ja tuen tarvetta yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa, ohjata hakeutumaan koulutukseen tai tarvittaessa hakemaan oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä ja viimesijassa osoittaa koulukuntoiselle oppivelvollisille opiskelupaikka valmentavassa koulutuksessa, jos hän ei vapaaehtoisesti hakeudu toisen asteen koulutukseen.

Osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Kirkkonummella on aloitettu pilotteina *Lapsen oikeuksien perustainen koulu* –toiminta. Kaikkien koulujen oppilaskunnille myönnetään opetustoimen talousarvion käyttösuunnitelman puitteissa vuosittainen määräraha, jolla oppilaskunnat voivat lisätä kouluviihtyvyyttä ja hyvinvointia. Koulujen raportointia osallisuuden toteuttamismuotoja:

- oppilaskunta ja luokkavaltuusto
- Vihreä Lippu -raadit
- välkkäritoimintaa
- vertaissovittelu
- tukioppilastoiminta
- oppilasagentit (digiagentit), ympäristöagentit, ruoka-agentit, Hyvän mielen agentit, välituntiliikuttajat

Lapsenoikeuksien toteutumista peruskouluissa vahvistetaan UNICEF:in *Lapsenoikeusperustainen koulu* -ohjelman mukaisesti, mutta koronaepidemian pitkittymisestä johtuen pilottikoulujen tukema opastus muille kouluille on vielä kesken.

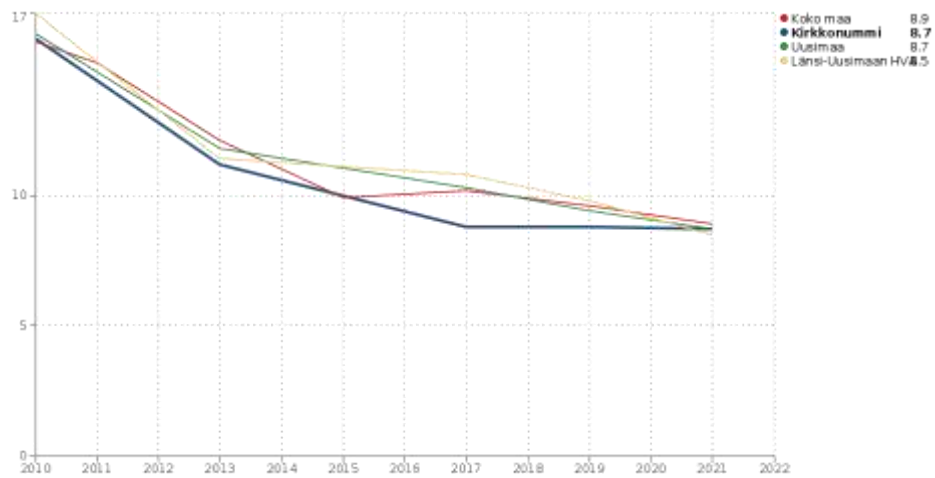
Suomenkielisissä kouluissa on otettu käyttöön luokkien hyvinvointisuunnitelmien laatiminen.

Lasten ja nuorten harrastustoiminnasta

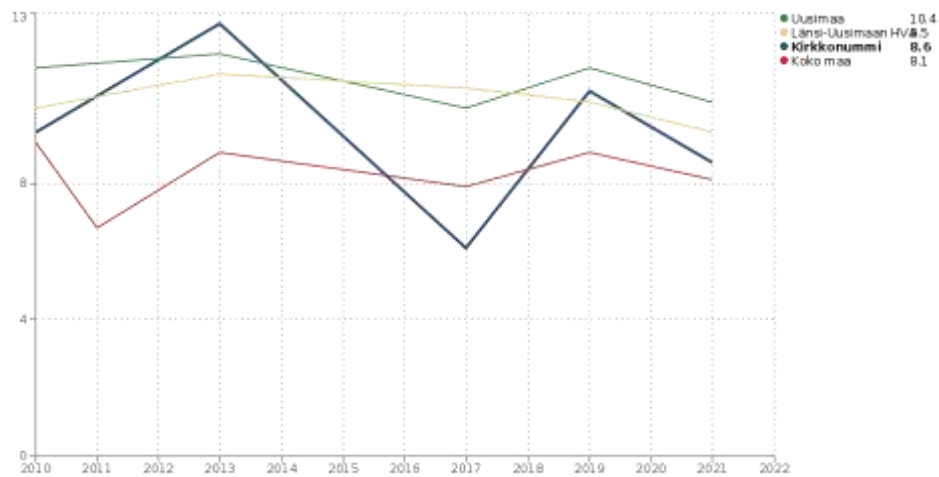
Vapaa-aikapalvelut edistää lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia kolmannen sektorin ja kunnan muiden toimijoiden kanssa. Kunta on lisännyt maksuttomien matalan kynnyksen harrastuskerhojen määrää huomattavasti sekä pyrkinyt parantamaan harrastusten saavutettavuutta. Vapaa-aikapalvelut tuottaa maksuttomia matalan kynnyksen lasten ja nuorten *MyHobby* ja *Talent* –kerhoja ja toteuttaa *HarrastusSankarit* -harrastusesittelyjä oppilaille koulupäivän aikana.

Harrastusmahdollisuuksia viedään lähelle kuntalaisia erilaisilla liikkuvilla ja eri alueille jalkautuvilla palveluilla ja tapahtumilla *Harrastuspakun* avulla. Kaikkia toimintoja kehitetään ja toteutetaan yhteistyössä kolmannen sektorin sekä muiden paikallisten toimijoiden kanssa.

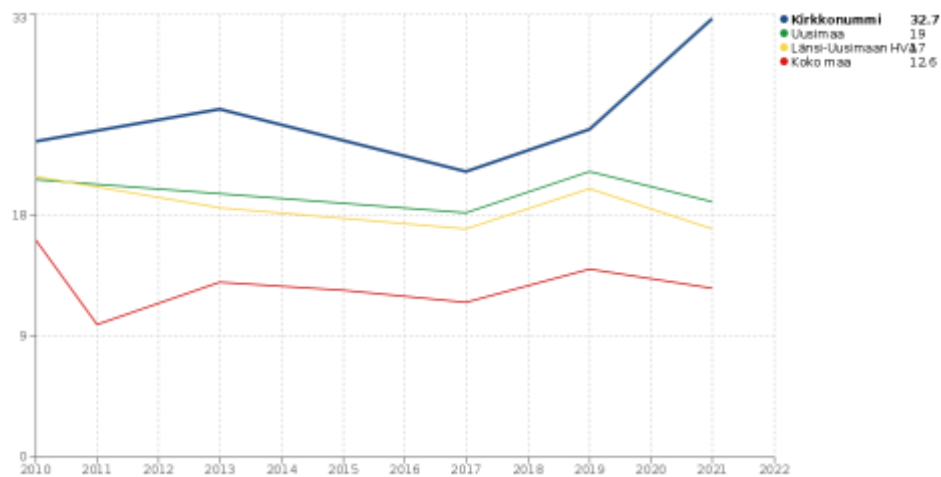
1.4 Nuoret ja nuoret aikuiset

Kuva 23. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 24. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 25. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Koko maassa ja Uudellamaalla 8. ja 9. luokkalaisten huumeokeilut ovat laskeneet vuodesta 2019. Vuonna 2021 koko maassa 8,1 % ja Uudellamaalla 10,4 % 8. ja 9. luokkalaisista ilmoitti kokeilleensa laittomia huumeita. Myös Kirkkonummella 8. ja 9. luokkalaisten huumeokeilut ovat vähentyneet. Vuonna 2021 kirkkonummelaisista 8. ja 9. luokkalaisista 8,6 % ilmoitti kokeilleensa laittomia huumeita.

Koko maassa lukion 1. ja 2. opiskelijoiden laittomien huumeiden kokeileminen on pysynyt melko tasaisena. Vuonna 2021 koko maassa 12,6 % ja 19 % Uudellamaalla 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ilmoitti kokeilleensa laittomia huumeita. Uudellamaalla kokeilut ovat vähentyneet. Kirkkonummella kokeilujen määrä on viime vuosina noussut. Kirkkonummelaisista lukion 1. ja 2. opiskelijoista yli kolmannes (32,7 %) ilmoitti kokeilleensa laittomia huumeita.

Valtakunnallinen trendi raittiuden kasvusta ja humalajuomisen vähentymisestä ei ole vielä tavoittanut kirkkonummelaisia nuoria. Toisen asteen opiskelijoiden vuonna 2021 tehdyn kouluterveyskyselyn vastausten mukaan kannabiksen kokeileminen ja käytön jatkaminen on moninkertaista valtakunnallisiin lukuihin verrattuna. Myös alkoholin käyttö sekä kuukausittainen humalajuominen on valtakunnan keskiarvoa suurempaa. Koronasta ja rajojen kiinni olemisesta huolimatta nuuskan käyttö on pysynyt edellisvuoden tasolla tupakoinnin hiukan vähennyttyä toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden jalkautuminen oppilaitoksiin ja siellä palveluiden saatavuuteen panostaminen ovat yksi ehkäisevän päihdetyön painopistealueita nyt sekä tulevina vuosina. Aiempiä vuosina yläasteilla tehty työ näkyy jo kouluterveyskyselyn tuloksissa: niissä kirkkonummelaisten yläasteikäisten vastaukset ovat valtakunnallista keskitasoa, eikä erityisiä, suuria huolenaiheita heitä koskien nouse esille.

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön on opiskelijoiden perusoikeus. Sen saavuttamiseksi on tärkeää jatkaa päihteiden vastaisen työn kehittämistä koulu yhteisössä. Tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa päihteiden kanssa vaikeuksiin joutunut lapsi tai nuori ja puuttua tarkoituksenmukaisin keinoin hänen elämäntilanteeseensa. Kirkkonummen kunnalla on yli 16-vuotiaiden nuorten päihdekäyttäjien ja kokeilijoiden prosessimalli, jonka tuella puuttuminen nuoren tilanteeseen on eri oppilaitoksissa laadullisesti sujuvaa ja yhtenäistä prosessia.

Koulussa käsitellään päihteiden ja tupakkatuotteiden käytön terveydellisiä ja sosiaalisia vaikutuksia sekä riippuvuuden syntymistä ja merkitystä osana normaalia opetusta. Lisäksi järjestetään erillistä päihdekasvatusta. Yleinen asennevaikuttaminen sekä itsetunnon ja elämänhallinnan vahvistamiseen tähtäävät keinot ovat keskeisiä päihteiden käyttöä ehkäiseviä toimia. Vanhempainilloissa sekä koko perheelle tarkoitetuissa tilaisuuksissa annetaan ajankohtaista tietoa päihteistä ja niihin liittyvistä ilmiöistä sekä vahvistetaan vanhemmuutta nuorten elämänhallintataitojen kehittämiseksi.

Alle 18-vuotiaiden päihteiden käyttöön puututaan aina. Kunnassa on laadittu Mielenterveys- ja Päihdestrategia. Koulujen ja oppilashuollon henkilökuntaa koulutetaan päihteiden käytön tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen.

Tuntemattomien henkilöiden oleskeluun työpäivän aikana koulussa tai koulun alueella puututaan. Oppilaiden poissaoloja seurataan ja niihin puututaan välittömästi. Selittämättömät poissaolot, koulu-menestyksen heikkeneminen, sekä käyttäytymisen ja ulkoisen olemuksen muutokset (välinpitämättömyys, passiivisuus tai korostunut vilkkaus, mielialavaihtelut, väsymys, hermostuneisuus) voivat liittyä päihteiden käyttöön.

Niin päihdekasvattamalla kuin puuttamalla varhaisessa vaiheessa päihteiden käyttöön avautuvat suuremmat mahdollisuudet vaikuttaa nuorten valintoihin ja ehkäistä niiden käytöstä aiheutuvien riskien vakavammat seuraukset. Tärkeää on, että aina epäilyn tai huolen herätessä opiskelija ohjataan terveydenhoitajalle tai asia otetaan esille opiskeluhuoltoryhmässä, jossa suunnitellaan jatkotoimenpiteet. Vanhempien sekä nuoren muun verkoston mukaan ottaminen on tärkeää nuoren tukemiseksi kaikilla hänen elämänsä alueilla päihdekäytöstä irti pääsemiseksi. Avoin ja luottamuksellinen yhteistyö kotien kanssa päihteiden käyttöön liittyvissä tilanteissa on erityisen tärkeää. Nuoren hoito pyritään järjestämään päihdeongelman vakavuus huomioiden.

Kuka tahansa voi tehdä lastensuojeluilmoituksen sosiaaliviranomaisille, jos on huolissaan lapsesta tai nuoresta. Laki velvoittaa opetus- ja oppilashuollon henkilöstöä lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Lastensuojeluilmoitus johtaa lapsen tai nuoren ja huoltajan tilanteen arviointiin ja tarvittaessa laajempaan lastensuojelun tarpeen selvitykseen.

Kaikkien koulujen lukuvuosittaiseen suunnitelmaan kuuluu oppilashuoltosuunnitelma, joissa kuvataan tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen.

Matalankynnyksen Ohjaamo sekä etsivä nuorisotyö ja työpajat nuorten tukena

Kirkkonummen kunta sai ESR-rahoitusta *Ohjaamo*-hankkeelle vuosille 2019-2020. Hankkeen päätavoitteena oli Ohjaamo-toimintamallin käynnistäminen ja vakiinnuttaminen Kirkkonummen kunnassa. Ohjaamo-toimintamalli vakiinnutettiin kunnan toiminnaksi 1.1.2021 alkaen. Kirkkonummen keskustassa toimii matalan kynnyksen toimipiste Ohjaamo, jossa nuorelle tarjotaan palveluita monikielisesti. Nuoret voivat tulla toimipisteeseen keskustelemaan koulutukseen ja työelämään hakeutumisen ongelmista sekä yleiseen hyvinvointiin ja elämänhallintaan liittyvistä kysymyksistä. Ohjaamon työntekijät ohjaavat nuorta eteenpäin ja kokoavat tarvittaessa verkostoa, joiden palveluilla voidaan vastata nuoren haasteisiin. Ohjaamon palveluja täydentää TE-toimiston vakinainen työntekijä, joka palvelee nuoria samassa toimitilassa.

Nuorisopalvelut vastaa nuorten työpajatoiminnan, etsivän nuorisotyön ja koulunuorisotyön järjestämisestä. Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Suomenkielisten nuorten työpajatoiminta toteutetaan yhteistyössä Omnian kanssa. Työpajoja on nuorten käytössä yhteensä 12. Ruotsinkielinen työpajatoiminta toteutetaan SVEPS:n (Svenska Produktionsskolan) kautta.

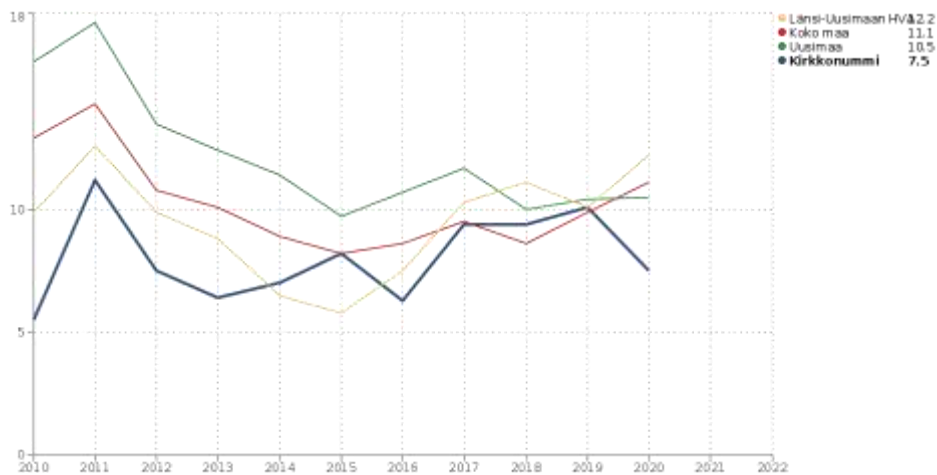
Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Etsivä nuorisotyö suomenkielisten nuorten osalta toteutetaan omana toimintana kahden työntekijän toimesta ja ruotsinkielisten nuorten etsivä nuorisotyö toteutetaan SVEPS:n kautta.

Koulunuorisotyöntekijät vahvistavat nuorten elämänhallintataitoja sekä tukevat nuorten kasvua aktiivisiksi toimijoiksi. Koulunuorisotyöntekijät ovat osana koulun moniammatillisesta kasvattajayhteisöstä. Koulunuorisotyöllä pyritään ehkäisemään oppilaiden syrjäytymistä monilla eri toimintatavoilla sekä moniammatillisella yhteistyöllä.

Kirkkonummen kunta on kehittänyt koulunuorisotyötä sekä määrällisesti että laadullisesti. Tavoitteena on tukea oppilaita/nuoria, jotka oireilevat eri tavoin koronan vaikutuksista.

Koulunuorisotyö on osoittautunut tarpeellisuutensa ja kouluilta ja opetuspalveluilta on tullut yksiselitteinen palaute toiminnan tarpeellisuudesta myös jatkossa. Oppilailta saadussa palautteessa on tuotu esille, että on tärkeää, että kouluissa on myös aikuisia, jotka kuuntelevat, eivätkä arvioi koulumenestystä ja että on aikuinen, joka on tavoitettavissa ilman ajanvarausta ja jolla on aikaa. Lisäksi on tärkeää, että on aikuisia, jotka näkevät oppilaat myös nuorina.

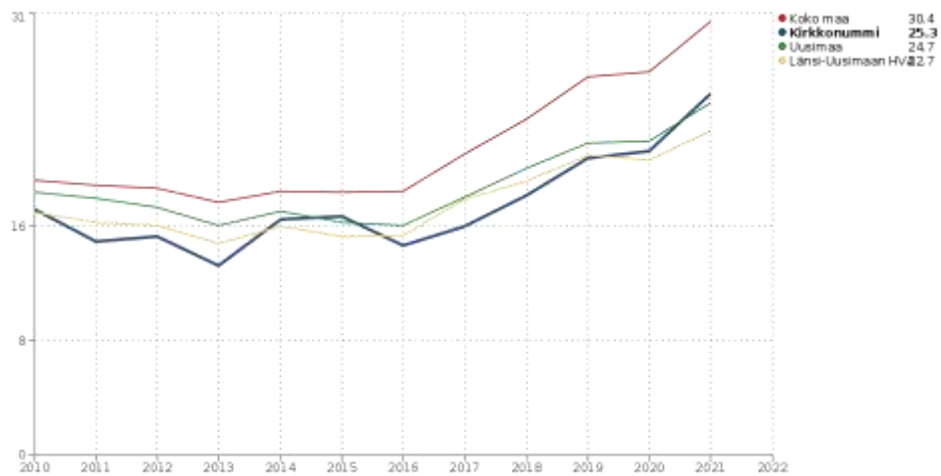
Nuorisopalvelut toteuttaa myös nuorisotyö raiteilla -toimintaa, jonka tavoitteena on nuorisotyön vieminen sinne, missä nuoret liikkuvat ja viettävät vapaa-aikaansa raideliikenteessä, asemilla, kaupakeskuksissa sekä muissa kohtaamispaikoissa. Arkisten kohtaamisten kautta edistetään nuorten hyvinvointia ja nuoria tuetaan, autetaan sekä tarvittaessa ohjataan tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Nuorisotyö jalkautuu viikoittain myös eri puolille Kirkkonummea paikkoihin, joihin nuoret koontuvat, sekä tarvittaessa tukee muuta alueellista nuorisotyötä reagoimalla nopeasti uusiin nuorisoielmiöihin. Jalkautumisen tavoitteena on kohdata niitä nuoria, joita ei tavoiteta muilla toiminnoilla.

Kuva 26. Rikoksista syylliseksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

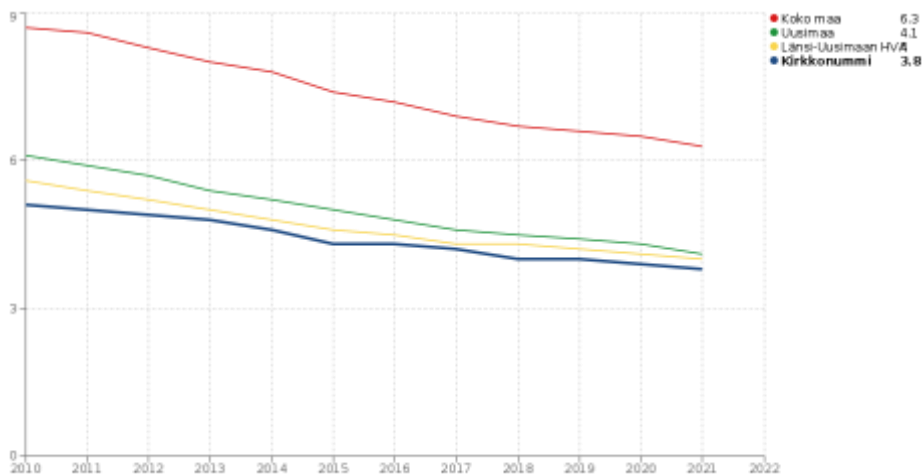
Kirkkonummella alle 14-vuotiaiden rikoksista epäiltyjen osuus ko. ikäluokassa on laskenut viime vuosina, kun se koko maassa ja Länsi-Uudellamaalla on ollut nousussa. Uudellamaalla tilanne on pysynyt tasaisena.

1.5 Työkäiset

Kuva 27. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavankäistä kohti.

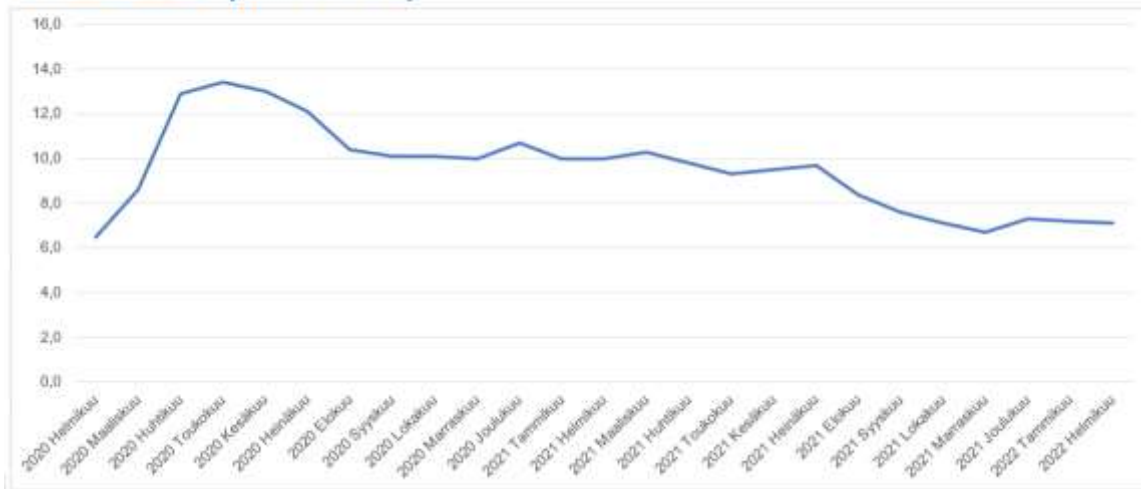
Työkäisissä mielenterveysperusteista sairauspäivärahaa saaneiden osuus on noussut viime vuosina koko maassa, myös Kirkkonummella.

Kuva 28. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavankäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25-64 -vuotiaiden osuus on laskenut viime vuosina koko maassa, myös Kirkkonummella. Kirkkonummella 25-64 -vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeen saajien osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli koko maata ja Uttamaata alhaisemmalla tasolla.

Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta 2020–2022 (helmikuu)

Kuva 29. Työttömyysasteen kehitys Kirkkonummella 2010–2022, työttömät % työvoimasta (helmikuu, Lähde: ELY-keskus)

Kirkkonummen kunnan työttömyysaste lähti koronatilanteen alusta alkaen nousuun ja oli korkeimmillaan 13,4 % toukokuussa 2020. Tämän jälkeen työttömyysaste on laskenut. Helmikuussa 2022 työttömyysaste oli 7,1 % (1 419 työtöntä työnhakijaa). Työttömiä työnhakijoita oli 568, mikä on noin kolmannes vähemmän kuin vuosi sitten.

Pitkäaikaistyöttömyys on noussut koko maassa korona-aikana. Kirkkonummella pitkäaikaistyöttömyys kääntyi laskuun kesällä 2021. Helmikuussa 2022 pitkäaikaistyöttömiä oli 538, mikä on 73 vähemmän kuin vuosi sitten. Alle 30-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli helmikuussa 2022 yhteensä 257, mikä on 157 vähemmän kuin vuosi sitten.

Uudellamaalla työttömyysaste oli helmikuun 2022 lopussa 10,2 % ja työttömiä työnhakijoita lähes 90 000. Työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut vuodessa viidenneksellä. Kaksi vuotta aiemmin, vuonna 2020 työttömyysaste oli Uudellamaalla 8,3 %.

Kirkkonummen kunta on useana vuonna aktiivisesti tukenut pitkään työtä vailla olevien pääsyä kohti työmarkkinoita. Vuosittain erikseen varattavan työllisyysmäärärahan ja TE-toimistosta haettavan palkkatuen avulla on työllistetty kunnan eri palvelualueiden yksiköihin usea pitkään työtä vailla oleva kirkkonummelainen.

Kunnan palvelualueiden yksiköt ovat suhtautuneet myönteisesti mahdollisuuteen saada työtarpeisiinsa työntekijöitä. Työllistäminen on osa yhteiskuntavastuuta ja hyödyttää kaikkia osapuolia. Työtarpeita on löytynyt monipuolisesti useilta eri aloilta, ja pitkään työttömänä olleet henkilöt ovat saaneet arvokkaan mahdollisuuden päästä eteenpäin kohti avoimia työmarkkinoita. On myös onnistuttu luomaan räätälöityjä työtehtäviä, joissa henkilön oma osaaminen on päässyt esille.

Kirkkonummen kunnassa on otettu muutama vuosi sitten käyttöön työllistämisen järjestelytuki pitkään työtä vailla olevien kirkkonummelaisten työllistämiseksi yksityiselle tai kolmannelle sektorille. Työllistämisen järjestelytuki voi olla maksimissaan 6 000 euroa 12 kk:n ajalle. Järjestelytuki on otettu hyvin vastaan ja se on tullut tutummaksi työnantajille.

Pitkään työtä vailla olleiden, vaikeasti työllistyvien henkilöiden kohdalla oleellista on mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tunnistaa työllistymisen esteet sekä saada asiakkaiden tilanteista mahdollisimman kokonaisvaltainen ja realistinen kokonaiskuva.

Kirkkonummella työtä vailla olevien terveystarkastusprosessi on vakiintunut toimivaksi käytännöksi. Työtä vailla olevat kuntalaiset pääsevät terveystarkastuksiin, joissa tavoitteena on työkyvyn arviointi. Työkykyä arvioitaessa otetaan huomioon niin psyykinen, fyysinen kuin sosiaalinenkin hyvinvointi. Työkyvynarviointia tehdään yhteistyössä kunnan eri toimijoiden kanssa, niin terveystarkastuspalveluiden, MTT:n, päihdehuollon kuin kuntouttavan työtoiminnankin kanssa. TE-toimisto tarjoaa ammatinvalintaan liittyvää ohjausta sekä muita työllistymistä edistäviä palveluita. Kela on vahvasti mukana mm. ammatillisten kuntoutusten suunnittelussa. Työttömien terveystarkastuksien ja työkyvyn arviointien toteutumisesta seurataan kuukausitasolla ja toteutusta raportoidaan talousarvion toteutumisen seurannan yhteydessä.

Kirkkonummen kunta sai Vauhdittamo -hankkeelle ESR-rahoitusta ajalle 1.1.2021-31.1.2022. Vauhdittamo on Ohjaamo-toimintamallin mukainen matalan kynnyksen palvelu yli 30-vuotiaille asiakkaille. Vauhdittamossa työnantajat, opintojen tarjoajat sekä työtä, opiskelupaikkaa tai yrittäjyyttä tavoittelevat voivat kohdata toisensa. Neuvonnan, rekrytointitapahtumien sekä räätälöityjen ratkaisujen kautta pyritään löytämään työtä ja työlle osaavan ja motivoituneen tekijän. Opinto- ja yritysneuvonnan kautta on mahdollista kouluttautua ja työllistyä uudelle uralle. Vauhdittamosta saa myös asunto- ja velkaneuvontaa, sosiaaliohjausta ja valtion TE-palvelut. Vauhdittamo ja Ohjaamo tekevät yhteistyötä kunnan asumisneuvonnan kanssa.

Työllisyyden edistämiseksi ja työnhakijoiden ja työnantajien kohtaannuttamiseksi kunta on järjestänyt yhteistyössä TE-toimiston kanssa rekrytointitapahtumia viime vuosina. Korona-aikana tapahtumat järjestettiin digitapahtumana. Tapahtumissa oli vuonna 2021 noin 350 osallistujaa. Tilaisuudet ovat saaneet myönteistä palautetta niin työnhakijoilta kuin työnantajilta.

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden osallisuutta edistetään kunnassa Kirkkonummen vammaisneuvoston kautta, joka on Kirkkonummen kunnan sekä vammais- ja potilasjärjestöjen yhteistyöelin. Vammaisneuvoston tarkoituksena on edistää vammaisten tasa-arvoista osallistumista yhteiskunnan eri toimintoihin, kuten kuntoutukseen ja koulutukseen, työhön, sosiaali- ja terveystarkastuspalveluihin, kulttuuri- ja harrastustoimintaan sekä muihin kunnallisiin peruspalveluihin. Kirkkonummella on oma vammaispoliittinen ohjelma.

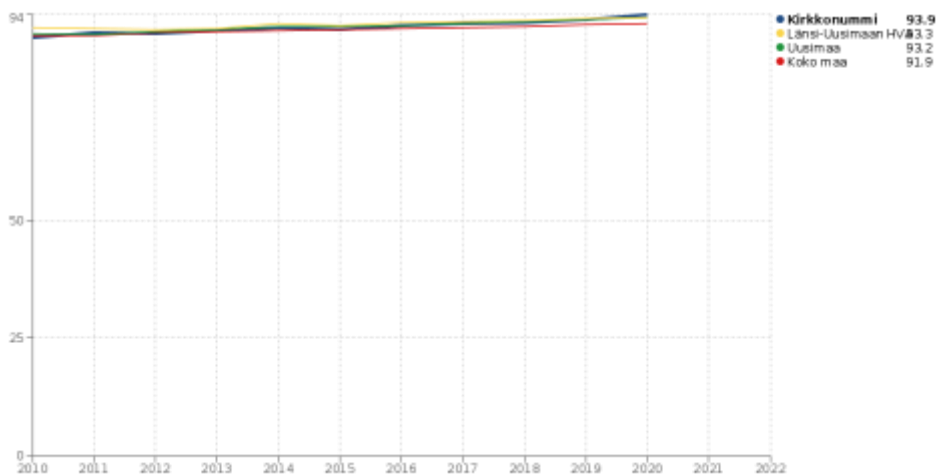
Kunta tarjoaa erilaisia harrastusmahdollisuuksia kansalaisopiston laajan kurssitarjonnan, kirjaston monipuolisten palveluiden sekä liikuntapalveluiden ohjatun liikunnan puolesta. Kunnan alueella on erittäin aktiivinen yhdistystoiminta, joka tarjoaa runsaita harrastusmahdollisuuksia eri osa-alueiden osalta. Kunnan alueella on runsas liikuntapalvelutarjonta yhdistysten toimesta. Lisäksi kunnan vapaa-aikapalvelut tarjoaa runsaasti ohjattua liikuntaa, ylläpitää ja rakentaa liikuntapaikkoja. Kirkkonummen luonto ja ulkoilualueet tarjoavat erinomaisen omaehtoisen liikunta- ja virkistysmahdollisuuden. Vapaa-aikapalvelut tuottaa paljon matalan kynnyksen toimintaa ja harrastuksia työikäisille kuntalaisille.

Kunnan alueella toimii yli 100 aktiivista yhdistystä, joissa aktiivisina toimijoina kirkkonummelaiset työikäiset.

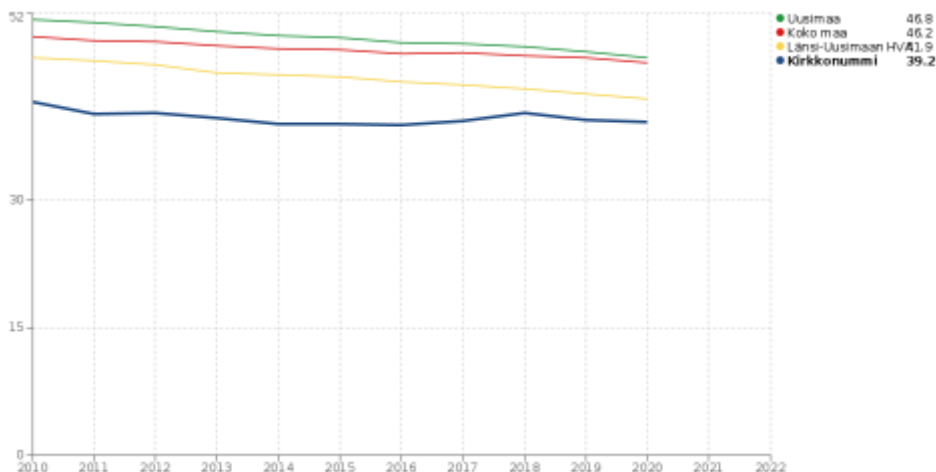
1.6 Ikäihmiset

Kirkkonummen ikärakenne muuttuu, ikääntyneiden määrä ja suhteellinen osuus väestössä kasvaa. 65–74-vuotiaiden määrä kasvoi 2010-luvulla Kirkkonummella voimakkaasti ja kasvu jatkuu huomattavana myös 2020-luvulla. Kasvua selittää etenkin kunnan ikärakenne ja siinä tapahtuvat muutokset. Kirkkonummen ikärakenteen ja ikääntymisen nopea muutos näkyy kunnassa etenkin 75–84-vuotiaiden ikäryhmässä, jonka osuus kasvaa jopa 67 prosentilla 2020-luvun aikana. Yli 85-vuotiaiden määrä yli kaksinkertaistuu Kirkkonummella 2020-luvun aikana. Väestörakenteen muutosta on kuvattu tarkemmin kappaleessa 1.

Ikääntyneen väestönosan kielijakauma on huomattavan erilainen verrattuna nuorempiin ikäryhmiin. Ruotsinkielisten osuus kasvaa edelleen sitä suuremmaksi mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse.

Kuva 30. Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Kuva 31. Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

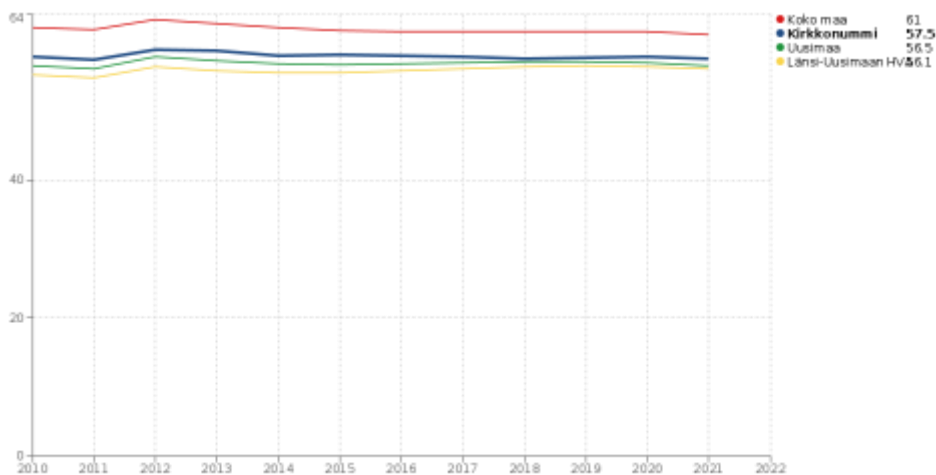
Vanhuspalvelulain mukaisesti Kirkkonummella tuetaan kotona asumista. Yli 75-vuotiaat kirkkonummelaiset asuvat kotona muuta maata useammin (Kirkkonummi 93,9 % ja koko maa 91,9 % vuonna 2021). Yksinasuvia 75 vuotta täyttäneitä asuntoväestöstä on Kirkkonummella (39,2 %) koko maata vähemmän (46,8 %). Kirkkonummella ikääntyneet asuvat enemmän omakotitaloissa kuin Suomessa

keskimäärin. Ikääntyneiden omaishoidon piirissä on Kirkkonummella suhteellisesti enemmän henkilöitä kuin koko maassa. Omaishoidon korkean kattavuuden on mahdollistanut kuntalaisten halu hoitaa omat läheisensä kotona ja myös kunnan tarjoamat tukipalvelut omaishoidon asiakkaille. Kotihoidon tilapäisten ja säännöllisten käyntien määrät ovat kasvaneet ja kotona asuvien hoitoisuus on kasvanut.

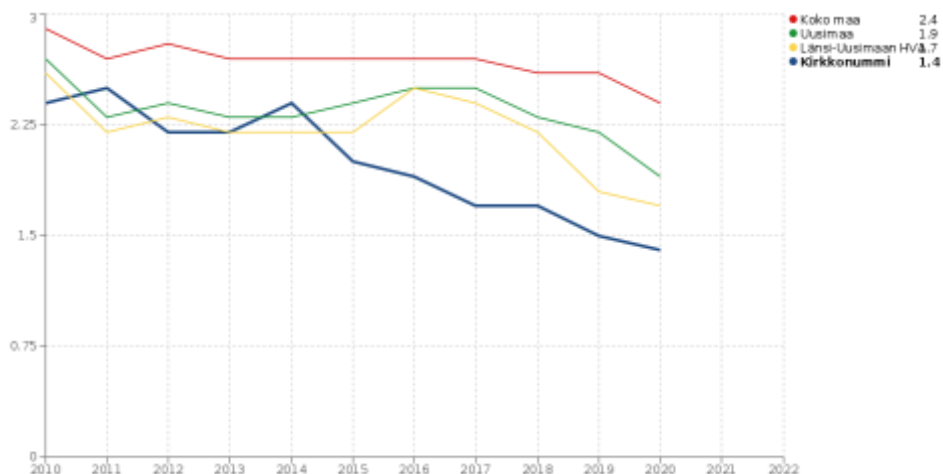
Kirkkonummen kunta järjestää ympärivuorokautista hoiva-asumista kunnan omissa hoivakodeissa ja lisäksi ostaa hoiva-asumista eri toimijoilta. Hoivakotiportaali on kehittely yhdessä Länsi-Uudenmaan kuntien kanssa ja sieltä löytyy omat ja yksityiset hoivakodit Länsi-Uudenmaan alueelta.

Kunta tarjoaa erilaisia harrastusmahdollisuuksia kansalaisopiston laajan kurssitarjonnan, kirjaston monipuolisten palveluiden sekä liikuntapalveluiden sovelletun liikunnan puolesta. Liikuntapalvelut tarjoavat ilmaiset uimahalli- ja kuntosalikäynnit 70 vuotta täyttäneille kirkkonummelaisille. Kunnan alueella on erittäin aktiivinen yhdistystoiminta, joka tarjoaa runsaita harrastusmahdollisuuksia eri osa-alueiden osalta. Kunnan alueella toimii yli 100 aktiivista yhdistystä, joissa sekä aktiivisina toimijoina että toimintaan osallistuvina on kirkkonummelaisia ikäihmisiä.

Vanhusneuvosto on kuntien lakisääteinen pysyvä yhteistyöelin, jonka tehtävänä on varmistaa ja huolehtia kuntien ikääntyneen väestön vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksista. Vanhusneuvosto on linkki kunnan ikäihmisten ja kunnan päätöksenteon välillä. Vanhusneuvoston tehtäväkenttä ulottuu kaikkiin niihin tehtäviin, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön elinolosuhteiden ja palvelujen kannalta. Vanhusneuvostossa on edustettuina Kirkkonummella toimivat vanhusjärjestöt ja kunnan eri palvelualueiden edustajat. Kirkkonummella on ikääntymispoliittinen strategia.

Kuva 32. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavankäisestä väestöstä

Kuva 33. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Kirkkonummelaiset yli 65-vuotiaat ovat tilastojen valossa keskimääräistä terveempiä: he käyttävät vähemmän erityiskorvattavia lääkkeitä (Kirkkonummi 57,5 % ja koko maa 61 % vastaavanikäisestä ikäluokasta), päätyvät harvemmin sairaalahoitoon vammojen ja myrkytysten vuoksi ja heidän joukossa kuolleisuus on alhaisempi kuin koko maassa.

Kirkkonummelaisten eläkeläisten eläketulot ovat keskimäärin suuremmat (2 028 euroa/kk) kuin koko Suomessa (1 743 euroa/kk) ja hieman alhaisempi kuin Uudellamaalla (2 058 euroa/kk) ja Länsi-Uudellamaalla (2 126 euroa/kk).

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2017 – 2021

Kirkkonummen kunnan aiemmassa hyvinvointikertomuksessa painopistealueiksi ja kehittämiskohteiksi valittiin:

- **Nuorten syrjäytymisen ehkäisy**

Tavoitteena ollut kaikkien koulujen päihdekasvatussuunnitelmien päivittäminen ja täsmentäminen sekä välittömän puuttumisen mallin käytön varmistaminen on toteutunut. Suomenkieliset peruskoulut ja Porkkalan lukio ovat päivittäneet päihdekasvatussuunnitelmat lukuvuosisuunnitelmien yhteyteen, ja ottaneet ne käyttöön.

Vuosina 2019–2020 perusturvapalvelut ja sivistys- ja vapaa-aikapalvelut toteuttivat yhteisen tavoiteasiakirjan (SISOTE 2019-20) mukaisesti lapsiin ja nuoriin liittyviä yhteisiä toimenpiteitä. Monialainen työskentely lasten ja nuorten parissa, erilaiset työryhmät ja toimintamallit ja palvelualueiden yhteinen koulutus olivat pääsisältönä SISOTE-tavoitteen mukaisessa työskentelyssä. Tavoiteasiakirja sisälsi myös Kirkkonummen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman monialaisia tavoitteita ja konkreettisia toimenpiteitä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Korona-aika toi haasteita yhteisen koulutuksen järjestämiseen, mutta monet monialaiset työryhmät ja jo vakiintuneet toimintamuodot jatkoivat työskentelyään korona-ajasta huolimatta. SISOTE-tavoiteasiakirjan tavoitteiden toteutumista on dokumentoitu koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon op- pilashuollon ohjausryhmässä alkuvuodesta 2021.

Vuonna 2021 aloitettiin valtionavun turvin koulunuorisotyö Kirkkonummella. Koulunuorisotyöntekijät vahvistavat nuorten elämönhallintataitoja sekä tukevat nuorten kasvua aktiivisiksi toimijoiksi. Koulunuorisotyöntekijät ovat osana koulun moniammatillista kasvattajayhteisöä. Koulunuorisotyöllä pyritään ehkäisemään oppilaiden syrjäytymistä monilla eri toimintatavoilla sekä moniammatillisella yhteistyöllä.

- **Terveysliikunnan sekä virkistys- ja kuntoilumahdollisuuksien lisääminen**

Tavoitteena edellisessä hyvinvointisuunnitelmassa oli, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen mielekkääseen harrastukseen. Koulujen kerhotoimintaa on järjestetty sille osoitetun määrärahan puitteissa. Vapaa-aikapalvelut on tehnyt erinomaista työtä kouluilla esittelemällä harrastusmahdollisuuksia *HarrastusSankarit* –konseptilla sekä järjestämällä maksutonta *MyHobby* –kerhotoimintaa oppilaille. Koronaepidemia on rajoittanut koulujen kerhojen järjestämistä ja osallistujamäärää, koska annettujen ohjeistusten mukaisesti epidemian pahimpina ajanjaksoina kerhoihin sai osallistua vain saman ikäluokan saman (yhden koulun) oppilaita. Vuonna 2021 koulujen kerhojen kävijämäärä oli 471 oppilasta. Koronaepidemia näkyy kävijämäärässä niin, että kun kevätlukukaudella oli 149 kävijää, nousi se ohjeistusten vapautuessa syksyllä 322 kävijään. Lasten ja nuorten maksuttomia *MyHobby* -harrastusryhmiä oli vuoden aikana 94, joissa oli osallistujia yhteensä 1 333. Harrastussankarit -toiminta tavoitti vuoden aikana yhteensä 2 986 oppilasta. Kiertävässä harrastustoiminnassa *harrastuspakulla* tavoitettiin yhteensä 7 797 kuntalaista.

Vuonna 2018 tehdyn Liikkumistottumukset Helsingin seudulla -selvityksen mukaan kirkkonumme-laisten tekemistä matkoista tehtiin ko. ajanjaksolla noin 25 prosenttia kävellen ja kuusi prosenttia pyörällä. Kunnan tavoitteena on kasvattaa vuoteen 2030 mennessä pyöräilyn kulkumuoto-osuus 11 prosenttiin.

Helsingin seudun liikennejärjestelmätyöhön (HLJ) on niin ikään 2010-luvun alusta lähtien liittynyt seudullisen pääpyöräilyverkon ja sen osana olevien laatukäytävien määrittely. Tämän taustalla on näkemys, jonka mukaan pyöräilyn kulkutapaosuuden kasvattamisella voidaan parantaa liikennejärjestelmän toimivuutta, tuottaa kansanterveydellisiä hyötyjä sekä vähentää liikenteen ympäristöhaittoja. Pyöräily on käytännössä päästötön liikkumistapa ja myös erinomaista hyötyliikuntaa.

Pyöräilyn kasvupotentiaalin hyödyntäminen on edellyttänyt koko Helsingin seudulla investointeja pyöräliikenteen infrastruktuuriin. Liikennesuunnittelussa pyöräilyn konteksti on perinteisesti ollut valtaosin turvallisuuslähtöinen ja ratkaisut ovat painottuneet esimerkiksi alikulkujen ja kevyen liikenteen väylästä rakentamiseen. Turvallisuuden rinnalle on kuitenkin vähitellen nostettu tärkeäksi tavoitteeksi liikkumisen helppous, sujuvuus ja mukavuus. Tämä on asettanut uusia vaatimuksia pyöräreittien fyysiselle laatutasolle ja teknisille ratkaisuille.

Kirkkonummen kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelmassa 2017 on haettu keinoja kävely- ja pyöräilymäärien kasvattamiseksi. Siihen liittyvän toimenpideohjelman tavoitteena on parantaa nykyisten reittien laatua ja sujuvuutta sekä laajentaa verkkoa erityisesti niille alueille, joilta puuttuu mahdollisuus turvalliseen liikkumiseen jalan tai polkupyörällä.

Kirkkonummelle on laadittu myös kävelyn ja pyöräilyn pääreittien tavoiteverkko vuodelle 2030. Siinä on pääreitit jaettu seudullisiin ja paikallisiin yhteyksiin, joilla kulkee suurimmat pyöräilyvirrat. Seudulliset pääpyöräilyreitit perustuvat Helsingin seudulla yhteisesti määritettyihin yhteyksiin. Kävelyn ja pyöräilyn pääreittien verkolliset puutteet sijoittuvat pääsääntöisesti maanteiden varsille. Näiden kehittämisestä vastaa Uudenmaan ELY-keskus rahoitustasonsa mahdollistamassa

laajuudessa. Kunta osallistuu myös maanteiden varsille sijoittuvien yhteyksien kehittämiseen yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa.

Eri ikäryhmien virkistys- ja kuntoilumahdollisuuksien edistämisessä on tavoitetta tukemaan valmistuneet vuosina 2020-2021 Vesitorinmäen ja Kantvikin lähiliikuntapaikat. Näistä ensimmäinen sijaitsee kuntakeskuksessa. Vuoden 2022 aikana valmistuu lisäksi Veikkolan kuntoportaat.

Kävelyn ja pyöräilyn yhteyksien kehittämisen osalta on vuosina 2020-2021 toteutettu seudullisen pääverkon (PÄÄVE) osuus Munkinmäki - Tolsan asema eli Munkinniitynpolku. Kyseinen yhteys liittyy myös tavoitteessa mainittuun kävelyn ja pyöräilyn ohjelmaan.

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Alkuvuodesta 2020 Suomeen tullut koronaviruspandemia vaikutti monin eri tavoin kuntalaisten hyvinvointiin ja aiheutti merkittäviä muutoksia palveluiden järjestämiseen kunnassa vuosien 2020-2021 aikana. Keväällä 2020 tieto uudesta viruksesta oli vielä melko vähäistä, mikä osalla ihmisistä lisäsi ahdistusta ja vaikeutti viruksen torjuntaan liittyvien toimenpiteiden suunnittelua.

Keväällä 2020 pandemian takia annettiin valtakunnallisia suosituksia kontaktien välttämisestä, jota painotettiin erityisesti riskiryhmien ja ikäihmisten kohdalla. Lisäksi pandemiaan liittyvät sulut ja rajoitukset sulki monia kuntalaisille tärkeitä aktiviteetteja, kuten liikuntapaikkoja, kirjastoja ja kulttuurimenoja. Näiden asioiden vuoksi moni jäi yksin kotiin ja kontaktit kodin ulkopuolelle ja muihin ihmisiin vähenivät merkittävästi. Koronan aiheuttamien muutosten vuoksi myös liikkuminen väheni monella. Etenkin ikäihmisten kohdalla aiempaa useampi henkilö kärsi yksinäisyydestä ja ahdistuksesta. Nämä sekä liikunnan väheneminen johtivat joidenkin henkilöiden kohdalla merkittävään toimintakyvyn laskuun, joka ei enää lähtenyt korjaantumaa, vaikka liikumisen rajoituksia purettiinkin välillä.

Keväällä 2020 terveyspalveluiden vastaanotto toiminnan palveluyksikössä perustettiin erillinen infektio-poliklinikka keskustan sosiaali- ja terveyskeskukseen, jonne keskitettiin kunnan lähes kaikkien terveyskeskustasoisten infektiioireisten potilaiden tutkimus ja hoito. Tämä infektio-poliklinikka oli toiminnassa yhä vuoden 2021 lopussa. Pandemian aikana vastaanotto toiminnan sairaan- ja terveydenhoitajien työajasta aiempaa suurempi osa meni puhelintyössä, pandemian alkuvaiheessa koronanäytteiden otossa ja alkuvuodesta 2021 alkaen koronarokottamisessa. Tämän vuoksi hoitajien vastaanotot ovat vähentyneet ja monien pitkäaikaissairauksien määräaikaiskontrolleja ei voitu toteuttaa hoitosuunnitelmien ja -suositusten mukaisesti. Vastaanotto toiminnan terveydenhoitajien toteuttama ennaltaehkäisevä työ väheni huomattavasti. Myös terveyskeskuslääkäreiden työpanoksesta osa on mennyt koronapandemiaan liittyvien asioiden hoitoon, mikä on ollut pois perustaanottotyöstä. Tämä on vaikuttanut jonkin verran heikentävästi hoitoon pääsyyn.

Pandemian alkaessa kiireetöntä hoitoa ajettiin valmiuslain voimaantulon myötä osin alas ja myös osa potilaista perui aiemmin varattuja vastaanottoaikoja terveyspalveluiden palveluryhmän palveluyksiköissä (vastaanotto toiminta, suun terveydenhuolto ja kuntoutuspalvelut) koronavirustartunnan pelon takia etenkin vuonna 2020. Sittemmin hakeutuminen terveyspalveluihin on palautunut lähelle tavanomaista tasoa. Pandemiaan liittyvien rajoitusten takia asiakas- ja potilaskäyntejä on ruvettu toteuttamaan jonkin verran myös etätapaamisina niissä tilanteissa, joissa se ollut mahdollista palvelun tai hoidon tästä merkittävästi kärsimättä.

Koronatartunnan saaneita kirkkonummelaisia oli vuoden 2021 loppuun mennessä noin 2 300 ja altistuneita noin 8 600 henkilöä. Kirkkonummella koronarokotukset aloitettiin tammikuussa 2021. Rokottaminen on edennyt keskimäärin samassa tahdissa kuin lähikunnissa ja vuoden loppuun mennessä rokotuksia oli kunnassa annettu yli 60 000.

On oletettavaa, että jonkin verran tutkimus- ja hoitovelkaa on syntynyt myös Kirkkonummella koronapandemian aikana sekä perustyön vähenemisen takia että sen vuoksi, että ihmiset eivät ole hakeutuneet tutkimuksiin ja hoitoon ajoissa.

Koronaepidemian vaikutuksista kouluikäisten ja lukio-opiskelijoiden hyvinvointiin ja siitä seuranneisiin toimenpiteisiin on kuvattu tämän kertomuksen luvussa I. Samassa yhteydessä on kuvattu myös muita johtopäätöksiä ja meneillään olevia suunnitelmia ja toimenpidemalleja.

Palvelualueilla (30.8.2021 saakka toimiala) korona-aika aiheutti muutoksia ja rajoituksia ennen kaikkea fyysisiin asukas- ja asiakaskontakteihin. Myös hankkeiden osallistaminen siirtyi pääasiassa virtuaalisiin asukastilaisuuksiin. Ne järjestettiin joko hankkeista laadittujen esittelyvideoiden avulla tai myöhemmässä vaiheessa virtuaalitalaisuuksina pääasiassa Microsoft Teams -viestintä- ja erilaisia yhteistyöalustoja hyväksikäyttäen.

Lapsiystävällinen kunta -toiminnasta

Kirkkonummen kunta on saanut virallisen UNICEFin Lapsiystävällinen kunta tunnustuksen toistamiseen vuonna 2020. Kirkkonummi on virallisesti Lapsiystävällinen kunta. Tehtävä työ perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin tarkoituksena on edistää lasten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumista kunnassa. Lapsiystävällisen kunnan mukaista työtä on tarkoitus jatkaa kunnassa laaditun *Lapsiystävällinen kunta toimintasuunnitelman 2021 – 2023* mukaisesti.

Lisätietoa Lapsiystävällinen kunta -toimintamallista löytyy UNICEFin sivuilta, linkki <https://www.unicef.fi/unicef/tyomme-suomessa/lapsiystavallinen-kunta/>

Muuttuvan väestörakenteen huomioiminen

Kirkkonummen syntyvyys on hieman noussut, siltikin väestörakenne muuttuu: ikärakenne vanhenee ja kunta kansainvälistyy: vieraskielisten kuntaan muuttajien osuudessa tapahtuu muutoksia. Ikäihmisten terveyttä ja hyvinvointia edistäviin palveluihin ja niiden resurssointiin tulisi kiinnittää jatkossa huomioita aiempaa enemmän lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden ja työikäisten palveluiden lisäksi. Vieraskielisten perheiden lasten ja nuorten huomioiminen varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa, sopeuttaminen ja sitouttaminen koulu yhteisöön, ohjaaminen vapaa-ajan harrastustoimintaan ja muihin kunnan palveluihin ja työelämään, on ensiarvoisen tärkeä tehtävä tämän kunnan väestöryhmän hyvinvoinnin turvaamiseksi.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA 2022 - 2025

4 Kuntastrategia 2022 – 2023

Kirkkonummi - lähempänä ihmistä, lähempänä luontoa. Kirkkonummi on Suomen halutuin ja pidetyin asuinkunta, jossa työ ja arki sujuvat. Kirkkonummi on kansainvälistyvä, kaksikielinen ja kaikilta kanteiltaan kestävä sivistyskunta.

Kunnan strategiset painopistealueet ovat:

- Houkuttelemme ja kasvamme
- Investoimme tulevaisuuteen
- Panostamme asukkaisiin
- Luomme uuden työn paikkoja

Asukkaisiin panostaminen merkitsee, että tarjoamme kaksikielisiä palveluja kaikille, vauvoista ikäihmisiin. Kehitämme lähipalveluita hyvinvoinnin tueksi. Jatkamme vahvana ja kansainvälistyvänä sivistyskuntana – vahvistamme englanninkielistä opetusta ja profiloimme yhteiskampusta. Rakennamme lapsille ja nuorille terveet ja turvalliset tilat. Olemme lapsiystävällinen kunta. Kirkkonummella on jatkossakin turvallista liikkua paikasta ja ajasta riippumatta. Vähennämme kuntalaisten välistä eriarvoisuutta ottamalla huomioon eri väestöryhmien tarpeet palveluiden ja toiminnan suunnittelussa. Vahvistamme sosiaalista kestävyttä toimivan kotoutumisen kautta. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin. Edistämme kestävää elämäntapaa, hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta yhteistyössä kuntalaisten, yritysten, yhteisöjen ja hyvinvointialueen kanssa. Kannustamme kuntalaisia hyvinvointia ja terveyttä edistäviin valintoihin. Tarjoamme tiloja ja paikkoja yhdistysten ja kuntalaisten käyttöön ja parannamme kunnan tilojen monikäyttöisyyttä. Kunnan yleiset alueet keskeisillä paikoilla toimivat alustana ja mahdollisuutena kulttuurille ja taiteelle. Lisäksi panostamme kulttuuriin, liikuntapaikkoihin ja virkistysalueisiin.

Tavoitteisiin pääsemiseksi luonnonläheisyys on lumovoimatekijämme. Tasapainotamme taloutta ja johdamme tiedolla sekä huolehdimme osallistumisesta ja viestinnän toimivuudesta.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja –suunnitelmat

Kirkkonummen kuntastrategia 2022-2023
 Kirkkonummen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2019–2022
 Kirkkonummen kunnan maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2021–2024
 Ikääntymispoliittinen strategia vuodelle 2022 (valmisteilla)
 Mielen- ja päihdepalveluiden strategia 2019-2022
 Vammaispoliittinen ohjelma 2014-2025
 Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelma 2021-2023
 Kirkkonummen varhaiskasvatussuunnitelma
 Kirkkonummen perusopetuksen opetussuunnitelma
 Porkkalan lukion opetussuunnitelma
 Läroplan för den grundläggande utbildningen i Kyrkslätt kommun
 Kurkistus tulevaisuuteen – Kirkkonummen maankäytön kehityskuva 2040 ja 2060
 Kirkkonummen turvallisen ja kestävästi liikkumisen suunnitelma
 Kirkkonummen kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma
 Kotina Kirkkonummi - Kirkkonummen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2017

6 Hyvinvointisuunnitelma 2022-2025

Koronapandemia tulee vaikuttamaan palvelujen järjestämiseen ja kuntalaisten hyvinvointiin lähitulevaisuudessa, vaikka pandemian pahin vaihe alkaisikin olla jo ohitettu. On erittäin todennäköistä, ettei koronaviruksesta tulla kokonaan pääsemään eroon. Lisäksi on oletettavaa, että uusia virusmuunnoksia tulee jatkossakin. Nämä voivat aiheuttaa uusia epidemioita. Kuitenkin tällä hetkellä koronarokotusten ja sairastetun taudin aiheuttama immuunivaste, joka valtaosalla kuntalaisista on, ehkäisee vakavaa tautimuotoa, sairaalahoitoon joutumista ja koronavirusinfektiosta johtuvia kuolemia.

Lisäksi pandemian aikana kertynyt palvelu- ja hoitovelka tulee näkymään kasvavana palvelujen tarpeena ja kysyntänä kaikissa terveyspalvelujen palveluyksiköissä.

Perheiden ja työikäisten palveluissa koronapandemian vaikutukset tulevat näkymään edelleen erityisesti mielenterveys- ja päihdepalveluissa sekä sosiaalipalveluissa lisääntyneenä asiakkaiden pahoinvointina. Sen myötä ongelmat monimuotoistuvat ja palvelutarpeet kasvavat. Työllisyystilanteen kohentuminen koronaa edeltävälle tasolle ei ole näkynyt kaikkien kirkkonummelaisten arjessa, pitkäaikaistyöttömien määrä on edelleen runsas.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vaikutukset palveluiden järjestämiseen

Kirkkonummen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu siirtyy Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle 2023 alusta alkaen. Jatkossa hyvinvointityö on kunnan ja hyvinvointialueen välille jaettua. Kunnat jatkavat niiden hyte-palveluiden tuottamista, jotka eivät siirry uudistuksessa hyvinvointialueille, eli ennaltaehkäisevä ja toimintakykyä ylläpitävä työ. Hyte on lyhenne hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kunnan, hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän on tehtävä yhteistyötä toistensa kanssa ja tuettava toisiaan asiantuntemuksellaan. Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.

Eriarvoisuuden kaventamiseksi tarvitaan toimivat ja yhteensovitetut universaalit palvelut, matalan kynnyksen palveluita ja kohdennettuja palveluita. Muutos tulee tarkoittamaan uusia yhteistyötapoja ja -muotoja sekä rajapintojen selvittelyä. Hyvinvointialue auttaa tunnistamaan missä kohde-ryhmissä on mitään haasteita käytettävissä olevan tiedon ja kokemuksen pohjalta.

Muutoksesta johtuen hyvinvointisuunnitelman suuntaa ja painopisteitä joudutaan varmasti tarkistamaan vuonna 2023.

Kunnan eri toimialoilla on laadittu lukuisia strategioita, suunnitelmia ja ohjelmia, joissa on tavoitteita kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Näistä tavoitteista terveyden edistämisen työryhmä nostaa edelleen seurattavakseen

- lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn sekä
- terveystieteiden sekä virkistys- ja kuntoilumahdollisuuksien lisäämisen

Tavoitteita on kuvattu seuraavassa tarkemmin:

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpiteet</i>	<i>Vastuutaho</i>	<i>Arviointimittarit</i>
Monialaisen yhteistyön lisääminen lasten ja nuorten palveluissa.	Palvelutiimin toiminta.	Perusturvan palvelu-alue	Osuus lapsista, joille palvelutiimi pystyi toteuttamaan sopivat perustason palvelut 6 kuukaudessa: 80 %.
	Systeemisen työotteen toimintamallin jalkauttaminen eri organisaatioiden palveluihin.	Perusturvan palvelu-alue, Perhepalvelut	Koulutuksiin ja työpajoihin osallistuvien työntekijöiden määrä.
	Ankkuri-toiminta: varhainen puuttuminen nuorten väkivaltaiseen käytökseen ja rikollisuuteen.	Perusturvan palvelu-alue, Perhepalvelut	Ankkuritoiminnan omat valtakunnalliset mittarit.
Osaamisen lisääminen nuorten kanssa työskentelyyn.	Kouluttautuminen. IPC-koulutus, joka on 12–18-vuotiaiden masennusoireilun hoitoon ja ehkäisyyn tarkoitettu interventio.	Perusturvan palvelu-alue	Mielenterveys- ja päihdepalveluiden Nuorten palveluista kaksi osallistujaa vuoden kestävään koulutukseen.
Nuorten päihdetietoisuuden lisääminen	Yläasteikäisten päihdekasvatukseen liittyvien HUBU-tuntien pitäminen kaikille kunnan 8-luokkalaisille. Toteuttaja EHYT ry.	Perusturvan palvelu-alue	Tavoitettujen nuorten lukumäärä / prosenttiosuus kaikista kahdeksaluokkalaisista.
Oppilaiden koulunkäyntiin kiinnittymisen tukeminen ja poissaolojen ennaltaehkäisy • vähentää poissaolojen negatiivisia vaikutuksia ja tukea putoamisriskissä olevia oppilaita	SITKO -hankkeen mukainen kouluvalmentajamalli ja kunnan poissaolomallin juurruttaminen. Varhainen puuttuminen poissaoloihin.	Suomen- ja ruotsinkieliset opetuspalvelut	Koulupoissaolojen vähentyminen. Poissaolojen määrän ja syiden alku- ja loppukartoitus. Kouluvalmentajien luokkien ja oppilaiden kanssa tehdyn työn määrä. Eri toimijoiden selkeä työnkuva ja vastuunjako poissaoloihin puuttumisen mallissa.
Oppilashuoltohenkilöstön kyky vastata asiakaspyyntöihin lakisääteisen aikarajan kuluessa	Oppilashuoltohenkilöstön sijaan pyritään jatkuvasti rekrytoimaan henkilöstöä. Valtion erityisavustuksella oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstömitoituksen laajentamisen vaatimiin toimenpiteisiin palkataan lisää suomenkielisiä koulukuraattoreita (3) ja	Oppilashuoltopalvelut	Oppilashuollon henkilöstö vastaa asiakaspyyntöihin 100 %:sti lakisääteisen aikarajan puitteissa.

	suomenkielinen nivelvaiheen koulupsykologi.		
Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelma; luokan hyvinvointisuunnitelman käyttöönotto kaikissa kouluissa	Luokan hyvinvointisuunnitelman laadinta otetaan käyttöön kaikissa perusopetuksen kouluissa vuonna 2022.	Suomenkieliset opetuspalvelut	Luokan hyvinvointisuunnitelma on käytössä kaikissa perusopetuksen kouluissa. Toteuma 100 %
Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014 (104/01172014) on päivitetty ilmoitusvelvollisuus 1.8.2022 alkaen ja kyseisen lakimuutoksen jalkauttaminen. Oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen ennaltaehkäisemällä ja puuttamalla häirintään, kiusaamiseen, syrjintään	Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn tai niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.	Peruskoulujen opettajat tai rehtorit / suomen- ja ruotsinkieliset opetuspalvelut	Suomen- ja ruotsinkielisten perusopetuksen opettajien tai rehtoreiden tekemien ilmoitusten määrä.
Kaikille perusopetuksen päättäneille alle 18-vuotiaille oppivelvollisille on osoitettu opiskelupaikka joko 2. asteen oppilaitoksessa, tai muussa jatkokoulutuspaikassa.	Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja oppivelvollisuuskoordinaattorin tekemä ohjaustyö; oppivelvollisuuslain velvoitteiden mukaisen toiminnan toteuttaminen	Suomen- ja ruotsinkieliset opetuspalvelut	Kaikille perusopetuksen päättäneille alle 18-vuotiaille oppivelvollisille on osoitettu opiskelupaikka 2. asteen oppilaitoksessa, TUVA-koulutuspaikka tai muu koulutuspaikka, jossa suoritetaan oppivelvollisuutta. Toteutuma 100 %.
Jokaisella lapsella ja nuorella mahdollisuus vähintään yhteen mielekkääseen harrastukseen	Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien edistäminen - MyHobby ja Talent -kerhotoiminnan laajentaminen ja koulujen kerhotoiminnan jatkaminen	Sivistyksen ja vapaaajan palvelualue	Kerhojen kävijämäärä yhteensä

Terveysliikunnan sekä virkistys- ja kuntoilumahdollisuuksien lisääminen

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpiteet</i>	<i>Vastuutaho</i>	<i>Arviointimittarit</i>
Eri ikäryhmien virkistys- ja kuntoilumahdollisuuksien parantaminen ja lisääminen	Toteutetaan uusia ja ylläpidetään olemassa olevia virkistysalueita ja kuntoilualueita sekä yhteysväyliä näille pääsemiseksi	Yhdyskuntatekniikan palvelualue ja sivistyksen ja vapaaajan palvelualue	Olemassa olevien virkistysalueiden, lähiliikunta- paikkojen ja ulkokuntoilualueiden ylläpidon hyvä taso. Veikkolan kuntoportaiden sekä

			Sarvikiinportin ja Juhlakallion ulkokuntoilu-paikkojen toteutus sekä Linlon ja Meikon ulkoilualueiden parkkipaikkojen laajennusten toteutus.
Kävelyn ja pyöräilyn yhteyksien lisääminen ja parantaminen	Kirkkonummen kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelman sekä seudullisen pääverkko (PÄÄVE)-ohjelman toteuttaminen. Valtion tieverkkoon kohdistuvat toimenpiteet ratkaistaan pääosin tiesuunnitelmissa, muut toimenpiteet mm. katu- ja toimenpidesuunnitelmissa.	Yhdyskuntatekniikan palvelualue	Laadittuihin ja vireillä oleviin tie-, katu- ja toimenpidesuunnitelmiin sisältyvien yhteyksien ja kohteiden määrällinen lisäys sekä niiden vaikuttavuus kävelyn ja pyöräilyn yhteysverkon toimivuuteen ja kattavuuteen.

Sote-uudistuksen vaikutukset kuntaan ja rajapinnat kunnan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen välillä

Sote-uudistus vaikuttaa merkittävästi kuntien toimintaan ja talouteen. Se vaikuttaa muun muassa kuntien tehtäviin ja niitä koskevaan rahoitukseen, verotusoikeuteen ja valtionosuusjärjestelmään, omaisuuteen, velkoihin ja sopimuksiin sekä henkilöstöön.

Kuntasektorin työntekijämäärä vähentyy merkittävästi. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen henkilöstö siirtyy kokonaisuudessaan hyvinvointialueiden palvelukseen. Kuntien palveluksessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotantoon liittyvissä tukipalvelutehtävissä työskentelevät henkilöt siirtyvät hyvinvointialueiden palvelukseen, jos henkilön tosiasiallisista työtehtävistä vähintään puolet on kunnan sosiaali- tai terveydenhuollon tukitehtäviä. Lisäksi opiskelu- ja koulupsykologit siirtyvät hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen. Kirkkonummen kunnan henkilöstöstä 623 siirtyy Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen palvelukseen.

Uudistuksen seurauksena kuntien toiminnan kustannukset vähenevät ja käyttötalouksmenoista siirtyy pois noin puolet. Pitkällä aikavälillä oleellisin kuntavaikutus on, että väestön ikääntymiseen ja sairastavuuteen liittyvät kustannukset ja niistä seuraavat kuntatalouteen kohdistuvat riskit siirtyvät pois yksittäisten kuntien vastuulta.

Sote-uudistuksessa syntyy yhdyspintoja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja kuntien vastuulla olevien palvelujen väliin. Kuntiin jäävät mm. sivistyspalvelut, työllisyyden hoito ja kotouttamispalvelut (pl. kotouttamisasiakkaiden sote-palvelut). Kaikkien näiden palveluiden laadukas ja asiakaslähtöinen kehittäminen edellyttää toimivia yhdyspintoja sote-palveluihin, jotka siirtyvät hyvinvointialueen järjestämisvastuulle.

Hallitusohjelman mukaan kuntien roolia työllisyys- ja elinkeinopalveluiden järjestäjänä tullaan vahvistamaan. Käynnissä on työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) vetämänä TE-palvelut 2024 -uudistus. Uudistukseen liittyen käynnissä on ollut työllisyyden kuntakokeiluja eri puolilla Suomea, Kirkkonummi ei ole ollut mukana kuntakokeilussa. Hallituksen on tarkoitus tehdä päätöksiä työllisyys- ja elinkeinopalveluiden uudesta palvelurakenteesta jo tällä hallituskaudella. Uudistuksen on tarkoitus astua voimaan vuoden 2024 lopulla. (<https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>)

Kirkkonummen uuteen hyvinvointikeskukseen luodaan uusia monialaisia yhteispalveluja yhteistyössä kunnan ja Kelan kanssa. Työllisyysasteen nostamiseksi kunnan toimijoiden ja sote-toimijoiden tulee tulevaisuudessa rakentaa toimiva yhdyspinta työllisyyden parantamiseksi.

Tärkeä yhdyspinta kunnan ja hyvinvointialueen välillä on oppilashuolto. Oppilashuolto siirtyy hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Kirkkonummella yhteistyön muodot ovat jo vakiintuneet ja käytännöt jatkuvat arjen toimintaympäristössä eli kouluissa. Lasten mielenterveyspalveluiden hoitoketju paranee sillä, että kuraattorit ja psykologit tulevat osaksi muita hyvinvointipalveluita saman johdon alaisuuteen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle.

Hyte-työ (terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen) tulee jäämään sote-uudistuksessa kunnan tehtäväksi. Hyvinvointialueen tehtävänä on kuitenkin varhain tunnistaa, ennaltaehkäistä ja hoitaa sairaita sekä tarjota sosiaalihuollon palveluita kuntalaisille. Tässä tehtävässä onnistumiseksi tarvitaan toimivaa yhteistyötä kuntatoimijoiden ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen välillä.

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyvinvointikertomus käsiteltiin valtuustossa 16.5.2022 ja 20.6.2022.

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua 20.6.2022

7 Suunnitelman laatijat

Työryhmä:

Leila Kurki, opetustoimen johtaja

Arja Liinavuori, johtava ylihammaslääkäri

Katja Linnakylä, vapaa-aikapalvelujen johtaja

Tuula Malmi-Suominen, sosiaalipalvelupäällikkö

Seppo Mäkinen, kaavoitusarkkitehti

Hannele Repo, erityisasiantuntija

Kristina Stenius, henkilöstöjohtaja

Katri Vepsä, vik. direktör för svenskspråkig småbarnspedagogik och utbildning

Anu Vesiluoma, varhaiskasvatuksen johtaja

Susanna Järvenpää, elinkeino- ja markkinointikoordinaattori (siht.) (31.3.2022 asti)

Susanna Hyvärinen, kuntakehityspäällikkö (pj.)

8 Suunnitelman hyväksyminen

Suunnitelma on hyväksytty Kirkkonummen kunnanvaltuustossa 20.6.2022

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua 20.6.2022

LIITE Hyvinvointi-indikaattorilista

Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Indikaattoritiedon tulkinta

Indikaattoriarvon suhteellinen muutos
(ilmaistaan aina prosentteina; vuosiraportissa verrataan edeltävän vuoden, laajassa kertomuksessa viiden vuoden takaiseen arvoon; alla oleva esimerkki laajasta kertomuksesta)

Viime vuosien kehitys
(indikaattoriarvot)

Viimeisin indikaattoriarvo omassa kunnassa ja vertailukunnissa sekä tämän mukainen järjestys ja vertailu
(oma organisaatio lihavoituna)

Ympyrän kehän vahvuus
ilmaisee muutoksen voimakkuutta – mitä paksumpi ympyrän kehä, sitä suurempi muutos.

Ympyrän kehän ja suuntakuvaajan väri riippuu tapahtuneesta muutoksesta ja indikaattorin arvotuksesta (onko muutos arvioitu tai arvoitettu myönteiseksi vai kielteiseksi asiaksi; arvotusta muutetaan indikaattorien muokkaustilassa).

Keltainen väri palkissa kertoo, että oman kunnan ero vertailukuntaan on alle 10 prosenttia.

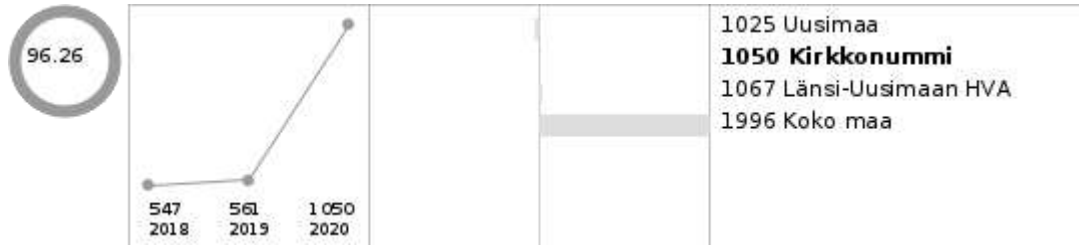
ARVOTUS

TALOUS JA ELINVOIMA

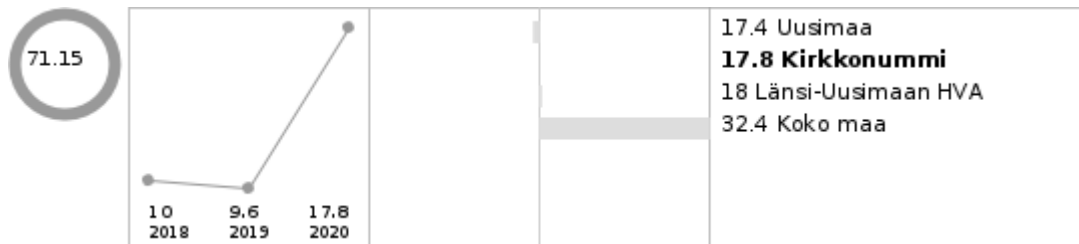
Tulot

% Suunta Vertailu

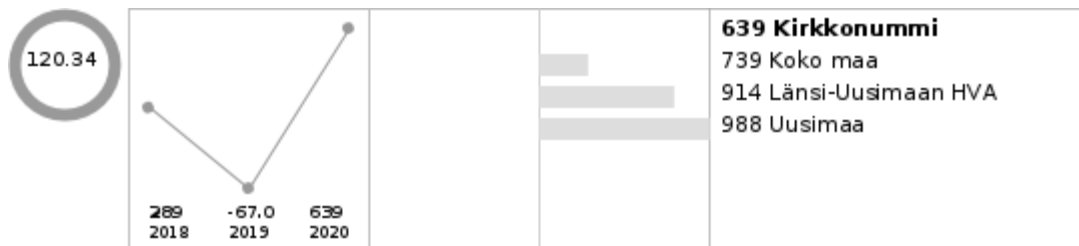
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

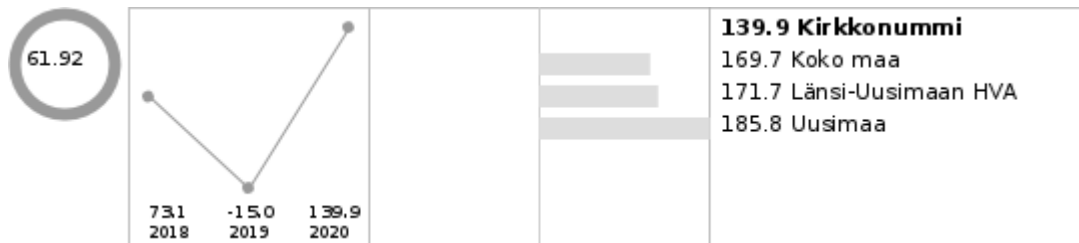
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

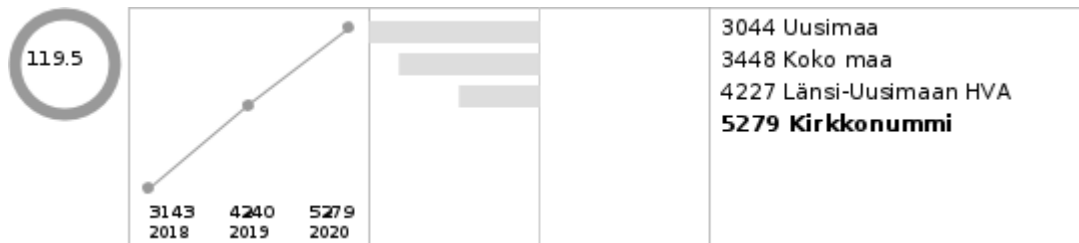
Vuosikate, euroa / asukas

Vuosikate, % poistoista

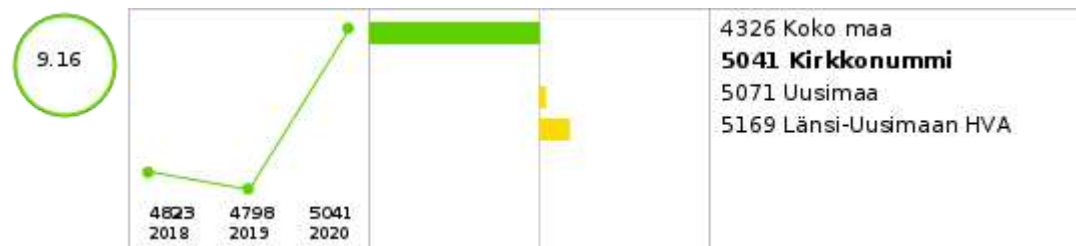
Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

Verotulot, euroa / asukas

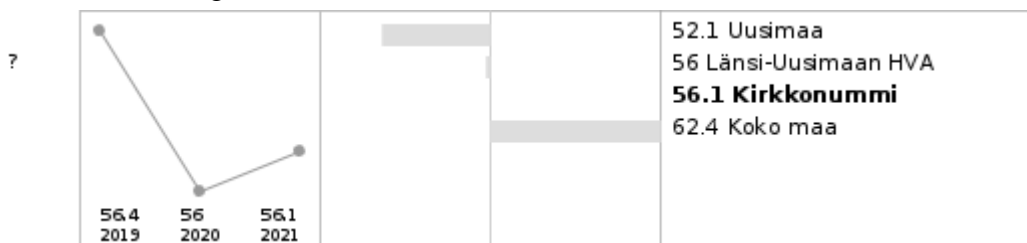
Väestö

% Suunta Vertailu

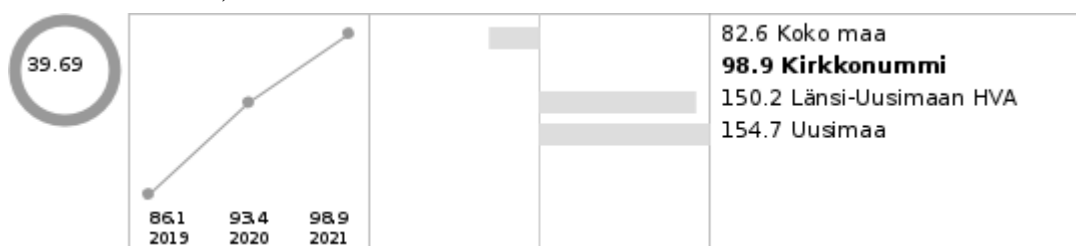
Väestö 31.12.

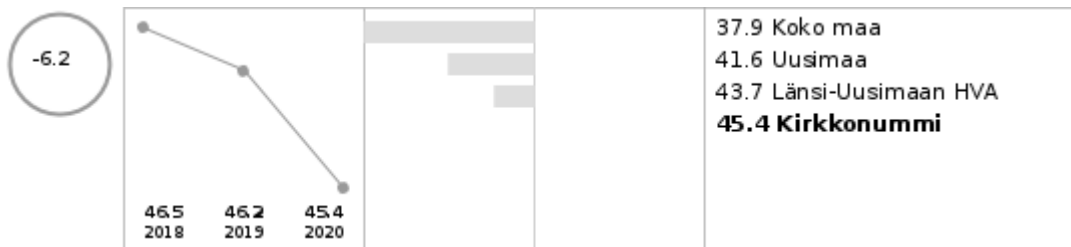
Huoltosuhde, demografinen

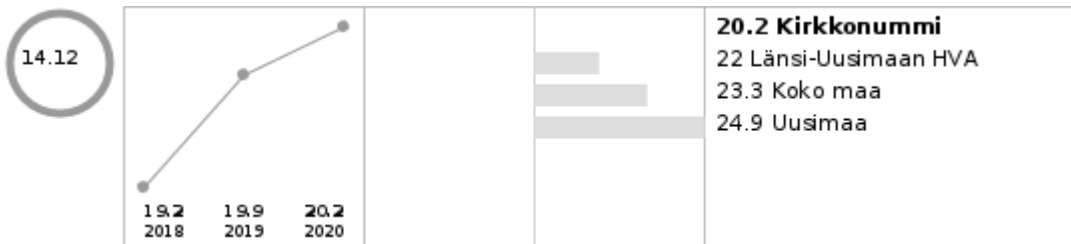
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

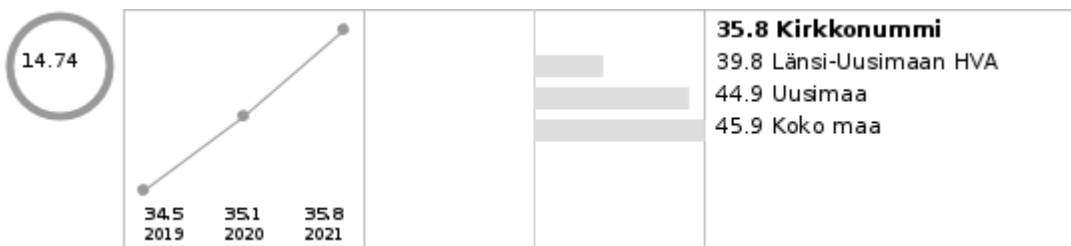
Lapsiperheet, % perheistä

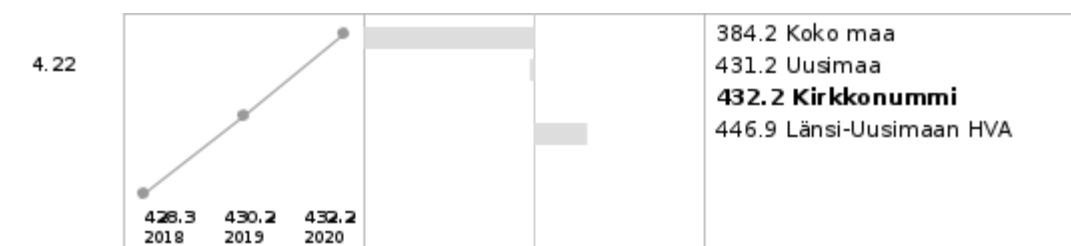
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

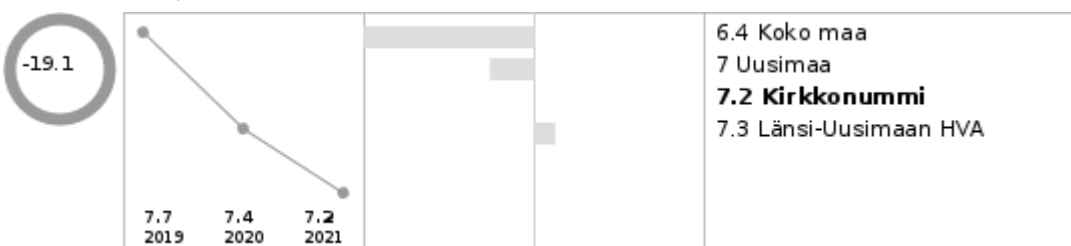
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

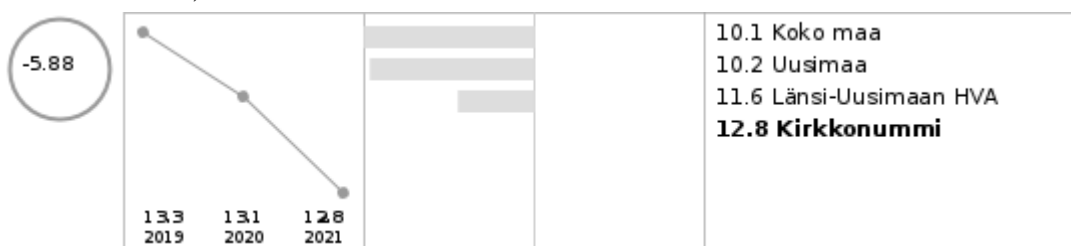
Koulutustasomittain

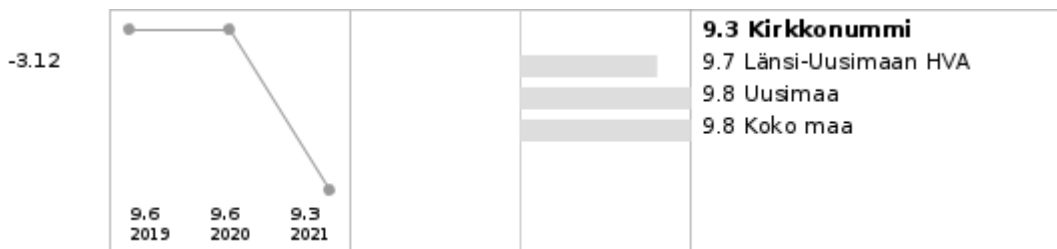
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

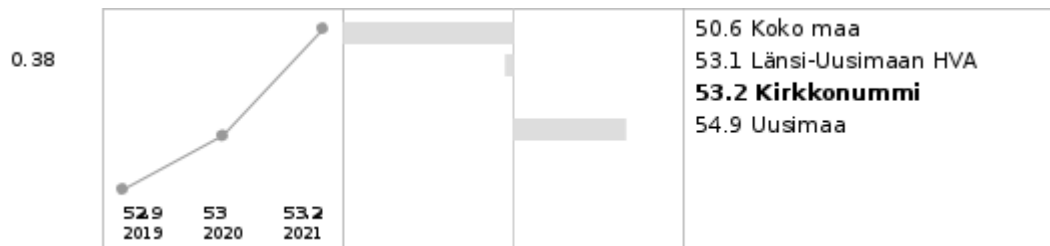
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

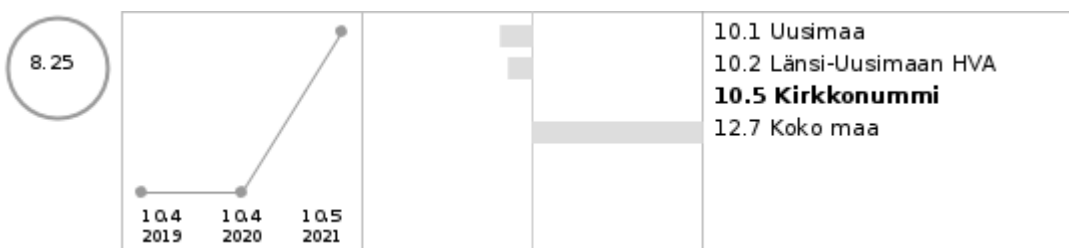
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä

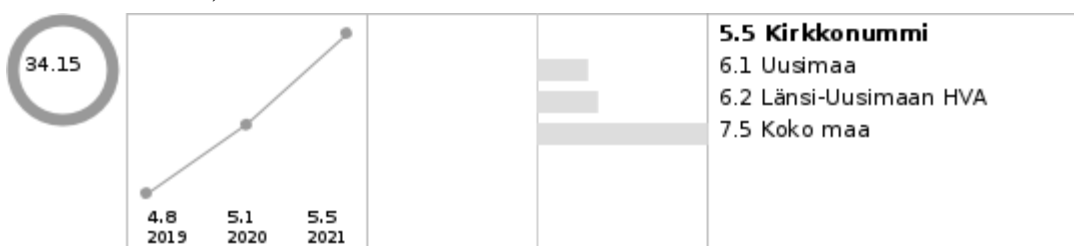
25 - 64-vuotiaat, % väestöstä

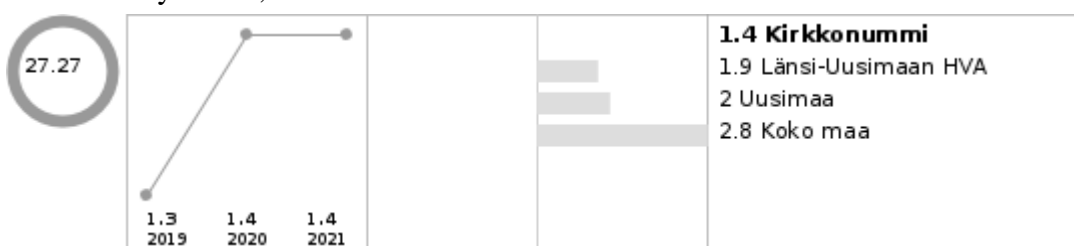
65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

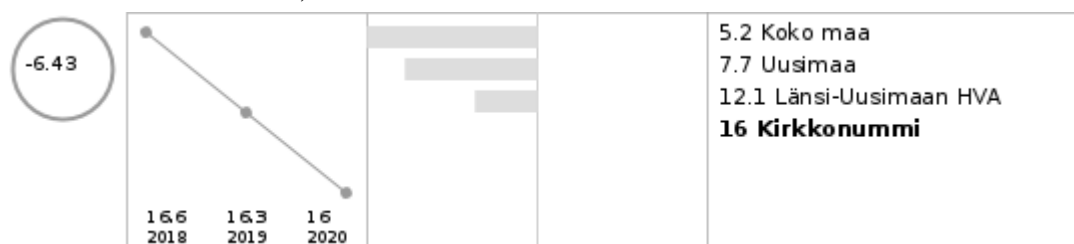
75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

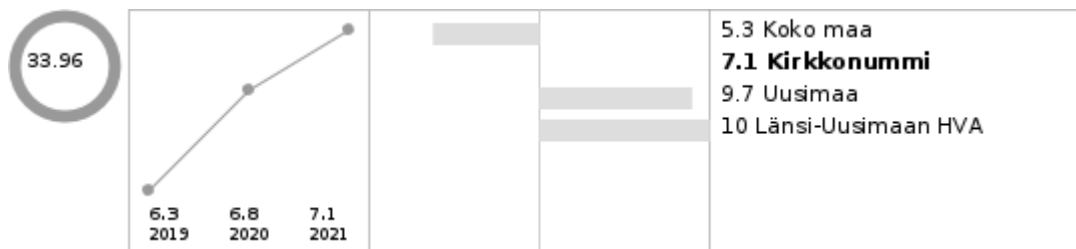
85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

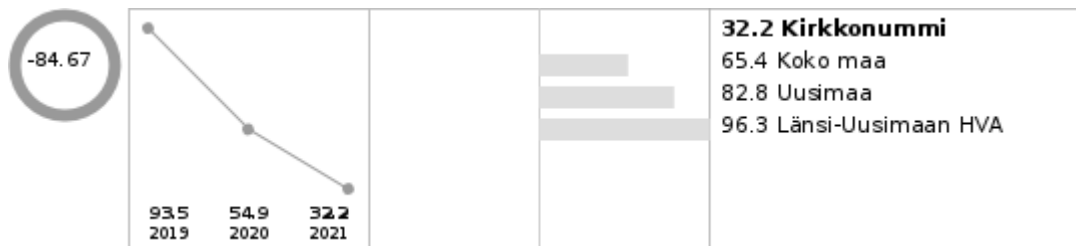
Ruotsinkielinen väestö, % väestöstä 31.12.

Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä

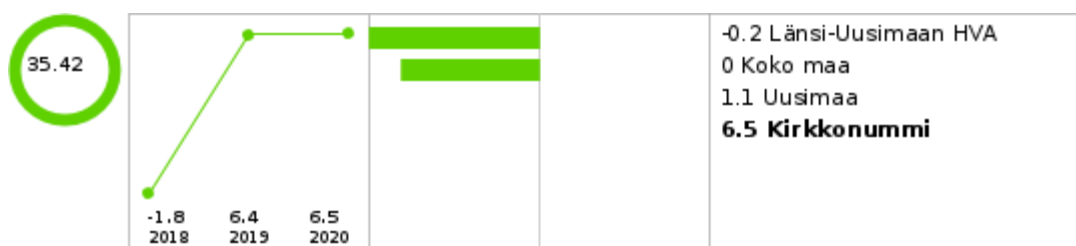
Vastaanotetut pakolaiset / 100 000 asukasta

Väestöennuste 2030

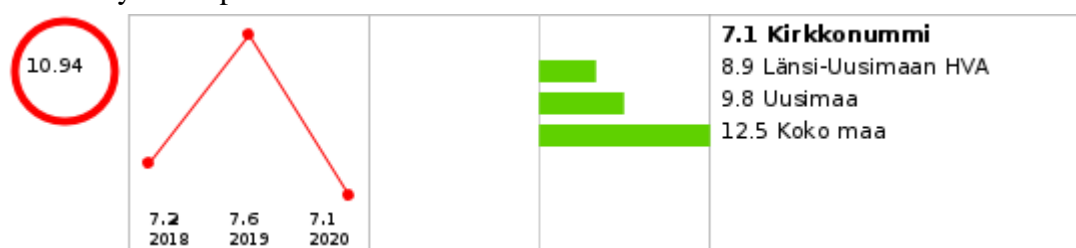
Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

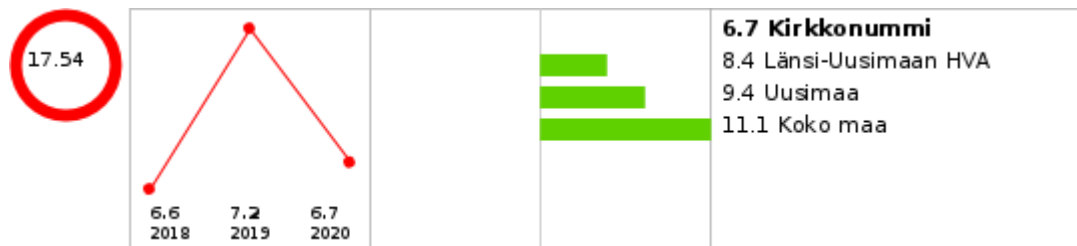
Elinvoima

% Suunta Vertailu

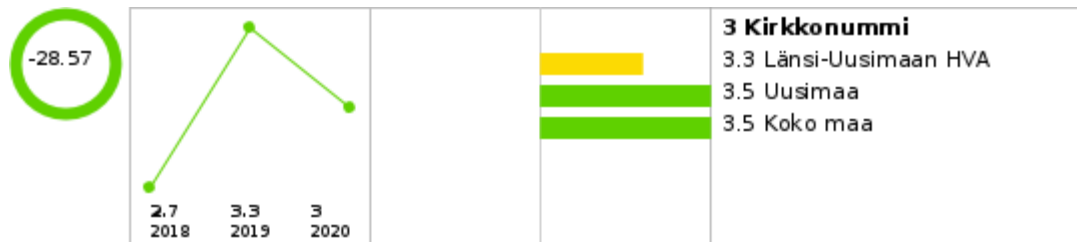
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

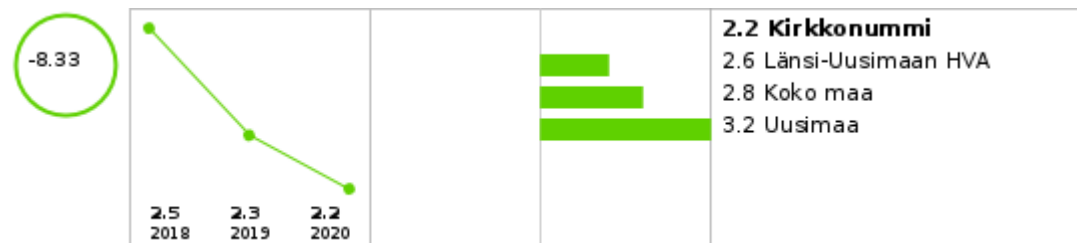
Lasten pienituloisuusaste

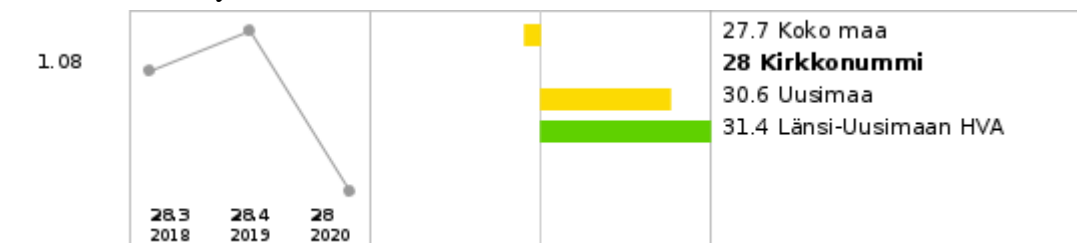
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

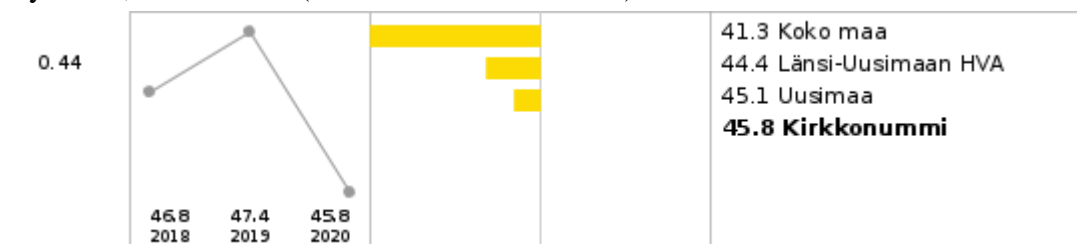
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

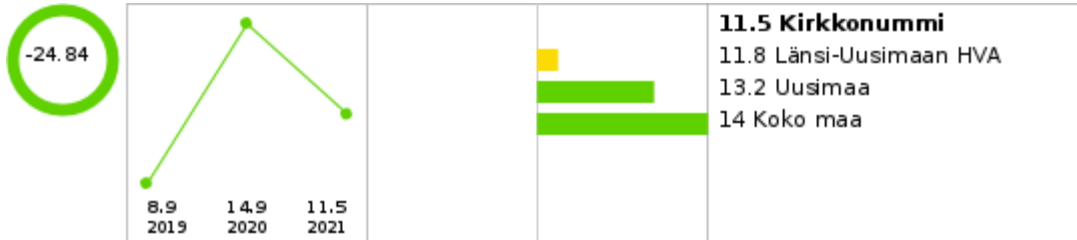
Työlliset, % väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

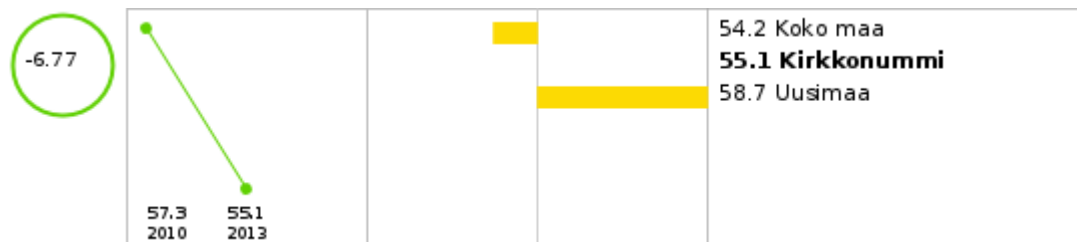
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

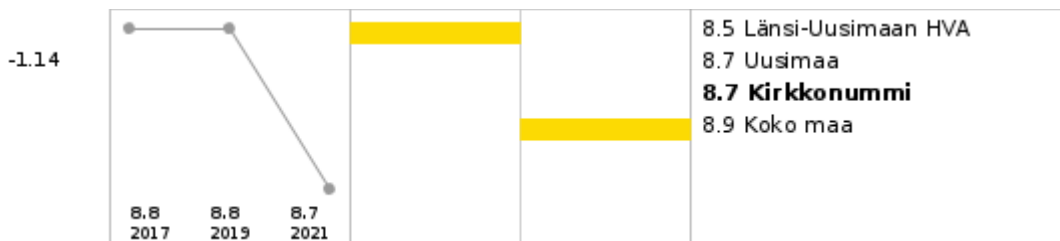
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

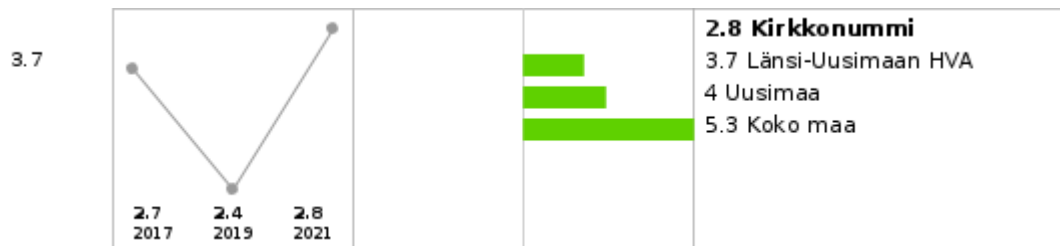
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltpäivällä tai illalla, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2015)

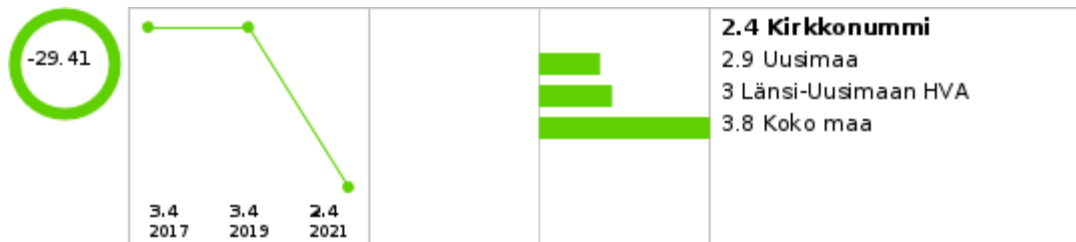
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

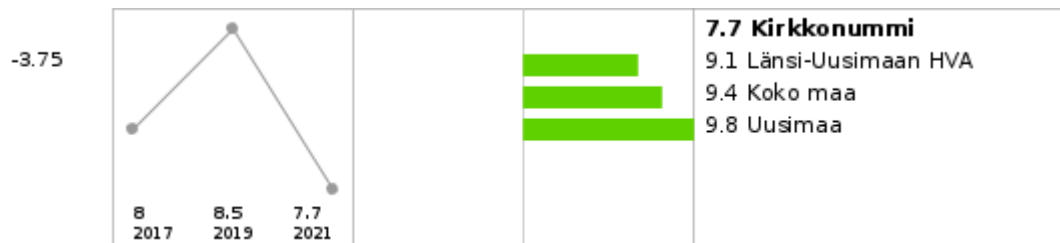
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

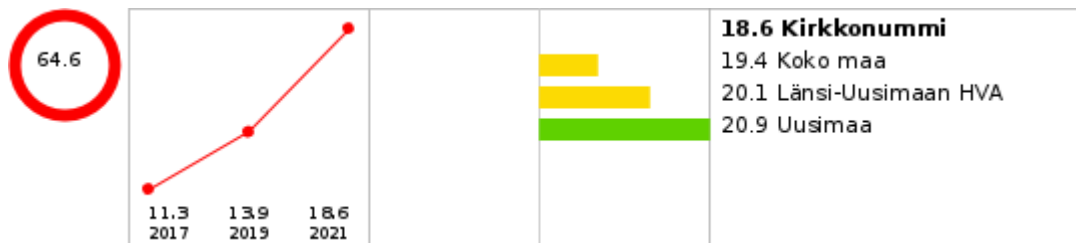
Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

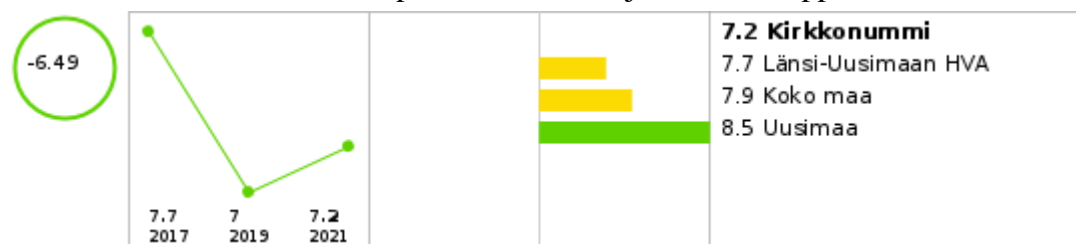
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

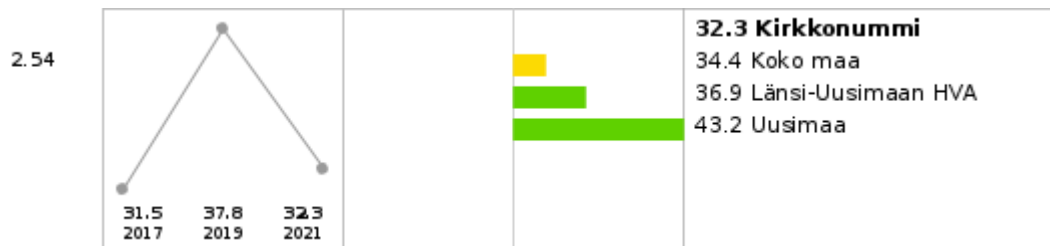
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

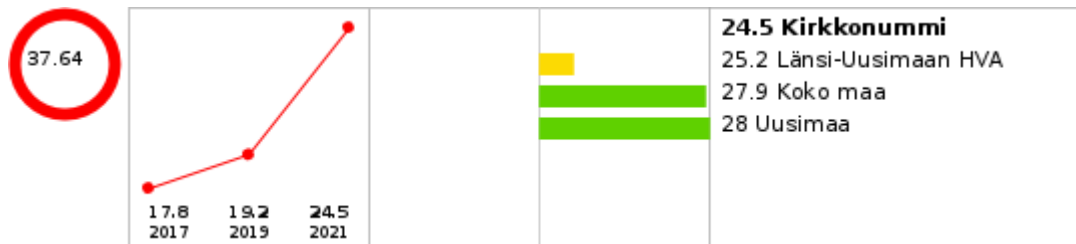
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

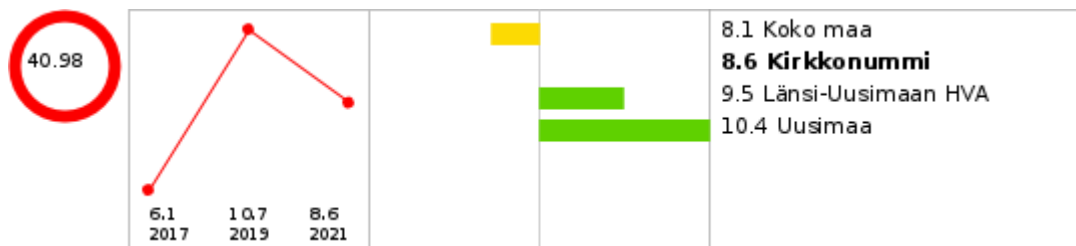
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

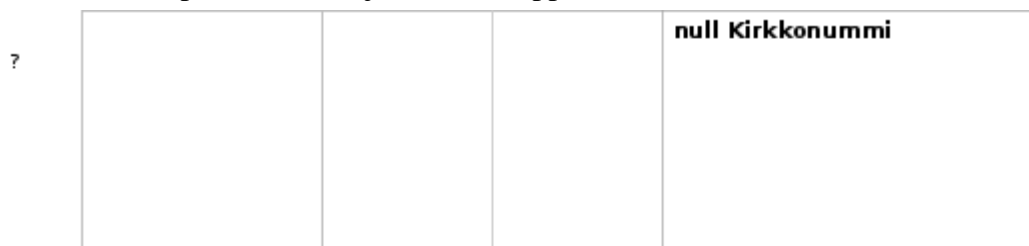
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

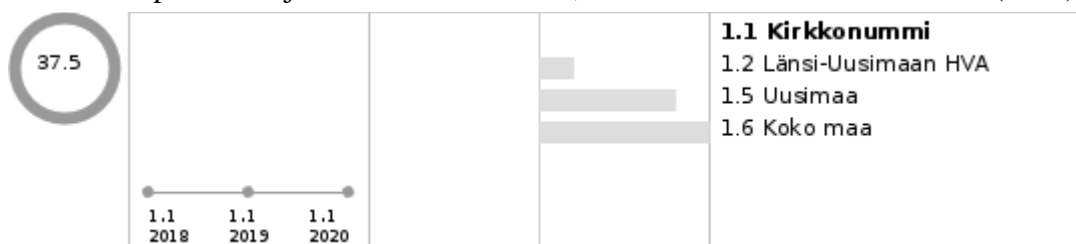
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Vanhemmuuden puutetta, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

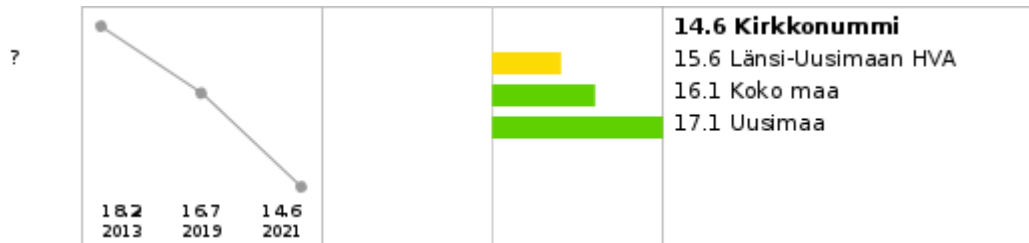
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

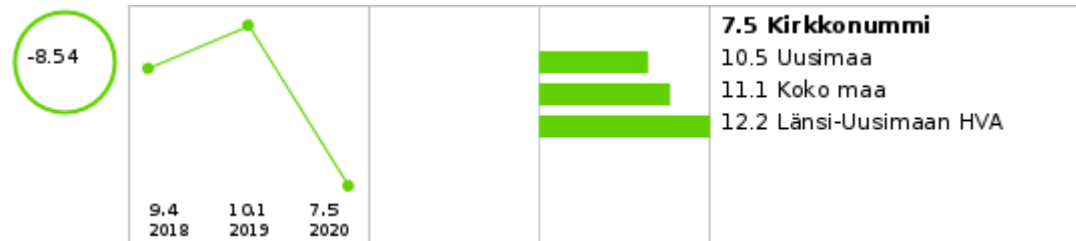
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2015)

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

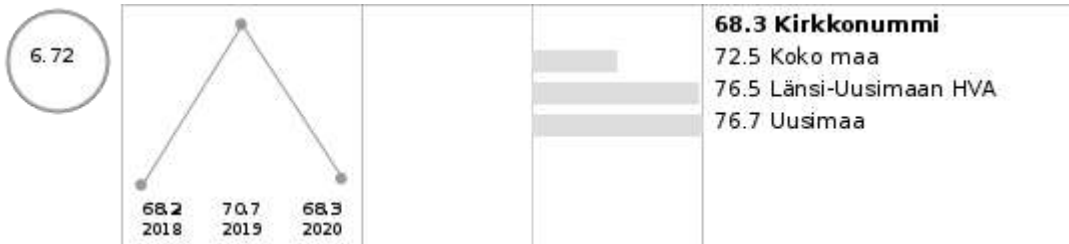
Päivähoito

% Suunta Vertailu

Esiopetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm (-2014)

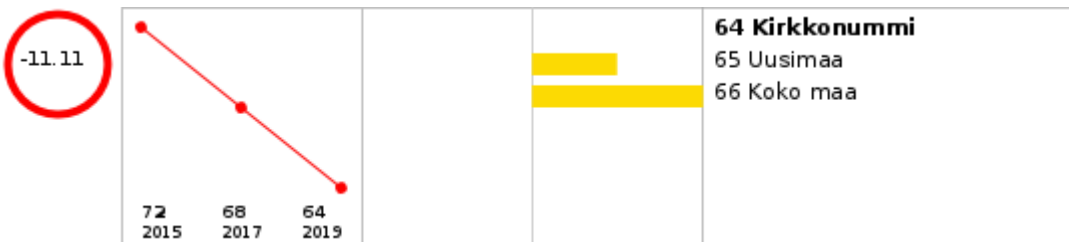
Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Koulu

% Suunta Vertailu

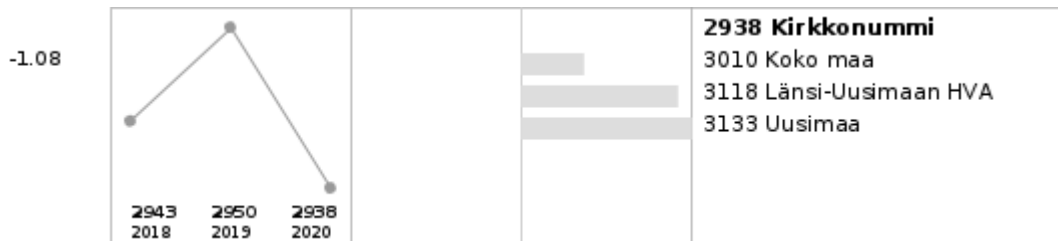
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

NUORET JA NUORET AIKUISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

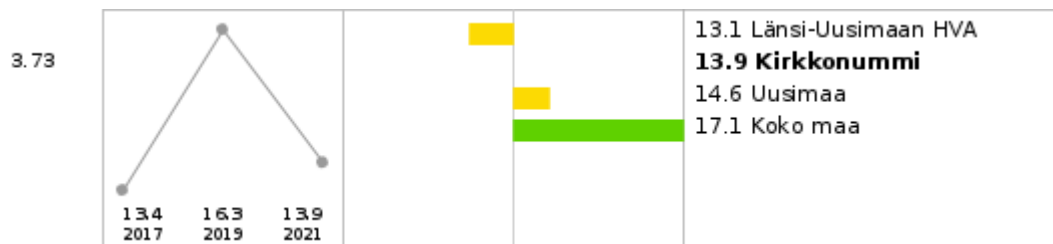
Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

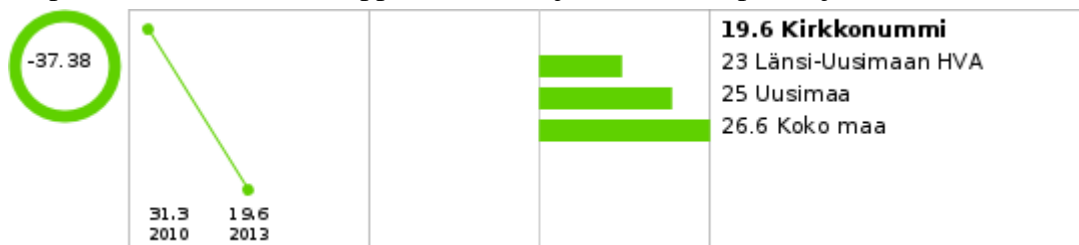
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

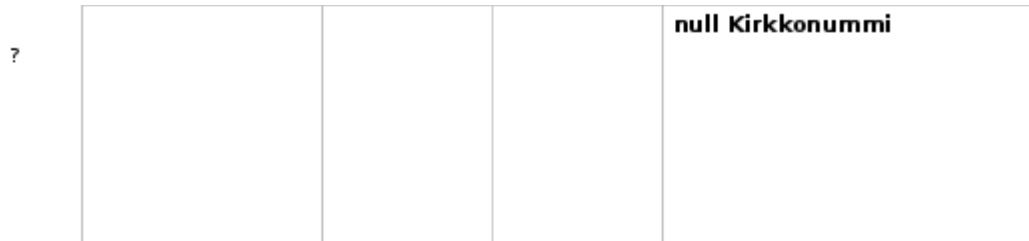
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

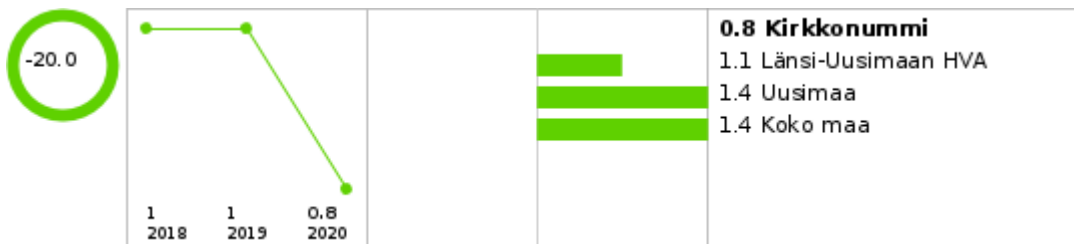
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Oppilaitoksen fyysisissä työoloissa puutteita, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (-2015)

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Koulun fyysisissä työoloissa puutteita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (-2015)

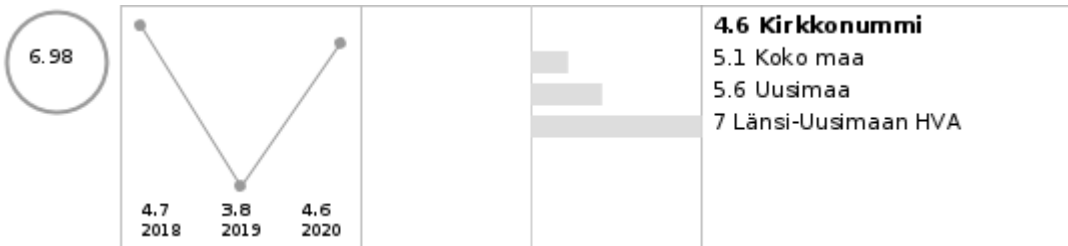
Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

TYÖIKÄISET

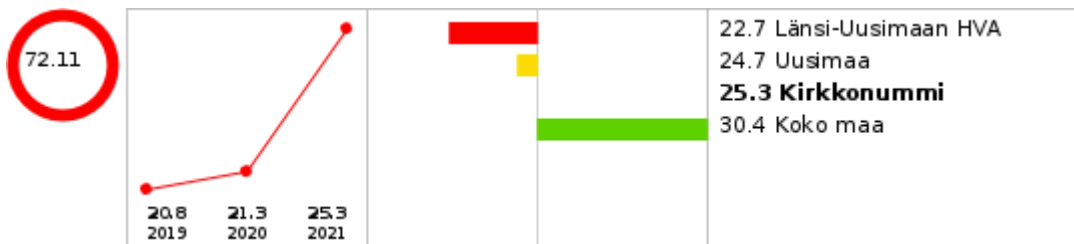
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

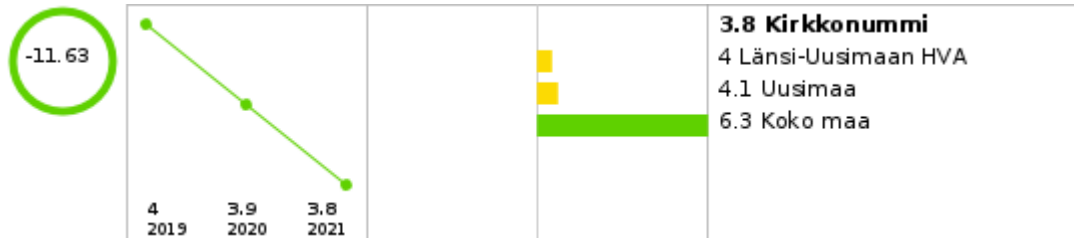
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

?

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

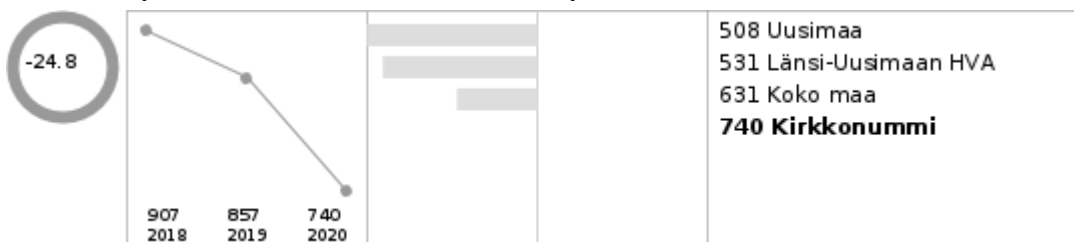
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

IKÄIHMISET

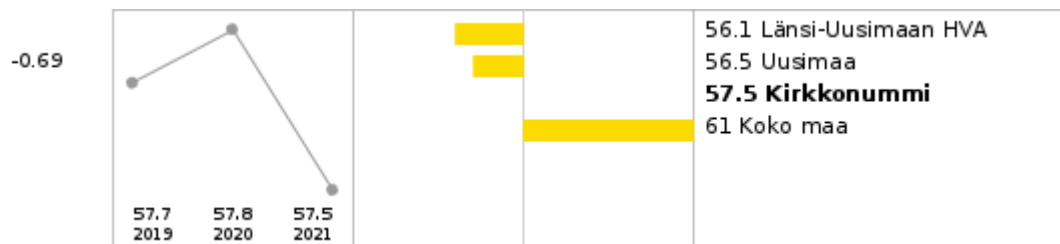
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

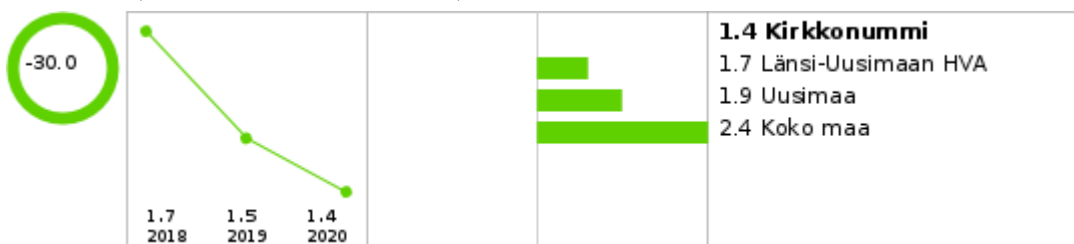
Dementiaindeksi, ikävakiointu

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

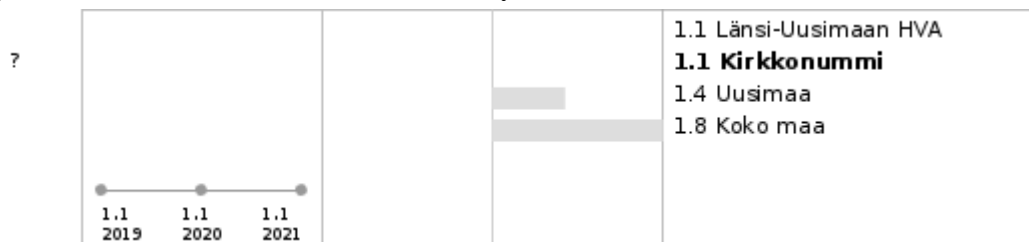
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Opiskelu, työ ja toimeentulo

% Suunta Vertailu

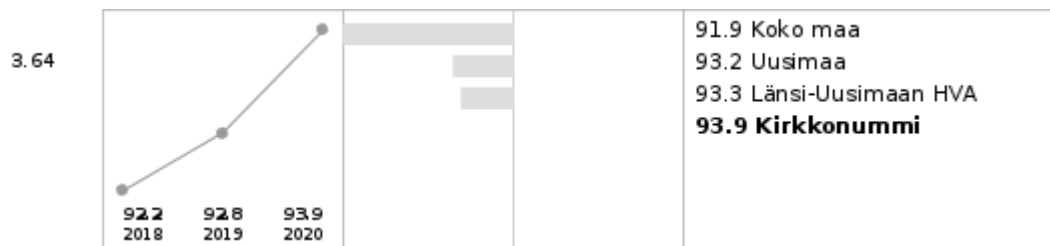
Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

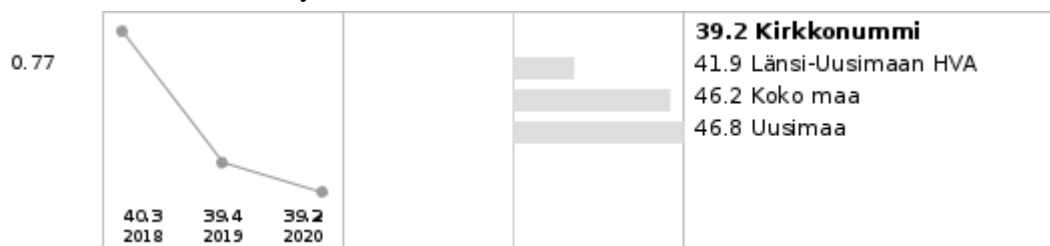
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

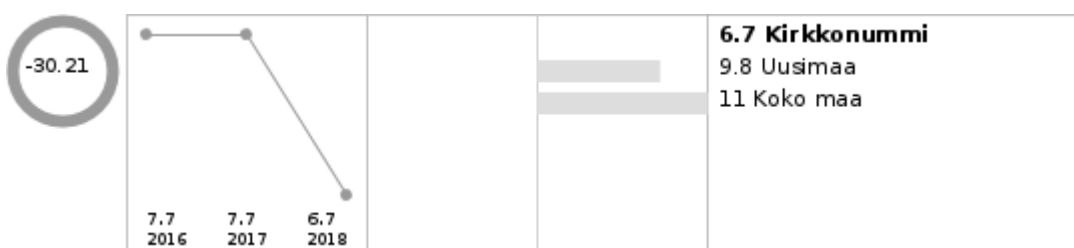
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Säännöllisen kotihoiton piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

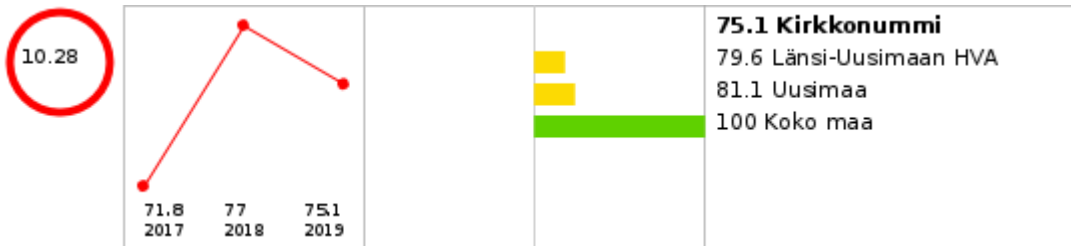

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

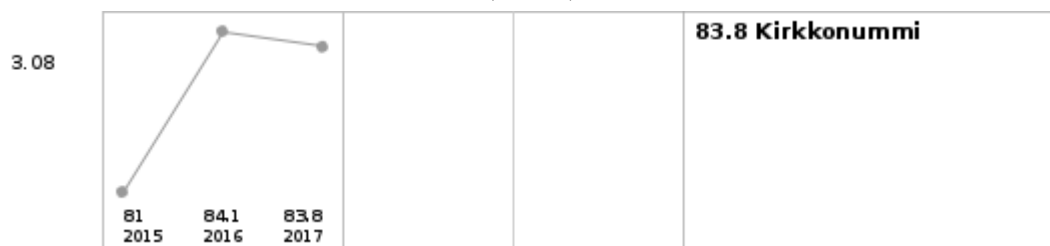
Mielenterveysindeksi, ikävakioitu

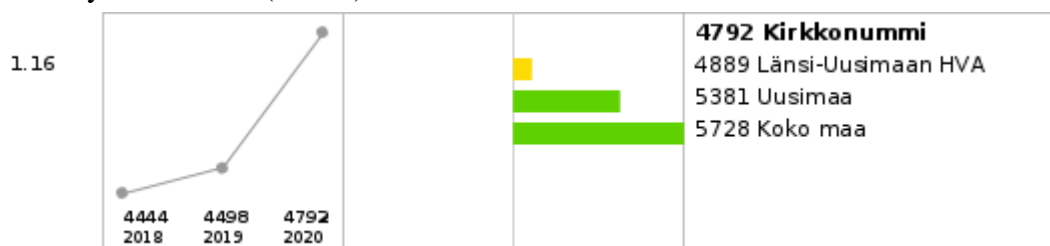
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%)

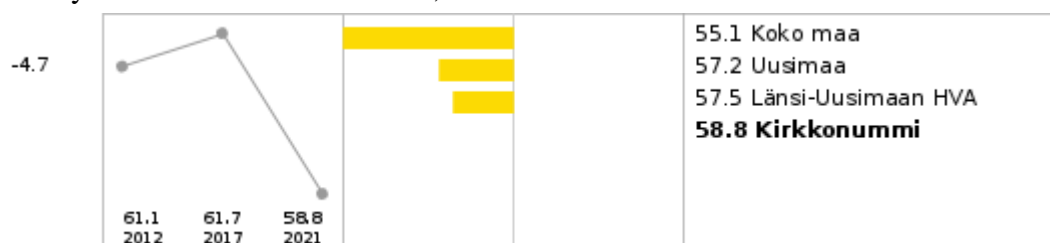
Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

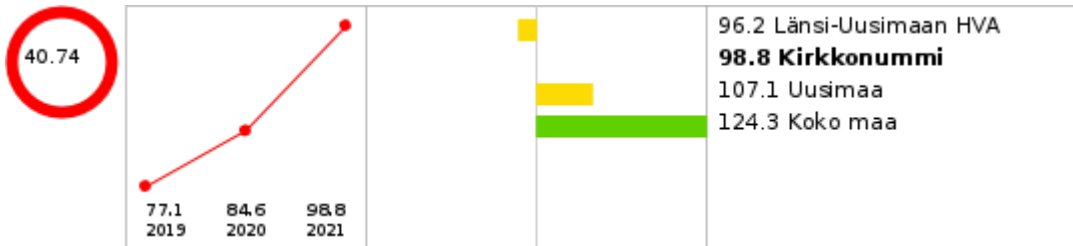
Menetetty elinvuodet (PYLL) ikävälillä 0 - 80 vuotta / 100 000 asukasta

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

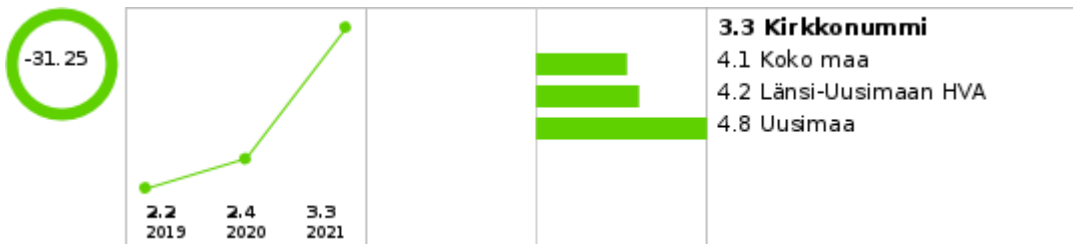
Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

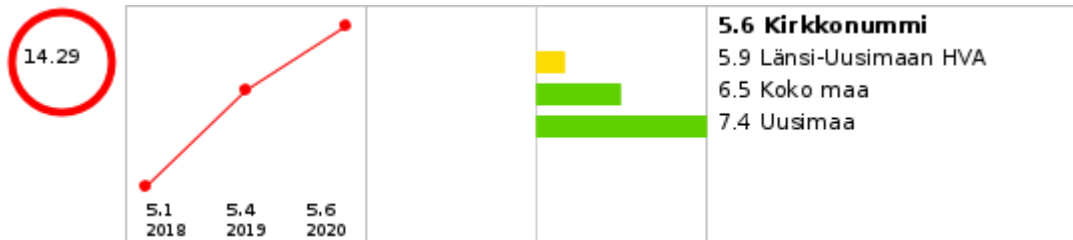
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

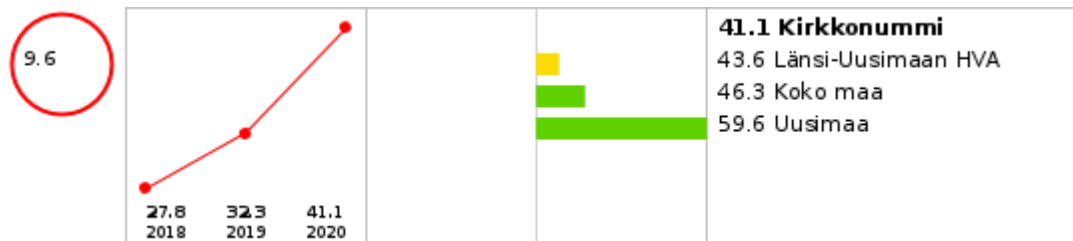
Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta

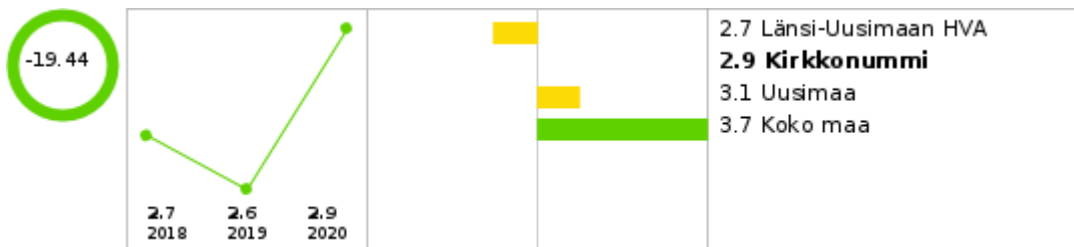
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

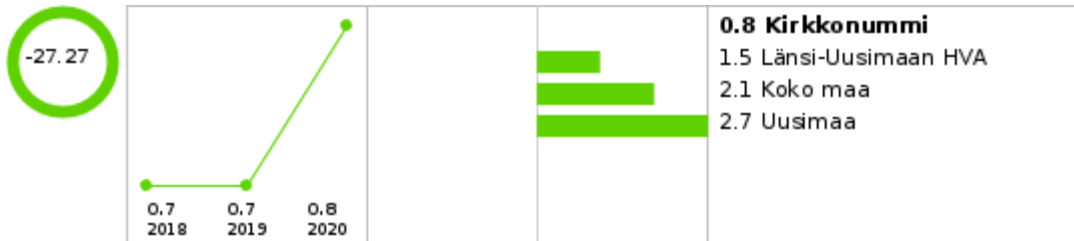
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

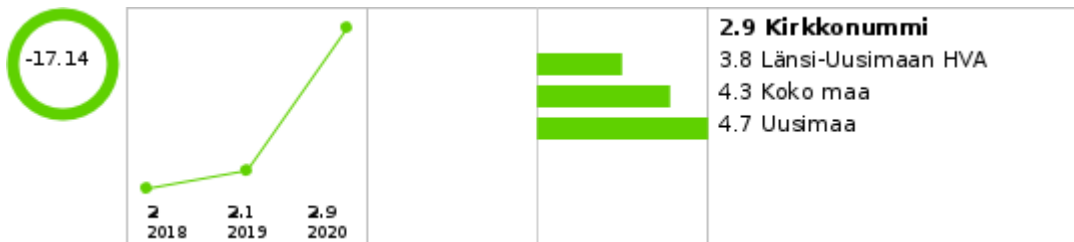
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta

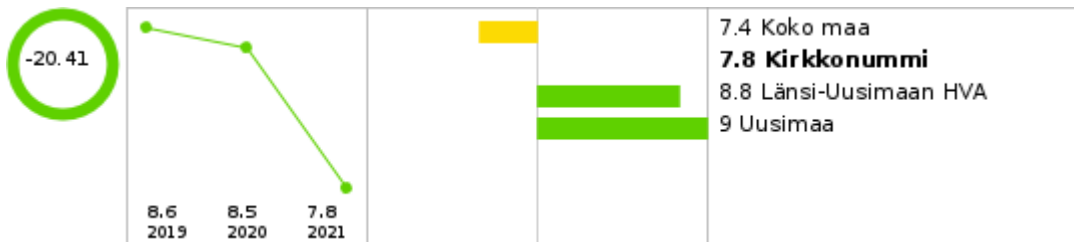
Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet huumausaineiden käyttörikokset / 1 000 asukasta

Ahtaasti asuvat asuntokunnat, % kaikista asuntokunnista

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% **Suunta** **Vertailu**

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

